

দ্বিতীয় অধ্যায়

২.০০ তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস :

আৰম্ভণি :

অসমৰ প্ৰায়বোৰ অঞ্চলতে কিশোৰী এগৰাকী প্ৰথম পুষ্পিতা বা তোলনি হোৱাৰ সময়ত ভালেমান লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস পালন কৰা হয়। সেইগৰাকী কিশোৰীয়েই ভৱিষ্যতে এদিন এগৰাকী মাতৃ, কৰ্মক্ষম নাৰী, পাৰিবাৰিক তথা সামাজিক সম্পৰ্ক বন্ধাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। নাৰীসমাজৰ এই ভূমিকাৰ বাবে যি পৰিৱেশ আৰু মানসিক প্ৰস্তুতিৰ দৰকাৰ, তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰত তাৰেই প্ৰতিধ্বনি শুনিবলৈ পোৱা যায়। তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰসমূহ মূলতঃ বৰ্ণহিন্দু লোকসকলৰ মাজত প্ৰচলিত, ইয়াৰ বাহিৰেও বড়ো, ৰাভা, আদিবাসী, মুছলমান লোকসকলৰ মাজতো আংশিকভাৱে প্ৰচলিত আছে। এই অধ্যায়ত দৰং জিলাৰ বৰ্ণহিন্দু সম্প্ৰদায়সমূহৰ মাজত প্ৰচলিত তোলনি বিয়াৰ পৰম্পৰাগত লোকাচাৰসমূহক মূল হিচাপে লৈ আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ব। লগতে অন্যান্য সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলিত লোকাচাৰসমূহো উল্লেখ কৰি যোৱা হ'ব।

২.০১ লোকাচাৰ :

আদিম কালৰে পৰা পৃথিৱীৰ প্ৰতিটো জাতি-জনগোষ্ঠীৰ লোকে নিজস্ব সামাজিক ৰীতি-নীতিৰ মাজেৰে জীৱন অতিবাহিত কৰি আহিছে। সভ্যতাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে এই আচাৰ তথা ৰীতি-নীতিসমূহৰ পৰিৱৰ্তন সাধন হৈ আহিছে। সমাজ এখন কিছুমান আদৰ্শৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ থাকে আৰু এই আদৰ্শই সমাজখন সুচাৰুৰূপে চলাই ৰাখে। জন্মৰ পৰা মৃত্যুলৈকে একোজন ব্যক্তিয়ে পাৰ কৰা বৈচিত্ৰময় জীৱনটো শৃংখলিতভাৱে চলাই নিবলৈ কিছুমান নিয়ম-নীতি মানি চলে। ব্যক্তিগত বা পৰিয়ালগত আচাৰ অনুষ্ঠানবোৰেই সামাজিক আচৰণত পৰিণত হয়। মানৱ জীৱনত পৰম্পৰাগতভাৱে প্ৰচলিত আৰু সমাজৰ দ্বাৰা স্বীকৃত

আচাৰ অনুষ্ঠানবোৰ ব্যক্তি এজনে জন্মৰে পৰা আহৰণ কৰে আৰু নিজৰ জীৱনৰ স্বাভাৱিক গতিৰ সৈতে সংগতি কৰি পৰম্পৰাগত সমলৰাজি ব্যৱহাৰ কৰে। বয়সৰ স্তৰে স্তৰে ব্যক্তি এজনে সমাজৰ পৰা নিষেধাত্মক আৰু অনুমোদিত আচাৰসমূহ শিকি নিজে তাক প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰে। সমাজৰ অংগীভূত প্ৰতিজন ব্যক্তিয়ে প্ৰয়োজনীয় বুলি ভাবি পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰি অহা সামাজিক কাৰ্যকলাপৰ সমষ্টিকে লোকাচাৰ বুলি কব পাৰি। এই সামাজিক আচৰণৰ সংহত, যৌগিক আৰু সামগ্ৰিক ৰূপকেই সংস্কৃতি বুলিব পাৰি। এডৱাৰ্ড টেইলাৰে সংস্কৃতিৰ সংজ্ঞা এনেদৰে দিছে — “সমাজৰ অংগীভূত সদস্যৰূপে মানৱে আহৰণ কৰা জ্ঞান, বিশ্বাস, কলা, ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, উৎসৱ-অনুষ্ঠান, আইন-কানুন, নৈতিকতা, অভ্যাস আৰু অন্যান্য সামাজিক সামৰ্থ্যৰ যৌগিক ৰূপেই সংস্কৃতি।”^১

জন্মৰ পৰা মৃত্যুলৈ ব্যক্তিয়ে যি সামাজিক পৰিৱেশত বাস কৰে, সেই সমাজখনৰ বিভিন্ন ৰীতি-নীতিৰ মাজেৰে জীৱন অতিবাহিত কৰে। মানুহে সমাজ পাতি বাস কৰিবৰ দিন ধৰি বিভিন্ন সময়ত, বিভিন্ন প্ৰয়োজনত পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰি অহা সামাজিক লোক প্ৰথা বা সামাজিক লোকাচাৰসমূহে লোকসমাজত সঞ্জীৱনীৰ দৰে কাম কৰে। লোকাচাৰসমূহ ব্যক্তিগত জীৱনৰ কাৰ্যকলাপ নহয়, ই সামাজিক জীৱনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত এক পৰম্পৰাগত কাৰ্যকলাপৰ সমষ্টি। মুঠ কথাত ক’বলৈ গ’লে — “সমাজখনৰ মংগলৰ বাবে সমাজৰ স্বীকৃত যিবোৰ আচৰণ, নীতি-নিয়ম কঠোৰভাৱে পালন কৰা হয় আৰু যাক ভংগ কৰিলে সমাজৰ বাবে দোষণীয় বুলি পৰিগণিত হয় তেনে আচাৰ অনুষ্ঠানেই হৈছে লোকাচাৰ।”^২ হিন্দু ধৰ্মত বিভিন্ন আচাৰ অনুষ্ঠান মানি চলা হয়। প্ৰাচীন ভাৰতীয় স্মৃতিকাৰসকলে হিন্দু ধৰ্মত যে আচাৰেই পৰম ধৰ্ম সেই কথা কৈ গৈছে। মনুস্মৃতিত কোৱা হৈছে —

“আচাৰ: পৰমো: ধৰ্ম: শ্ৰুত্ব্যক্ত: স্মাৰ্ত্ৰ এৱ চ।

তস্মাদস্মিন্ সদায়ুক্তো নিত্যং স্যাদাত্মাৱান দ্বিজ:

(বেদ আৰু স্মৃতিত উক্ত আচাৰেই পৰম ধৰ্ম। সেয়ে আত্মজ্ঞানী দ্বিজই এই আচৰতেই সদায়ুক্ত হৈ থাকিব লাগে।)”^৩

মনুস্মৃতিৰ পৰা এটা কথা কব পাৰি যে সমাজ আৰু জীৱনৰ প্ৰতিটো দিশৰ লগতে আচাৰ অনুষ্ঠান জড়িত হৈ আছে। লোকাচাৰসমূহ সমাজত বসবাস কৰা প্ৰতিজন ব্যক্তি বা

গোষ্ঠীয়ে সমাজৰ মংগলৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় বুলি ভাবি অন্তঃকৰণেৰে পালন কৰে। ইয়ে সমাজখন সুসংবদ্ধ কৰি ৰাখে। ধৰ্মানুষ্ঠান, পূজা-পাতল, সাধু, উপাখ্যান, পুৰাণ কাহিনী, প্ৰকৃতিৰ ব্যাখ্যা, সামাজিক প্ৰথা, ৰীতি-নীতি, বিশ্বাস-অবিশ্বাস, আইন-কানুন, নৃত্য-নাট, অভিনয়, ক্ৰিয়া কৌতুক, পৰম্পৰা আদি লোকসংস্কৃতিৰ বিভিন্ন উপাদানসমূহৰ মাজত সামগ্ৰিক দিশ সমূহৰ বুকুতেই সামাজিক লোকাচাৰ বা লোকপ্ৰথাসমূহ নিহিত হৈ আছে।^৪

এখন সমাজৰ জনসমষ্টিয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে লোকাচাৰসমূহ পালন কৰি আহে। সমাজৰ প্ৰত্যেকজন ব্যক্তিৰ লগতে এইবোৰ গভীৰ ভাৱে সম্পৃক্ত হৈ থাকে। সমাজখন শৃংখলাবদ্ধভাৱে চলিবলৈ আৰু নৈতিকতা তথা কৰ্তব্যবোধৰ শিক্ষাদান কৰিবলৈ লোকাচাৰে প্ৰধান ভূমিকা পালন কৰে। বিভিন্ন ক্ৰিয়াকাণ্ডৰ মাজেৰে ব্যক্তি জীৱন পৰিচালিত হয়। এজন ব্যক্তিৰ জন্মৰ পৰা মৃত্যু পৰ্যন্ত পালনীয় লোকাচাৰসমূহৰ মাজত বিভিন্নতা পৰিলক্ষিত হয়। ব্যক্তি এজনে নিজৰ জীৱন কালত পালন কৰা লোকাচাৰসমূহে ব্যক্তিজনৰ লৌকিক আচৰণৰ ভেটি সুদৃঢ় কৰে। পৰম্পৰা বিশ্বাসী ব্যক্তি এজনক সমাজমুখী কৰি গঢ়ি তোলে। লোকাচাৰসমূহে সমাজৰ গাঁথনি দৃঢ় কৰে আৰু সমাজ এখনৰ শান্তি শৃংখলা বজাই ৰাখে। মানৱ সভ্যতাৰ উত্থানৰ লগে লগে বিশ্বৰ প্ৰতিটো জাতি-জনগোষ্ঠীয়ে নিজস্ব সমাজ-ব্যৱস্থা তথা নীতি উদ্ভাৱন কৰি লোৱা আৰম্ভ কৰে। তেনেকৈয়ে গঢ় লৈ উঠে একোটা জনগোষ্ঠীৰ আচাৰ নীতিসমূহ আৰু এইবোৰ পৰম্পৰাগতভাৱে চলি থাকে।

লোকাচাৰ শব্দই “লোক” সকলে পালন কৰা আচৰণ সমূহক বুজায়। এই ‘লোক’ শব্দই কোনবোৰ লোকক বুজায় তাক লৈ বিদ্বৎ সমাজৰ মাজতো মতবিৰোধ আছে। নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাই এলান ডাঙেজৰ উদ্ধৃতিসহ ‘লোক’ শব্দ সম্পৰ্কে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে—

“The term ‘folk’ can refer to any group of people whatsoever who share at least one common factor- মুঠতে উমৈহতীয়া উপাদানৰ অংশীদাৰ কোনো এক জনসমষ্টিক লোক বা ‘folk’ বুলি ক’ব পাৰি।”^৫ ‘লোক’ শব্দই গঞা, কৃষিজীৱী, মৌখিক পৰম্পৰা আশ্ৰয়ী, যাদু আশ্ৰয়ী সমাজৰ লোকসকলক বুজায়। ‘পৰম্পৰা’ আশ্ৰয়ী এচাম লোকক ‘লোক’ বুলি কোৱা হয় যিসকলে সমাজৰ নানা বিশ্বাস, ৰীতি-নীতি প্ৰভৃতি পৰম্পৰাগতভাৱে পালন কৰি আহিছে। পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা লোকবিশ্বাসৰ আধাৰত গঢ় লোৱা লোকাচাৰবোৰ পালন কৰি

এই লোকসকলে সমাজ এখনৰ শৃংখলা অটুট ৰাখে। সমাজ এখনত বসবাস কৰিবলৈ হ'লে এজন ব্যক্তিয়ে সমাজৰ আচাৰ-আচৰণক পদ্ধতিগত ভাৱে গ্ৰহণ কৰি চলিব লাগে যাতে ব্যক্তিগত জীৱন আৰু সামাজিক জীৱনত পালন কৰা লোকাচাৰসমূহে সমাজ এখনক বান্ধি ৰাখিব পাৰে। সমাজত বাস কৰা প্ৰতিজন ব্যক্তি তথা তেওঁৰ সামূহিক পৰিচয় বহন কৰা গোষ্ঠীটোক পৰম্পৰাগতভাৱে চলি অহা লোকাচাৰ সমূহে প্ৰভাৱান্বিত কৰে। কালক্ৰমত এইবোৰ সমাজৰ বাবে এৰাব নোৱাৰা অংগত পৰিণত হয়। সামাজিক লোকাচাৰৰ পৰিসীমাত উৎসৱ-অনুষ্ঠান, অৱসৰ বিনোদন, লোকঔষধ, লোক ধৰ্ম, খেল-ধেমালি আদি বিষয়সমূহ সামৰি ল'ব পাৰি।

কেতিয়াবা লোকাচাৰৰ উৎপত্তিৰ অন্তৰালত লোকবিশ্বাসেও প্ৰভাৱ পেলোৱা দেখা যায়। নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাই কৈছে — “আচাৰ অনুষ্ঠানৰ আধাৰ হৈছে বিশ্বাস বা লোকবিশ্বাস। স্বৰ্গ-নৰক, আকাশ-পৃথিৱী, পৰ্বত-পাহাৰ, মেঘ-বিজুলি, বতাহ-বৰষুণ, জল-স্থল, দেৱ-দেৱতা, ভূত-প্ৰেত, যখ-যখিনী, ৰোগ-ব্যাদি, বেমাৰ-আজাৰ, জীৱজন্তু, জন্ম-মৃত্যু সম্পৰ্কীয় বিবিধ বিশ্বাস প্ৰচলিত আৰু বিশ্বাসৰ আধাৰত জন্ম হৈছে বিভিন্ন আচাৰ অনুষ্ঠানৰ।”^৬ বহুতো লোকাচাৰ লোকবিশ্বাসৰ গাত ভেজা দি গঢ় লৈ উঠিছে বুলি ক'ব পাৰি।

২.০১.১ গাত কাপোৰ দিয়া কৃত্য :

অসমত প্ৰচলিত এটি পৰম্পৰাগত পৰিয়ালকেন্দ্ৰিক অনুষ্ঠান হ'ল গাত কাপোৰ দিয়া কৃত্য। এই অনুষ্ঠানটোৰ তোলনি বিয়াৰ লগত প্ৰত্যক্ষভাৱে সম্পৰ্ক নাথাকিলেও তোলনি হোৱাৰ দিশলৈ আগবাঢ়ি যোৱা ছোৱালীজনীক কেন্দ্ৰ কৰি পালন কৰা এটি প্ৰয়োজনীয় লোকাচাৰ বুলি ধৰা হয়। সাধাৰণতে আঠ-ন বছৰৰ পৰা এগৰাকী কন্যা সন্তানৰ দৈহিক পৰিৱৰ্তন সহজে চকুত পৰে। এনে সময়ত ঘৰৰ মহিলা সদস্যসকল তথা ওচৰৰ তিৰোতাসকলেও তেওঁৰ চকুত পৰা দৈহিক পৰিৱৰ্তনক গুৰুত্ব সহকাৰে গ্ৰহণ কৰে। সেয়ে তেওঁৰ কাৰণে ঘৰত জোখৰ সৰু মেখেলা, গামোচা, চাদৰ বৈ ৰখা হয়। আঠ-ন বছৰীয়া ছোৱালীজনী সাধাৰণতে ১২-১৩ বছৰ বয়সত তোলনি হয়। তোলনি হোৱাৰ আগতে ঘৰৰ মহিলাসকলে কিশোৰী গৰাকীৰ গাত কাপোৰ দিয়া কৃত্যটো পালন কৰে। নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাই এই অনুষ্ঠানটোৰ সম্পৰ্কে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে — “কন্যা গৰাকীৰ মাকে আন আন ওচৰ চুবুৰীয়া বয়সীয়া মহিলাক

মাতি আনি ঘৰৰ ভিতৰত (পুৰুষে নজনাকৈ) এই ছোৱালীজনীক কিছু কথা শিকাই আৰু ইমান দিনে কঁকালত পিন্ধি অহা মেখেলা বা পাতেনীখন বৰ্ধিত স্তনযুগলৰ ওপৰত পিন্ধিবলৈ শিকায়। এই কৃত্যটোৰ নামেই হৈছে গাত কাপোৰ দিয়া।”^৭ পূৰ্বতে দৰং জিলাতো এই প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছিল। গাত কাপোৰ দিয়া কৃত্যটোৰ আগলৈকে কঁকালত পাতেনীখন পিন্ধিছিল যদিও কিশোৰীগৰাকীৰ ওপৰভাগ উন্মুক্ত হৈয়ে থাকিছিল। কঁকালত পিন্ধা মেখেলা বা পাতেনীখনক দৰঙত ‘টনা’ বুলি কোৱা হয়।”^৮ এই গাত কাপোৰ দিয়া অনুষ্ঠানটো ঘৰৰ তিৰোতা মানুহখিনিৰ মাজতে সীমাবদ্ধ আছিল। আগতে যৌথ পৰিয়াল আছিল, পৰিয়ালটোত মাক, খুড়ীয়েক, বৰ-মাক, পেহীয়েকহঁতে গিজগিজাই আছিল। গতিকে এই অনুষ্ঠানৰ বাবে আন তিৰোতাৰ প্ৰয়োজন নাছিল। তথাপিও বংশৰে দুই-তিনিজনীক সেই অনুষ্ঠানটোলৈ মতা হৈছিল। অনুষ্ঠানটোৰ বাবে এটা ভাল দিন চাই লোৱা হয়। অৱশ্যে দিনটো কোনো জ্যোতিষী বা ব্ৰাহ্মণৰ জৰিয়তে চোৱা নহয়। ঘৰত থকা পঞ্জিকাৰ পৰাই দিন, পক্ষ চাই লৈ নিৰ্দিষ্ট দিন এটা স্থিৰ কৰা হয়। সেইদিনা পুৱাৰ ভাগতে ছোৱালীজনীক গা-ধুই আহিবলৈ কোৱা হয়। বৰঘৰৰ মজিয়াত এখন পীৰা পাৰি থৈ দিয়া হয়। পীৰাখনৰ সন্মুখত আগলতি কলপাত এখিলাৰ ওপৰত এগছি মাটিৰ চাকি জ্বলাই থোৱা হয়। ছোৱালীজনীক পীৰাখনত বহিব দি তেওঁৰ জোখত সাজু কৰি ৰখা বুকুলৈকে মেঠনি মাৰিব পৰা মেখেলা, গামোচা আৰু চাদৰ এখন গাত পেলাই দিয়া হয়। কোনোবা এজনীয়ে ভৰিৰ ফালৰ পৰা মেখেলাখন পিন্ধাই ছোৱালীজনীৰ বুকুত মেঠনি মাৰি দিয়ে। সেইদিনাৰ পৰা ছোৱালীজনীয়ে এনেদৰে বুকুত মেঠনি মাৰি মেখেলা পিন্ধি থাকিব লাগে। মেখেলাৰ ওপৰত চুটিকে বৈ উলিওৱা চাদৰ বা গামোচা এখন পেলাই লয়। আৰ্থিকভাৱে স্বচ্ছল বা গাঁৱৰ পৰা গৈ চহৰৰ আদৰ কায়দাৰ লগত পৰিচিত কোনো কোনোৱে মেখেলাৰ ওপৰত ব্লাউজ এটাও যোগাৰ কৰি দিয়ে। কিন্তু সাধাৰণতে ব্লাউজ নিপিন্ধাকৈয়ে মেখেলাখন বুকুলৈ পিন্ধি গাত গামোচা বা চাদৰ পেলাই লোৱাৰ নিয়ম। সেইদিনাৰ পৰা তোলনি হোৱা দিনটোলৈ সকলো সতৰ্ক হৈ থাকে। ভৱিষ্যতলৈ নিজৰ দেহটো আবুৰ কৰি ৰখাৰ এটা শিক্ষা ছোৱালীজনীক এই অনুষ্ঠানটোৰ মাজেৰে দিয়া হয়। গাত কাপোৰ লোৱাৰ পিছতেই ছোৱালীজনীক তাঁত শালৰ তাঁত বাটি কৰা, ব-তোলা আদি সহজ কামবোৰ শিকোৱা হৈছিল।”^৯

২.০১.২ আগ-বিয়া :

মনুই ছোৱালীৰ বিবাহৰ কথা কবলৈ গৈ স্পষ্টভাৱেই নিৰ্ধাৰণ কৰিছে যে —

“অষ্টাবৰ্ষা ভবেদ গৌৰী, নববৰ্ষাতু ৰোহিনী

দশমে কন্যাকা প্রোক্তা, অত উর্দ্ধ বজস্বলা”।

আঠ বছৰৰ কন্যাক গৌৰী, ন বছৰৰ কন্যাক ৰোহিনী, দহ বছৰৰ কন্যাক কন্যাকা, তাৰ ওপৰৰ বয়সৰ কন্যাক ৰজস্বলা বুলি কোৱা হয়।^{১০}

কুৰি শতিকাৰ চতুৰ্থ-পঞ্চম দশকমানলৈকে অসমত আগ-বিয়াৰ প্ৰচলন আছিল। বিশেষকৈ ব্ৰাহ্মণ সম্প্ৰদায় আৰু আন উচ্চবৰ্ণৰ হিন্দুৰ মাজত এই বিয়াৰ প্ৰচলন আছিল। সাধাৰণতে ৮-১০ বছৰ বয়সতে অৰ্থাৎ ছোৱালীজনী তোলনি নৌহওঁতেই তেওঁক বিয়া দিয়াৰ এটা পৰম্পৰা আছিল। ছোৱালীৰ বিবাহৰ কাল বাৰ বছৰ ধৰা হৈছিল। তোলনি হোৱাৰ আগতেই পতা বিয়াখনক কোৱা হৈছিল আগ-বিয়া। ব্ৰাহ্মণৰ ঘৰৰ জীয়ৰীৰ ক্ষেত্ৰত আগ-বিয়াখন অতি জৰুৰী আছিল। সেয়ে আগ-বিয়াৰ আগতেই ছোৱালী তোলনি হ'লে ঘৰৰ মানুহে আনে গম নোপোৱাকৈ লুকুৱাই ৰাখিছিল আৰু বৰ বেছি বাচ-বিচাৰ নকৰাকৈ তোলনি হোৱাৰ আগতে ছোৱালী বিয়া দিব নোৱাৰি পতিত হ'ব বুলি থকা ভয় আৰু শংকাৰ বাবেই অভিভাৱকসকলে ৩০-৪০ বছৰৰ বয়সৰ ব্যক্তিলৈ ৯-১১ বছৰীয়া ছোৱালী এজনীৰ বিয়া দিয়া হৈছিল। সমাজৰ ৰীতি-নীতি ৰক্ষাৰ স্বার্থত কন্যাৰ বাবে উপযুক্ত পাত্ৰৰ সন্ধান নাপালে কেতিয়াবা বহু পত্নী থকা ব্যক্তি, বয়সিয়াল মানুহ, বৰলা বা ৰুগীয়া ব্যক্তিলৈও ছোৱালী দিবলৈ বাধ্য হৈছিল। নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাই আগবিয়া সম্পৰ্কে এনেদৰে উল্লেখ কৰিছে—

“মধ্যযুগীয়া অসমৰ বৰ্ণহিন্দুৰ মাজত বিশেষকৈ ব্ৰাহ্মণ-কায়স্থ-বৈশ্য-কলিতা আদিৰ মাজত বাল্য-বিবাহৰ প্ৰচলন আছিল। পুষ্পিতা নোহোৱাৰ পূৰ্বেই কন্যাক বিয়া দিয়া হৈছিল। কিছুদিন আগলৈকে ব্ৰাহ্মণ কন্যাক পুষ্পিতা হোৱাৰ পূৰ্বে বিয়া দিব নোৱাৰিলে সেই কন্যাজনী হৈছিল জাতিভ্ৰষ্টা। তেওঁক কোনো ব্ৰাহ্মণেই বিয়া নকৰাইছিল। উচ্চবৰ্ণৰ মাজত বিধবা বিবাহৰ প্ৰচলন নাছিল, কিন্তু আছিল বৰলা বিবাহৰ প্ৰচলন। ব্ৰাহ্মণ আদি উচ্চ হিন্দুৰ মাজত আগ-বিয়া (কন্যাজনী পুষ্পিতা নোহোৱাৰ পূৰ্বে, পাছ-বিয়া (কন্যাজনীৰ পুষ্পিতা হোৱাৰ পিছত) বা শান্তিবিয়া আৰু পুংসৱন বা পোহন বিয়া বা পুহন বিয়া (মাতৃৰ অষ্টম মাহত) প্ৰচলন

আছিল।”^{১১} আগ-বিয়াখন সম্পূৰ্ণ বৈদিক পদ্ধতিৰে সম্পন্ন হৈছিল আৰু এইখন বিয়া সাধাৰণতে দিনৰ ভাগতে হৈছিল। আগ-বিয়া হৈ যোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনী তোলনি নোহোৱালৈকে মাকৰ ঘৰতে থকা নিয়ম। তোলনি হোৱাৰ পিছত পাছ-বিয়া পাতি ছোৱালীজনীক দৰাৰ ঘৰলৈ লৈ যোৱা হয়।

আজিৰ পৰা প্ৰায় ৮০-৯০ বছৰ আগলৈকে প্ৰচলিত থকা আগ-বিয়াৰ বাবে ল’ৰাই সাধাৰণতে একেখন গাঁৱতে ছোৱালী চাই থৈছিল। সেই সময়ত বাল্যবিবাহৰ অন্য এটা কাৰণ আছিল যাতে বিয়াখনৰ জৰিয়তে পৰম্পৰা ৰক্ষা কৰাৰ উপৰিও একেখন গাঁৱৰে চকুত পৰা ছোৱালীজনী আন কাৰোবাৰ লগত বিয়া হোৱাৰ আগতে ৰাখি থোৱা হৈছিল। বৰ্তমান কালৰ আঙঠি পিন্ধাই ছোৱালী ৰাখি থোৱাৰ দৰে আগ-বিয়া পাতি ছোৱালীজনীক ৰাখি থোৱা হয়। সৰুৰেপৰা কাম-বনত পটু, দেখনিয়াৰ ছোৱালী এজনীক ঘৰৰ বোৱাৰী কৰিবলৈ সকলো ল’ৰা ঘৰেই বিচাৰে, সেয়ে নিৰ্দিষ্ট এজন ল’ৰাৰ কাৰণে ছোৱালীজনীক সুধি আগ-বিয়া পাতি ৰাখি থোৱা হৈছিল। পুষ্পিতা নোহোৱালৈকে ছোৱালীজনী মাকৰ ঘৰত থাকে। দৰাঘৰ ওচৰত হ’লে দিনৰ ভাগত ছোৱালীজনী তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ গৈ ইটো-সিটো কৰি দিয়াৰো নিয়ম আছিল।^{১২} সাধাৰণতে কৃষিজীৱি পুৰুষ মানুহখিনি ৰাতিপুৱাৰে পৰা সন্ধিয়ালৈকে খেতি-পথাৰ বা চাপৰিত বিভিন্ন কৃষিকৰ্মত জড়িত হৈ থাকে। ঘৰত কোনো পুৰুষ মানুহ নথকা সময়খিনিত বাল্য-বিবাহ কৰাই থোৱা ছোৱালীজনীয়ে কৰিব পৰা সৰু-সুৰা কাম কৰি দিছিল। পুৰুষ মানুহখিনি ঘৰলৈ অহাৰ আগতে ছোৱালীজনী নিজৰ ঘৰলৈ গুচি গৈছিল। ইয়াৰ জৰিয়তে তেওঁ একেবাৰে আহিবলগা ঘৰখনৰ পৰিবেশৰ লগত সহজ হোৱাৰ সুযোগ পায়। তাৰ উপৰিও পৰিয়ালৰ প্ৰতিজনৰ, বিশেষকৈ তেওঁৰ দৰাজনৰ পচন্দ-অপচন্দৰ কথাও গম পায়। বাল্যবিবাহ কৰাই থোৱা ছোৱালীজনীৰ ঘৰ দূৰত হ’লে এনেদৰে আহি কাম কৰি দিব নোৱাৰে। আগ-বিয়া আৰু পাছ-বিয়াৰ মাজৰ সময়ছোৱাত দৰাপক্ষৰ ঘৰত হোৱা যিকোনো উৎসৱ-অনুষ্ঠানত কইনা ঘৰৰ পৰিয়াল সহিতে কইনাজনীও দৰাঘৰত উপস্থিত থকাৰ নিয়ম। দূৰণিবতীয়া বাট হ’লে কেতিয়াবা দৰাঘৰত থাকিব লগা পৰিস্থিতি হ’লে কইনাজনী বয়োজ্যেষ্ঠ তিৰোতা এজনীৰ লগতহে থাকিব পাৰে। মাজে মাজে দৰাঘৰে কইনাঘৰক বা কইনা ঘৰে দৰাঘৰক আলহী খাবলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰাৰো নিয়ম আছিল। এই

সময়ছোৱাত বিহু হ'লে দৰাপক্ষক বিহুৱান দিয়া আৰু দৰাঘৰেও কইনাক এসাজ কাপোৰ আৰু আন পৰিয়ালক বিহুৱান দিয়াৰ প্ৰথাও আছিল।^{১৩} বাল্যবিবাহৰ দৰে সংস্কাৰৰ বাবে পূৰ্ণযুৱতী হোৱাৰ পূৰ্বেই ছোৱালী এজনীয়ে সংসাৰৰ গধুৰ ভাৰ কান্ধ পাতি ল'ব লগা হৈছিল।

২.০১.৩ তোলনি বিয়াৰ পূৰ্ব প্ৰস্তুতি :

ছোৱালী এগৰাকী ১২-১৩ বছৰ সময়ত তোলনি হয়। সেয়ে মাক তথা ঘৰৰ আন মহিলা সদস্যসকলে তেওঁক লৈ এটা পূৰ্ব প্ৰস্তুতি আৰম্ভ কৰে। প্ৰথমতে তেওঁলোকে ছোৱালীজনীৰ কাৰণে কাপোৰ সাজু কৰাত গুৰুত্ব দিয়ে। ঘৰতে তাঁতত বৈ কাপোৰবোৰ সাজু কৰা হয়। ছোৱালীজনীক মনৰ ইচ্ছাৰে কেইবাজোৰো কাপোৰ বৈ দিবলৈ সময়ৰ প্ৰয়োজন হয়। সেয়ে তোলনি হোৱাৰ দুই-তিনি বছৰ আগৰেপৰাই সময় সুবিধা অনুযায়ী কাপোৰবোৰ বৈ থোৱা হয়। বজাৰৰ পৰা ধোৱা সূতা বা চাফা সূতা, আশী নম্বৰী সূতা, ১২০ নম্বৰী বা মাৰ্জ্জাজৰ বিভিন্ন বঙৰ সূতা কিনি আনি ঘৰতে মাৰ দি তাঁতত কাপোৰবোৰ ফুল বাছি দেখনিয়াৰ কৰি বৈ ৰখা হয়। আগতে কাপোৰ থবলৈ বেতৰ জপা, টিনৰ বাকচ বা কাঠৰ আলমাৰি ব্যৱহাৰ হৈছিল। এনেদৰে সামৰ্থ্য অনুযায়ী যিমানখিনি পাৰি কাপোৰ গোটাই ৰখাটো প্ৰয়োজনীয় বুলি ভবা হৈছিল। উল্লেখনীয় যে ১২০ নম্বৰী সূতাৰ বাহিৰে বাকী সূতাবোৰত মাৰ দিব লাগে। এই মাৰ ঘৰতে তৈয়াৰ কৰা হয়। মাৰ দি ৰখা কাপোৰবোৰক “মাৰুৱা কাপোৰ”^{১৪} বোলা হয়। ছোৱালীজনীৰ কাৰণে বিশেষভাৱে বোৱা কাপোৰ ৰজঃস্বলা অৱস্থাত বোৱা নহয়।

তোলনি বিয়াত আঁখৈৰ ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য। পুৰণি ধানৰ আঁখে ভালকৈ ফুটে। সেয়ে ছোৱালীজনী তোলনি হোৱাৰ এবছৰমান আগৰে পৰা আঁখৈৰ বাবে ধানো সাজু কৰি ৰখা হয়। মাটিৰ কলহত বৰা ধান, শালিধান বা লতা মাকৰি ধান ভৰাই থৈ দিয়া হয়, যাতে প্ৰয়োজন হ'লেই সেই ধানেৰে আঁখে ভাজিব পাৰে। কাপোৰ আৰু ধান-সাজু হৈ থাকিলে তোলনি বিয়াখনত যথেষ্ট সকাহ পোৱা যায়।

ধান, কাপোৰ সাজু কৰি উঠি মাক সতৰ্ক হৈ থাকে। ছোৱালীজনীৰ দৈহিক গঠনৰ পৰিৱৰ্তন, দেহলৈ অহা লাৱণ্য আৰু জ্যোতিয়ে যিকোনো মুহূৰ্ততে ছোৱালীজনীৰ তোলনি হোৱাৰ ইংগিত দিয়ে। এনে সময়ত তেওঁক চকুৰ সন্মুখত ৰখাটোৱে শ্ৰেয় বুলি বিবেচনা কৰা

হয়। সেয়ে ছোৱালীজনীক ঘৰৰ বয়সস্বজনে গা চাই ফুৰিবলৈ, দূৰলৈ থকাকৈ নাযাবলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে।^{১৬} ছোৱালীৰ মাক-খুড়ীয়েকহঁতে তোলনি হোৱাৰ প্ৰথম অৱস্থাটোৰ কথা বুজাই কয়। তেওঁক কৈ থোৱা হয় যে প্ৰথম ঋতুস্ৰাৰ দেখাৰ লগে লগে তেওঁ যেন যিকোনো তিৰোতা বা ছোৱালী মানুহকহে কথাটো জনায়। প্ৰথম ঋতুস্ৰা হোৱাৰ পৰৱৰ্তী কৰণীয় কথাবোৰ ছোৱালীজনীৰ অৱগত, কিয়নো তেওঁ ইতিমধ্যে নিজৰ সমনীয়া বা তেওঁতকৈ ডাঙৰ আত্মীয় তথা ওচৰ চুবুৰীয়াৰ ছোৱালীৰ তোলনি বিয়াত অংশগ্ৰহণ কৰিছে। সেয়ে কিছু পৰিমাণে তেওঁ নিজেও এই নিয়ম নীতিবোৰ পালন কৰিবলৈ মানসিকভাৱে প্ৰস্তুত হৈ থাকে।

২.০১.৪ প্ৰথম দিনাৰ আনুষ্ঠানিকতা :

অৱশেষত সকলোৱে উৎকৰ্ণাৰে ৰৈ থকা দিনটো আহি পায়। পাটগাভৰু ছোৱালীজনীৰ কোনো এটা সময়ত প্ৰথম ঋতুস্ৰা হয়। ছোৱালীজনীয়ে কথাটো কোৱাৰ লগে লগে ঘৰখনত এক গোপন খদমদম আৰম্ভ হয়। চুবুৰীৰ মহিলা কেইজনীকো কথাটো জনোৱা হয়। কোনোবা এজনীয়ে লগে লগে কাগজ এখিলাত তোলনি হোৱা সময়টো আৰু দিনটো লিখি বা মনত ৰাখি থয়। ছোৱালীজনীক আছুতীয়াকৈ ৰাখিবৰ বাবে ঘৰৰ কোঠা এটা ঠিক কৰা হয়। ঘৰত যদি এটা কোঠাৰ বাহিৰে আৰু আন কোঠা নাথাকে তেতিয়া হ'লে একেটা কোঠালিতে মাজত ঢাৰিৰ বেৰ দি আছুতীয়া ঠাই অকণ উলিয়াই লোৱা হয়। আছুতীয়া কোঠাটোত বিচনাখন সাজু হৈ নুঠালৈকে ছোৱালীজনীক এঠাইত থিয় কৰাই ৰাখি কেইজনীমান তিৰোতাই মতা-মানুহ আৰু আন জীৱ-জন্তু দেখা নোপোৱাকৈ আৱৰি ৰাখে। ইতিমধ্যে ঘৰৰ মতা মানুহখিনি আৰু সৰু ল'ৰা থাকিলে সকলোকে জনাই দিয়া হয় যাতে আছুতীয়া কোঠাটোত তেওঁলোকে ভুলতো প্ৰৱেশ নকৰে। ছোৱালীজনীৰ কাৰণে মাটিত ধানখেৰৰ বিচনা এখন পাতি দিয়া হয়। ঠাণ্ডা দিন হ'লে ধানখেৰ বেছিকৈ দিয়া হয়। গৰমৰ দিনত ঢাৰি এখন পাতি দিলেও তাৰ তলত অলপ মান হ'লেও খেৰ দিয়াৰ নিয়ম। ধান খেৰৰ বিচনাখনৰ তলত সৰু কটাৰী বা লোহাৰ অস্ত্ৰ এবিধ থোৱা হয়। ছোৱালীজনীক পূবমুৱাকৈ শোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়া হয়। তেওঁক অতি কম পৰিমাণৰ কাপোৰহে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ দিয়া হয়। বিচনা চাদৰ এখন, গাৰু এটা আৰু আঠুৰাখনৰ বাহিৰে ঠাণ্ডা দিন হ'লে কম্বল বা কেথা এখন দিয়া হয়। আঠুৰা তৰিবৰ বাবে সুবিধাজনকভাৱে সৰু খুঁটি মাৰি দিয়া হয়। এনেদৰে সম্পূৰ্ণৰূপে বিচনাখন সাজু

হোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীক বিচনাখনলৈ অনা হয়। যি মুহূৰ্তত তেওঁৰ তোলনি হয় সেই মুহূৰ্তৰ পৰা গণনা নকৰালৈকে তেওঁ পানীৰ বাহিৰে অন্য কোনো খাদ্য গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে। এইদিনাৰ পৰা ছোৱালীজনীক “চুৱা” বুলি ধৰা হয়। তেওঁক কিবা দিব লগা থাকিলেও ওপৰৰ পৰা লাহেকৈ বিচনাত বা হাতত পেলাই দিয়া হয়। শৌচ-পেচাব কৰা, মুখ ধোৱা প্ৰভৃতি কামৰ বাবে ওচৰত এটা চৰিয়া ৰখা হয়।

ছোৱালীজনীক আছুতীয়াকৈ ৰখাৰ পিছত এটা দুৰ্গৰি সজোৱা হয়। হেমকোষ অভিধানমতে দুৰ্গৰি শব্দৰ অৰ্থ হ’ল— “বিয়াত পানী তুলিবলৈ যাওঁতে চাউল আৰু তামোল-পাণ ভৰাই এটা চাকি লগাই লৈ যোৱা দোণ বা খৰাহি।”^{১৬} বৰবিয়াত ব্যৱহাৰ কৰা এই দুৰ্গৰিটো তোলনি বিয়াত অপৰিহাৰ্য, সেয়ে প্ৰথম দিনাই দুৰ্গৰিটো সজোৱা হয়। কোনো কোনোৱে দুৰ্গৰিটো খৰাহিত নসজাই ডাঙৰ কাঁহৰ বাতিত সজায়। দুৰ্গৰিৰ ভিতৰত আঁৰে চাউল, এযোৰ তামোল-পাণ আৰু খুচৰা পইচা এটা থোৱা হয়। তাৰ ওপৰত সৰুকৈ কলপাত এখন পাৰি তাত মাটিৰ চাকি এটাও ৰখা হয় যাতে প্ৰয়োজনত তাক জ্বলাব পাৰি। তোলনি বিয়াত সজোৱা দুৰ্গৰিটোত মাটিৰ চাকিগছি ৰখা নহয়। ছোৱালীজনীৰ বিচনাখনৰ সন্মুখত পূৰমুৱাকৈ আগলতি কলপাত এখন পাৰি তাৰ ওপৰত মাটিৰ চাকি এটা, ধূপদানি এটা আৰু দুৰ্গৰিটো ৰখা হয়। মাটিৰ চাকি গচি আৰু ধূপ জ্বলাই দি ওচৰৰে তিনিজনী বা পাঁচজনী কুমাৰী ছোৱালী মাতি আনি ছোৱালীজনীৰ সন্মুখত তিনিবাৰ উৰুলি-জোকাৰ দিয়া হয়। উৰুলি-জোকাৰ দিওতে ‘হৰিবোলা হৰি এ হ’ল’ বুলি তিনিবাৰ কোৱা হয়। ছোৱালীজনীক গা নুখুওৱালৈকে এনেদৰে কুমাৰী ছোৱালীৰ দ্বাৰা আগবেলা আৰু পিছবেলা উৰুলি জোকাৰ দিয়াৰ নিয়ম।

দৰঙৰ নাথ সম্প্ৰদায়ৰ মাজত এই উৰুলি জোকাৰ দিয়াৰ সময়ত চাৰিদিনৰ দিনা ছোৱালীজনীক যিজনীয়ে গা ধুৱাব তেওঁৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। চাৰিদিনৰ দিনা গা ধুৱাবলৈ ঠিক হোৱা মানুহগৰাকী সাধাৰণতে মাক বা খুড়ীয়েক হয়। মাক-খুড়ীয়েকৰ অবৰ্তমানত, পেহীয়েক বা বংশৰ আন সম্বন্ধীয় ব্যক্তিও হ’ব পাৰে। এইগৰাকী মানুহক ‘ধুৱেতী’ বুলি কোৱা হয়। উৰুলি-জোকাৰ দিয়াৰ সময়ত পুৱা-গধূলি দুয়োসময়তে ধুৱেতী উপস্থিত থাকিব লাগে। উৰুলি-জোকাৰ দিয়া হোৱাৰ পিছত মানুহগৰাকীয়ে দুৰ্গৰিটোৰ পৰা সোঁহাতৰ তিনিটা

আঙুলিৰে অলপ চাউল উঠাই ছোৱালীজনীৰ মূৰত এবাৰ আৰু দুগৰিৰ তামোল-পাণবোৰৰ ওপৰত এবাৰ দিয়ে। এইদৰে চাউল মূৰত দিয়াক আগ চাউল ছটিওৱা বোলে। এনেদৰে তিনিবাৰ কৰিব লাগে। এই নিয়ম ছোৱালীজনী ধুওৱাৰ দিনলৈকে প্ৰত্যেকদিনে কৰিব লাগে।

দক্ষিণ কামৰূপ অঞ্চলত পুষ্পিতা হোৱা ছোৱালীজনীক পৰিত্ৰ জ্ঞান কৰি ওচৰত এটা জলৰ ঘট থোৱা হয়। তিনিডাল শলিতা ত্ৰিভুজ আকৃতিৰ কৰি আৰু শলিতা কেইডালক ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু, মহেশ্বৰ জ্ঞান কৰি তাৰ ওপৰত চাকি জ্বলোৱা হয়। দোণ এটাত ধান আৰু একাখি কল ৰাখি ছোৱালীজনীৰ নতুন জীৱনটোৰ মঙ্গল কামনা কৰা হয়।^{১৭}

কোকৰাঝাৰ অঞ্চলৰ কোঁচ-ৰাজবংশীসকলেও তোলনি বা ধুৱেনী হোৱা ছোৱালীজনীক পুৰুষে নেদেখাকৈ আছুতীয়া কোঠাত ৰাখে। ধানখেৰৰ বিচনাত শুবলৈ দি ছোৱালীজনীৰ কাষত এখন 'চালনি বাতি' সজাই ৰখা হয়। এইকেইদিন পুৱা-গধূলি গাঁৱৰে এগৰাকী বয়োজ্যেষ্ঠ মহিলাই ছোৱালীজনীৰ মূৰত চালনি বাতিৰ খৰাহিটোৰ পৰা আগচাউল ছটিয়াই তিনিবাৰ উৰুলি দিয়ে।

ছোৱালীজনী তোলনি হোৱাৰ খবৰটো লাভ কৰাৰ পিছত ঘৰৰ পুৰুষ মানুহ এজন গণক এজনৰ ওচৰলৈ যায়। তেওঁৰ ওচৰলৈ যাওঁতে এযোৰ তামোল-পাণ লৈ যোৱাৰ নিয়ম। তামোল-পাণ যোৰ গণকজনৰ সন্মুখত সভক্তিৰে ৰাখি পিছদিনা ৰাতিপুৱাতে তেওঁক তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ ঘৰলৈ গৈ গণনা কৰি দিবলৈ অনুৰোধ জনায়। পিছদিনা গণনা শেষ নোহোৱালৈকে যিহেতু ছোৱালীজনীয়ে একো খাব নোৱাৰে সেয়ে তেওঁক যিমান সোনকালে পাৰে আহিবলৈ কোৱাৰ লগতে, পিছদিনা তেওঁক কি কি সামগ্ৰীৰ দৰকাৰ হ'ব তাৰো খবৰ লৈ আহে। সাধাৰণতে একোটা অঞ্চলৰ একোজন নামকৰা গণক থাকে। তেনে গণকৰ গণনাৰ ওপৰত সকলোৱে অগাধ বিশ্বাস ৰাখে। তেনে নাম থকা গণকজনকে সকলোৱে বিচাৰে যদিও তেওঁৰ অসুবিধা হ'লে বিকল্প হিচাপে আন গণকৰ ওচৰ চাপিবলৈ বাধ্য হয়। কাৰণ গণনা কৰিব নোৱাৰালৈকে ছোৱালীজনীক লঘোণে ৰাখিবলৈ সকলো বাধ্য। ঘৰত গণনা নকৰি গণকৰ ঘৰতেই গণনা চাই অহাৰো নিয়ম আছে। যিহেতু গণনা কাৰ্যত অলপ খৰচ হয়, সেয়েহে আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল লোকৰ কিছুসংখ্যকে গণকৰ ঘৰলৈ গৈ তেওঁক অলপ মাননি দি গণনা চাই আহে।

২.০১.৫ দ্বিতীয় দিনাৰ আনুষ্ঠানিকতা :

গণনাৰ দিনা ৰাতিপুৱাই ঘৰ দুৱাৰ গোবৰ মাটিৰে মচি-কাচি পৰিষ্কাৰ কৰি থোৱা হয়। গণনা শুনিবৰ বাবে চুবুৰীৰ বয়োজ্যেষ্ঠ তিৰোতা মানুহখিনিকো মাতি থৈ অহা হয়। বহল বাৰাণ্ডাতে ঢাৰি-পাটি পাৰি গণকৰ কাৰণে সকলোৱে অধীৰ হেপাহেৰে অপেক্ষা কৰি লয়।

গণনাৰ বাবে এটা পিতলৰ বা মাটিৰ ঘট, ডালিমৰ কলি এযোৰ, ধানৰ আগ এটা, তামোল-পাণ এযোৰ, তিনিটা বা পাঁচটা পাতেৰে আমৰ সৰু ডাল এটা আৰু সেন্দূৰৰ টেমা এটা যোগাৰ কৰা হয়। ডালিমৰ কলি নাপালে ডিমৰুৰ গুটি তিনিটা ৰখা হয়। ঘটটোৰ তিনিওফালে তিনিটা দীঘলকৈ সেন্দূৰৰ ফোঁট দিয়া হয়। ঘটটোত আধাতকৈ বেছি পানী ভৰাই তাত এটা খুচৰা পইচা থৈ আমৰ ডালিটো ৰখা হয়। গণনাৰ সময়ত অতি প্ৰয়োজনীয় এবিধ ফল হৈছে অমিতা। গণকজনৰ কাৰণে এটা 'সিধা' বা ভোজনীও^{১৮} যোগাৰ কৰি ৰখা হয়। তেওঁ আহি পোৱাৰ লগে লগে আহল-বহল বাৰাণ্ডাৰ এটা চুকত এখন সৰু ঢাৰি পাৰি তাৰ ওপৰত ধোৱা বিচনা চাদৰ এখন পাৰি তেওঁক বহিবলৈ দিয়া হয়। গণনা শুনিবৰ বাবে ওচৰ-চুবুৰীয়া তিৰোতা মানুহখিনি আহি পাৰি থোৱা ঢাৰি-পাটিত বহি পৰে।

গণকজনৰ সন্মুখলৈ ভিতৰত সজাই থোৱা দুগৰিটো উলিয়াই অনা হয়। আগলতি কলপাত এখনত চাকি এগছি জ্বলাই ধূপ-ধূনা জ্বলোৱা হয়। কলপাতখনৰ ওপৰতে অমিতাটোও ৰখা হয়। ঘট, দুগৰি সজাই লৈ উঠি গণকজনে এখন ফলি আৰু পেঞ্চিল বিচাৰে। এই সময়ত গণকজনক আগদিনা ছোৱালীজনী তোলনি হোৱা সময়টো জনাই দিব লাগে। পঞ্জিকাখন লৈ, ফলিত বিভিন্ন গ্ৰহ-গতিৰ ফলাফলত ব্যস্ত গণকজনৰ মুখলৈ সকলোৱে উৎকণ্ঠাৰে মন কৰি থাকে। তোলনি বিয়াৰ গণনা কাৰ্যৰ মাজেৰে ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যৎ দশা, তাৰ প্ৰতিকাৰ জানিবলৈ উৎসুক মানুহখিনিক গণকজনে তন্ন তন্নকৈ তেওঁৰ গণনাৰ ফলাফল জনাই যায়। গণনা শেষ হোৱাৰ পিছত এখন পৰিষ্কাৰ কাগজত সকলোবোৰ লিখি গৃহস্থৰ হাতত দি গণনাৰ মোখনি মাৰে।

ছোৱালীজনী তোলনি হোৱাৰ ক্ষণ, মাহ, বাৰ আৰু তিথিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি গণনাৰ ফলাফল ওলায়। তোলনি হোৱা সময়টো শুদ্ধকৈ ক'ব পাৰিলে গণনা নিৰ্ভুল হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। সময়টো শুদ্ধ হ'লে গণকজনে তোলনি হোৱাৰ সময়ত ছোৱালীজনীৰ গাত কেইখন

কাপোৰ আছিল, কিমান বয়সৰ মানুহক তেওঁ কথাটো জনাইছিল তাৰো তথ্য দিব পাৰে বুলি ভবা হয়। গণনা কৰা সময়ত উপস্থিত তিৰোতাসকলে জানিব বিচাৰিলে ছোৱালীজনীৰ কিমান বয়সত বিয়া হ'ব, দৰা কোন দিশত আৰু ঘৰৰ পৰা কিমান দূৰত হ'ব, দৰাঘৰৰ পৰিয়াল কিমান হ'ব প্ৰভৃতি কথাবোৰো কয় যদিও এইবোৰ গণনাৰ অন্তৰ্গত নহয়।

২.০১.৫.১ বাৰৰ ফল :

ছোৱালীজনীৰ কি বাৰে প্ৰথম বজঃদৰ্শন হৈছিল তাৰ ওপৰত তেওঁৰ ভৱিষ্যত নিৰ্ভৰ কৰে। সাধাৰণ গঞা সমাজে বছৰৰ কিছুমান দিন আপদীয়া বা অমঙ্গলীয়া আৰু কিছুমান দিন মঙ্গলজনক বুলি ভাবে। পঞ্জিকা আৰু জ্যোতিষৰ বিচাৰত শুভ-অশুভ দিনবোৰৰ বাহিৰেও লোকজীৱনত আন কিছুমান দিন অমঙ্গলীয়া বুলি ধৰি লোৱা হয়। শনি আৰু মঙ্গলবাৰ তেনে অমঙ্গলীয়া দিন বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে।^{১৯} শুভ দিনতকৈ অমঙ্গলীয়া বাৰৰ ফলাফল জানিবলৈ সকলোৰে আগ্ৰহ বৃদ্ধি পায়। সাধাৰণতে পঞ্জিকাশ্ৰয়ী গণনাৰ ফলাফল মতে — **ৰবিবাৰে বৈধব্য, সোমবাৰে পতিব্ৰতা, মঙ্গলবাৰে নৃত্য কলা প্ৰিয়, চঞ্চলা হয়, বুধবাৰে নৃত্য কলা প্ৰিয়, সৌভাগ্যৱতী, বৃহস্পতি বাৰে সুপতিযুক্ত, শুক্ৰবাৰে আপত্যযুক্ত (সতি-সন্তানযুক্ত) শনিবাৰে কমসংখ্যক সন্তানৰ** অধিকাৰিণী হয় বুলি গণকে উপস্থিত আয়তীসকলক অৱগত কৰে।^{২০} যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিতো বাৰৰ ফলাফলৰ কথা নিম্নোক্ত ধৰণে উল্লেখ কৰা হৈছে —

“ আদিত্যে বিধবা নাৰী সোমে চৈব পতিব্ৰতা ।

মঙ্গলেচ ভবেদ্যে বুধে সৌভাগ্যমাপুয়াৎ ॥

গুৰৌ ভবেৎ শ্ৰীমতী চ শুক্ৰে পুত্ৰবতী ভবেৎ ।

শনৌ বন্ধ্যা বিজনীয়াৎ প্ৰথমে স্ত্ৰীৰজস্বলা ॥”^{২১}

গণকৰ মুখেৰে বাৰৰ ফলাফল শুনি শুভ হ'লে সকলোৰে স্বস্তিৰ নিশ্বাস পেলায় আৰু অশুভ হ'লে বাৰৰ অশুভ দোষ খণ্ডনৰ বাবে কেনে ধৰণৰ প্ৰতিবিধান দিয়ে তালৈ অপেক্ষা কৰে।

২.০১.৫.২ মাহৰ ফল :

কোন মাহত ছোৱালীজনী তোলনি হৈছে তাৰ ওপৰতো ছোৱালীজনীৰ ভাগ্য নিৰ্ভৰ কৰে। যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিত উল্লেখ থকা মাহৰ ফলাফল এনেধৰণৰ —

‘জ্যেষ্ঠে চ বিধবা নাৰী আষাঢ়ে ধনসংযুতা ।
 শ্ৰাৱণে শ্ৰিয়তে পত্যা ভাদ্ৰে চ বহুবোগিনী ॥
 আশ্বিনে শ্ৰিয়তে কন্যা কাৰ্ত্তিকে কুলনাশিনী ।
 মাৰ্গশীৰ্ষে কৰ্ম্মশীলা পৌষে চ বতিবিহুলা ॥
 মাঘে ধনৱতী নাৰী ফাল্গুনে বহুপুত্ৰিণী ।
 চৈত্ৰে নাৰী মদোনাত্ৰা বৈশাখে প্ৰিয়দৰ্শিনী ॥’^{২২}

অৰ্থাৎ বহাগ মাহত হ’লে-প্ৰিয়দৰ্শিনী, জ্যেষ্ঠ মাহত হ’লে-দুৰ্ভাগিনী/বিধবা, আহাৰ মাহত হ’লে- ধন, পুত্ৰিনী, শাওণ মাহত হ’লে-মৃতবৎসা অৰ্থাৎ মৃত সন্তান জন্ম দিয়া, ভাদ মাহত হ’লে-ৰোগিনী, আহিন মাহত হ’লে-ধনশূন্য/দৰিদ্ৰ, কাতি মাহত হ’লে-কুলনাশিনী, আঘোণ মাহত হ’লে-ধৰ্ম্মশীলা, পুহ মাহত হ’লে-দুৰ্ব্বলা, মাঘ মাহত হ’লে-খঙাল স্বভাৱৰ, ফাগুণ মাহত হ’লে- বহুপুত্ৰিনী, চ’ত মাহত হ’লে-বেশ্যা হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।^{২৩} বেণুধৰ ৰাজখোৱাই অসমীয়া সমাজৰ বিভিন্ন বিশ্বাসৰ কথা আলোচনাৰ প্ৰসংগত উল্লেখ কৰিছে — চ’ত মাহত প্ৰথম ৰজঃদৰ্শন হোৱা ছোৱালীজনী চৰিত্ৰহীনা হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।^{২৪}

২.০১.৫.৩ পক্ষ আৰু তিথিৰ ফলাফল :

শুক্লপক্ষ আৰু কৃষ্ণপক্ষৰ ভিতৰত শুক্লপক্ষক শুভ বুলি গণ্য কৰা হয়। সেয়ে শুভ কাম-কাজবোৰ শুক্লপক্ষত হ’লে মঙ্গলজনক বুলি বিবেচনা কৰা হয়। ছোৱালী এজনীয়ে প্ৰথম ৰজঃদৰ্শনৰ শুভাশুভ ফলাফল গণনাত পক্ষবোৰ ভূমিকা আছে। গণনা অনুসৰি শুক্লপক্ষত তোলনি হ’লে তেওঁ বহুপুত্ৰিনী হয় বুলি কোৱা হয়। আনহাতে কৃষ্ণপক্ষত তোলনি হ’লে তেওঁৰ স্বামী আৰু কুলনষ্ট হোৱাৰ যোগ থাকে।

ছোৱালীজনী তোলনি হোৱাৰ দিনাখন কি তিথি আছিল, তাৰ ওপৰতো গণনাৰ ফলাফল নিৰ্ভৰ কৰে। সেই অনুসৰি প্ৰতিপদ তিথি হ’লে-পুত্ৰৱতী, দ্বিতীয়া আৰু তৃতীয়াত-অন্নায়ু পুত্ৰৰ মাতৃ, চতুৰ্থীত-কামিনী, পঞ্চমীত - পুত্ৰৱতী, ষষ্ঠীত-অৰ্থ বিনাশকাৰী, সপ্তমীত-দন্দুৰী স্বভাৱৰ, অষ্টমীত-বহু পুত্ৰৱতী, নৱমীত-বিধবা, দশমীত- ৰুগীয়া, একাদশীত- কন্যা সন্তানৰ মাতৃ, দ্বাদশীত-উত্তম পুত্ৰ সন্তানৰ মাতৃ, ত্ৰয়োদশীত- বৰ্ণসংকৰ

কন্যা, চতুৰ্দশীত-সৰ্বলক্ষণযুক্তা, অম্বাৰস্যাত-গৰ্ভনষ্ট, পুৰ্ণিমাৰ-সৰ্বগুণসম্পন্ন পুত্ৰৰ মাতৃ
হয় বুলি গণকে গণনাৰদ্বাৰা অৱগত কৰে।^{২৫}

২.০১.৫.৪ যোগ নিৰূপণ :

তোলনি হোৱা সময়ৰ বিভিন্ন নক্ষত্ৰৰ অৱস্থানৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি যোগ নিৰূপণ
কৰা হয়। কৃন্তিকা, ৰোহিণী, মৃগশিৰা নক্ষত্ৰৰ অৱস্থান অনুসৰি - পতিহীতা, আত্ৰা, পুণৰ্বসু,
পুষ্যা, অশ্লেষা, মঘা, পূৰ্বফলগুণী, উত্তৰ ফলগুণীৰ অৱস্থানত - কান্তা, হস্তা, চিত্ৰা,
স্বাতী, বিশাখাৰ অৱস্থানত - বেশ্যা, অনুৰাধা, জ্যেষ্ঠা, মূলা, পূৰ্বষাঢ়াৰ অৱস্থানত -
পতিহীনা, উত্তৰষাঢ়া, শ্ৰবণা, ধনিষ্ঠাৰ অৱস্থানত - শুভগা, শতভিষা, পূৰ্বভাদ্ৰাপদ,
উত্তৰভাদ্ৰাপদৰ অৱস্থানত-দুৰ্ভগা, ৰেৱতী, অশ্বিনী, ভৰণীৰ অৱস্থানত-দুঃশীলা যোগৰ
অধিকাৰিণী হয় বুলি গণনাৰ ফলাফলত পোৱা যায়।^{২৬} যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিক উল্লেখ
থকা অনুসৰি — “যোগানাং মধ্যে পতিহীনা বেশ্যা দুৰ্ভগা দুঃশীলা এতে অশুভাঃ। অন্যে
শুভ যোগাঃ।”^{২৭} অৰ্থাৎ পতিহীনা, বেশ্যা আৰু দুঃশীলা যোগ অশুভ আৰু বাকীবোৰ
যোগক শুভ বুলি ধৰা হয়। যোগৰ ফলাফলে ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যত জীৱনত বহুত প্ৰভাৱ
পেলায়। সেয়ে ছোৱালীজনীয়ে কি যোগ পালে সেইটো সকলোৰে বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ।

প্ৰতিটো যোগৰ একোটা অধিপতি গ্ৰহ থাকে। সেই হিচাপে **পতিহীতা যোগৰ -
বৃহস্পতি, কান্তা যোগৰ - বুধ আৰু চন্দ্ৰ, বেশ্যা যোগৰ - আদিত্য (নক্ষত্ৰ), পতিহীনা
যোগৰ- শনি, শুভগা যোগৰ - শুক্ৰ, দুৰ্ভগা যোগৰ - মঙ্গল, দুঃশীলা যোগৰ - ৰাছ আৰু
কেতু** গ্ৰহ বুলি কোৱা হয়।^{২৮}

২.০১.৫.৫ কন্যা নিৰূপণ :

প্ৰথম ৰজঃদৰ্শন কৰা ক্ষণটোৰ ওপৰত ছোৱালীজনীৰ গণনাৰ ফলাফল নিৰ্ভৰ কৰে।
সন্ধ্যা সময়, ৰাতি, আনৰ ঘৰত, সংক্ৰান্তি, কৃষ্ণপক্ষ চন্দ্ৰ আৰু সূৰ্যগ্ৰহণৰ সময়ত ছোৱালী
এজনী তোলনি হোৱাটো অশুভ বুলি গণ্য কৰা হয়। ৰাতি তোলনি হোৱাটো অশুভ বুলি গণ্য
কৰিলেও ৰাতিৰ প্ৰথম ভাগত তোলনিৰ ফলাফল শুভ, মাজনিশা হ'লে ফলাফল মধ্যম
আৰু শেষ ৰাতি হ'লে একেবাৰে অশুভ বুলি গণনাৰ জৰিয়তে জনোৱা হয়। কন্যা নিৰূপণো
তোলনি হোৱাৰ ক্ষণৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰশীল। এই কন্যা চাৰি প্ৰকাৰৰ : পদ্মিনী, শঙ্খিনী, চিত্ৰিনী
আৰু হস্তিনী। পুৱা ৫ বজাৰ পৰা ৯ বজাৰ ভিতৰত ৰজঃস্বলা হ'লে-**পদ্মিনী**, পুৱা ৯ বজাৰ

পৰা ১২ বজাৰ ভিতৰত -**চিত্ৰিনী**, দুপৰীয়া ১২ বজাৰ পৰা সূৰ্য অস্ত যোৱা আগত তোলনি হ'লে - **শঙ্খিনী** আৰু সূৰ্য অস্ত যোৱাৰ পৰা ৰাতিপুৱা ৫ বজাৰ ভিতৰত হ'লে - **হস্তিনী** কন্যা বুলি কোৱা হয়। এই কথাখিনি যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিত এনেদৰে পোৱা যায় —

“প্ৰভাতে পদ্মিনী কন্যা অপৰাহ্লেচ শঙ্খিনী।

মধ্যাহ্নে চিত্ৰিনী চৈব সায়াহ্নে হস্তিনী মতা।” ২৯

উপৰোক্ত চাৰি প্ৰকাৰৰ কন্যাৰ কিছুমান বৈশিষ্ট্য আছে। সেই বৈশিষ্ট্যসমূহ এনেধৰণৰ—

“পদ্মিনী কন্যাৰ পদ্মত প্ৰমাণ। পৰ পুৰুষক দেখে পিতৃৰ সমান।।

চিত্ৰিনী কন্যাৰ চিত্ৰাত ৰতি। সদায় কৰে কন্যা স্বামীত ভকতি।।

শঙ্খিনী কন্যাই শঙ্খ মুখে ধায়। সেই কন্যাৰ পুৰুষে বহু দুখ পায়।।

হস্তিনী কন্যাৰ হস্তীৰ গমণ। সেই কন্যাৰ পুৰুষৰ নাই অধিক জীৱন।।” ৩০

গণনাৰ জৰিয়তে সকলোৰে সন্মুখত ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যতৰ ফলাফলসমূহ দাঙি ধৰা হয়। স্বাভাৱিকতেই গণনাৰ ফলাফল শুভ হ'লে সকলোৰে স্বস্তিৰ নিঃশ্বাস কাঢ়ে। কিন্তু গণনাৰ ফলাফল অশুভ হ'লে সকলোৰে মনত এক অজান আশংকাই দেখা দিয়ে। ছোৱালীজনীৰ গণনাৰ ফলাফল প্ৰায়ে মিশ্ৰিত হয়। কেতিয়াবা শুভ ফলৰ পৰিমাণ বেছি হয়, কেতিয়াবা অশুভ ফলৰ পৰিমাণ বেছি। অশুভ ফলসমূহ খণ্ডনৰ বাবে গণকে কেতবোৰ প্ৰতিবিধান দিয়ে। অশুভ দশাৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ সকলোৰে গণকে দিয়া প্ৰতিবিধানসমূহ নিষ্ঠাৰে পালন কৰিবলৈ যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰে।

২.০১.৫.৬ গণকে দিয়া প্ৰতিবিধান :

অতীজৰে পৰা মানুহ ভাগ্যবিশ্বাসী। বিশেষকৈ ভাৰতীয় মানুহৰ জীৱন যাত্ৰাত ভাগ্যৰ প্ৰভাৱ সুদূৰ প্ৰসাৰী। গণকে ভাগ্য গণনা কৰি তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ অশুভ ফলাফলবোৰ আঙুলিয়াই দিয়াৰ পিছত তাৰ প্ৰভাৱ অদূৰ ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীৰ গাত পৰিব বুলি সকলোৰে অন্তঃকৰণেৰে বিশ্বাস কৰে। এই অশুভ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত হ'বলৈ জ্যোতিষ শাস্ত্ৰত কেতবোৰ প্ৰতিবিধানো উল্লেখ থাকে। গণকে ঘৰৰ পৰিয়ালটোক আশ্বস্ত কৰিবলৈ তথা ছোৱালীজনীৰ মনৰ শংকা দূৰ কৰিবলৈ কেতবোৰ প্ৰতিবিধান দিয়ে।

তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীয়ে কি যোগ পাইছে তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ব্ৰত ৰখাৰ সময় নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়। সেই অনুসৰি **পতিহীনা** যোগ পালে-**তিনিমাহ**, **দুঃশীলা** যোগ পালে-**ডেৰ মাহ**, **বেশ্যা** যোগ পালে-**পোন্ধৰ দিন**, **দুৰ্ভগা** যোগ পালে-**বাৰ দিন**, **পতিহীতা**, **শুভগা** আৰু **কান্তা** যোগ পালে-**সাতদিন** ব্ৰত ৰাখিব লাগে। ৩১

কন্যা অনুযায়ী কি পাত্ৰত ব্ৰতৰ ভাত খাব সেয়া নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়। যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিত উল্লেখ আছে —

“পদ্মিনী পদ্মপত্ৰে চ উৎপলে চৈব চিত্ৰিনী।

শঙ্খিনী ক্ষৰ পত্ৰে চ শিলা পত্ৰে চ হস্তিনী।।

অভাবে সৰ্ব পাত্ৰাণাং শীলাপাত্ৰং প্ৰশস্যতে।

পতিহীনা দুষ্টায়োগে মৃত্তিকাপাত্ৰমাদিশেৎ।।” ৩২

অৰ্থাৎ **পদ্মিনী** কন্যা হ'লে- **পদুম ফুলৰ পাতত**, **চিত্ৰিনী** কন্যা হ'লে- **উৎপলৰ পাতত**, **শঙ্খিনী** কন্যা হ'লে-**কল পাতত**, **হস্তিনী** কন্যা হ'লে-**শিলৰ পাত্ৰত** ভাত খোৱাৰ নিয়ম প্ৰচলতি আছে। আনহাতে পতিহীনা যোগ পোৱাসকলে মাটিৰ পাত্ৰত ব্ৰতৰ ভাত খাব লাগে।

গণনাৰ সকলোবোৰ দিশ চালিজাৰি চাই উপস্থিত ৰাইজক সেইবোৰ অৱগত কৰাৰ পিছত ধুৱাবৰ দিনা দোষখণ্ডনৰ বাবে ছোৱালীজনীক একোবিধ সামগ্ৰী বা প্ৰাণী দেখুৱাব দিয়ে। ধুওৱাৰ পিছত কি দেখুৱাব সেইটো নিৰ্ভৰ কৰে তেওঁ পোৱা যোগ অনুসৰি। সাধাৰণতে তোলনি হোৱাৰ পৰা চতুৰ্থ দিনাই ছোৱালীজনী ধুৱাব দিয়া হয় যদিও গ্ৰহ দোষ অত্যন্ত বেছি হ'লে কেতিয়াবা পাঁচদিনৰ দিনাহে ধুৱাব দিয়ে। **পতিহিতা** যোগ পালে-**কল এক আখি**, **কান্তা** যোগ পালে-**দধি-দুগ্ধ**, **বেশ্যা** যোগ পালে-**এযোৰ বগা ৰাজহাঁহ**, **পতিহীনা** যোগ পালে-**ক'লা বৰণৰ ছাগলী** বা **গৰু**, **শুভগা** যোগ পালে-**এপোৱা গুৰ**, **দুঃশীলা** যোগ পালে-**এযোৰ ক'লা পাৰ**, **দুৰ্ভগা** যোগ পালে-**কাছ** দেখুওৱাৰ প্ৰতিবিধান দিয়া হয়।

মাহ, বাৰ, নক্ষত্ৰ, যোগ, তিথি আৰু লগ্নদোষ খণ্ডনৰ বাবে দিয়া আন আন বিধানবোৰৰ উপৰিও দান দিও দোষ খণ্ডনৰ উপায় দিয়া হয়। দান কোনো এজন ব্ৰাহ্মণ বা তেওঁক গণনা কৰা গণক জনকো দিব পাৰি। দান সম্পৰ্কে যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতিত এনেদৰে উল্লেখ আছে —

“মাস দোষে গুড়ং তৈলং, বাৰ দোষেতু তণ্ডুলম্।

নক্ষত্ৰেচ মনিং দদ্যাৎ যোগেচ তিল কাঞ্চনম্।।

তিথি দোষে চ গাং দদ্যাৎ, কৰণে কাঞ্চনং তথা।

লগ্নদোষে বৃষং দদ্যাৎ, প্ৰথম স্ত্ৰী বজস্বলা।।” ৩৩

অৰ্থাৎ **মাহৰ** দোষত-**গুড় আৰু তেল**, **বাৰৰ** দোষত-**চাউল**, **নক্ষত্ৰৰ** দোষত-**মণি**, **যোগৰ** দোষত-**তিল আৰু সোণ**, **তিথিৰ** দোষত-**সোণ** আৰু **লগ্ন** দোষত-**বাঁড়** গৰু দান দিব লাগে।

দানৰ বাবে নিৰ্দ্ধাৰিত সকলো বস্তু দিয়াটো সম্ভৱ নহয়। সেয়ে সাধাৰণতে দিব নোৱাৰা বস্তুবোৰৰ এটা মূল্য ধৰি দিয়া হয়। সেই মূল্যখিনি নামমাত্ৰ টকাৰ হিচাপত দিয়া হয় যাতে পৰিয়ালটোৰ মনৰ পৰা এটা গুৰুভাৰ কমি যায়।

ছোৱালীজনীক চাৰিদিন বা পাঁচদিনৰ দিনা কোনটো সময়ত, কোন দিশত মুখ কৰি ধুৱাব সেই কথা কৈ দিয়াৰ পিছত গণনা কাৰ্যৰ সামৰণি পৰে। এই সকলোবোৰ কথা অতি চমুকৈ কাগজ এখনত লিপিবদ্ধ কৰি গৃহস্থক গতাই দিয়া হয়। এই চাৰিদিন ছোৱালীজনীক ফলাহাৰ কৰিবলৈ দিয়া হয় যদিও কল খাবলৈ দিয়া নহয়। গণনাৰ সামৰণি পৰাৰ পিছত ছোৱালীজনীক গণকৰ সন্মুখত থকা অমিতাটোৰ পৰা অলপ কাটি প্ৰথমে মুখত দিবলৈ দিয়া হয়। ইয়াৰ পিছত আন ফলমূল আৰু আগদিনা তিয়াই থোৱা বুট-মুগ খাব পাৰে।

গণকজনক আৰু তাত উপস্থিত থকা মানুহকেইগৰাকীক সামৰ্থ্য অনুযায়ী চাহ তামোলেৰে আপ্যায়ন কৰা হয়। এখন শৰাই বা কাঁহৰ বটাত গণকৰ দক্ষিণা হিচাপে অলপ টকা আৰু তেওঁক দিবলৈ সাজু কৰি ৰখা সিধাটো আগবঢ়োৱা হয়। কিছুমান গণকৰ মাননিৰ পৰিমাণটো নিৰ্দ্ধাৰিত থাকে। এনেধৰণে গণকক বিচৰা অনুযায়ীয়ে মাননিটো দিব লাগে যদিও দুখীয়া মানুহৰ ক্ষেত্ৰত অলপ এৰাধৰা চলে। এইদিনাৰ পৰাই ওচৰ চুবুৰীয়া তথা আত্মীয় স্বজনে ছোৱালীজনীৰ কাৰণে বুট-মুগ, ফল-মূল বা গাখীৰ আনে। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় দিনত ঘৰখনলৈ এনেকৈ ছোৱালীজনীৰ কাৰণে বস্তু অনা মানুহ আহিয়েই থাকে। ছোৱালীজনীক যি খাবলৈ দিয়া হয় সেয়া সূৰ্য অস্ত যোৱাৰ আগতেই দিয়া হয়, ৰাতি একো খাব দিয়া নহয়। যিহেতু এইকেইদিন ছোৱালীজনী বাহিৰত ওলোৱা নিষেধ সেয়ে তেওঁ নিত্য-নৈমিত্তিক কামবোৰ ঘৰৰ ভিতৰত কৰে। ছোৱালীজনীক ধুৱাবলৈ দিয়া দিশত এটা ডাঙৰ গাত খান্দি

ৰখা হয়। ছোৱালীজনীয়ে খাই এৰা বস্তু, শৌচ-প্ৰস্ৰাৰ আদি যিটো চৰিয়াত কৰা হয় এই আটাইবোৰ সময়ে সময়ে মাকে বা ঘৰৰ আন এগৰাকীয়ে উলিয়াই আনি গাঁতটোত পেলাই দিয়ে। এইবোৰ পেলাই উঠি তেওঁ খাৰেৰে গা-মূৰ ধুই আহিলেহে শুচি হয়।

২.০১.৬ জননি :

গণনাৰ দিনাখন গণকজনৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম হৈছে ‘জননি’ বন্ধা। এই জননি বন্ধা কাৰ্যক দৰং অঞ্চলত ‘জলেনি বান্ধা’ বুলি কোৱা হয়। জলেনি বান্ধিবলৈ প্ৰয়োজনীয় বস্তুকেইবিধ হ’ল ৰূপৰ আঙঠি এটা, ডালিমৰ কলি এটা, তামোল-পাণ এযোৰ, খুচৰা পইচা এটা, সৰু কটাৰী এখন, আৰৈ চাউল অলপ আৰু দুবাৰি বন কেইডালি মান। এই সামগ্ৰীখিনি এখন অনাকটা কাপোৰত বন্ধা হয়। দক্ষিণ কামৰূপ অঞ্চলত ইয়াক কোৱা হয় গাজী, আনহাতে উজনি অসমক ইয়াক কনাই বুলি জনা যায়। হেমকোষ অভিধান মতে ‘কনাই’ শব্দটোৰ অৰ্থ এনেধৰণৰ— “কনাই-বি (হিং কাণহায়া কৃষ্ণৰ ল’ৰা কালৰ নাম) ডিমৰুগুটি, আৰৈ চাউল আৰু দুবাৰি টোপোলা, তাক তোলনি বিয়াত সন্তান স্বৰূপে ছোৱালীৰ কোলাত দিয়া যায় আৰু শান্তি বিয়াৰ অন্তত দৰা কন্যা দুয়ো দুইৰ কোলাত দিয়া দি কৰে।”^{৩৪} জননিটো হ’ল সন্তানৰ প্ৰতীক। ভৃগুমোহন গোস্বামীয়ে কনাই সম্পৰ্কে আলোচনা প্ৰসংগত কৈছে— “গুৱাহাটী, উত্তৰ গুৱাহাটী আৰু নলবাৰীৰ কোনো কোনো অঞ্চলত ‘কনাই’ শব্দটো ‘কানাই’ হিচাবে উচ্চাৰিত হয়। দৰং জিলা আৰু কামৰূপৰ কোনো কোনো ঠাইত ‘কনাই’ শব্দৰ ঠাইত জননি আৰু নলবাৰীৰ গন্ধিয়া আদি অঞ্চলত ‘গাজী’ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সংস্কৃত ‘জননী’ মানে মাতৃ কিন্তু জননি (জন-অনি) মানে উৎপত্তি অৰ্থ সূচায়। গাজী শব্দটোৱেও অঙ্কুৰ বা গজালি অৰ্থকে সূচায়।”^{৩৫} জননিত ৰখা বস্তুবোৰো প্ৰতীকাত্মক। জননি সম্পৰ্কে নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মাই কোৱা কথাখিনি প্ৰণিধানযোগ্য “‘জননি’ৰ অৰ্থ জাননি অথবা পুষ্পিতা হোৱা কন্যাজনীয়ে জনন (প্ৰজনন) ক্ষমতা লাভ কৰিলে বা কৰিছে। ‘জননি’ এটা সৰু টোপোলা- যি টোপোলাটো কলাসুলভ কৰি প্ৰস্তুত কৰে। টোপোলাটোত অৰ্থাৎ জননিত কি কি বস্তু থাকিব লাগিব তাৰ হিচাপ অঞ্চলে অঞ্চলে বেলেগ হোৱাই স্বাভাৱিক; কিন্তু এইটো ঠিক, সেই বস্তুবোৰে প্ৰজনন শক্তি লাভ কৰাৰ ইংগিত বহন কৰে। নতুন সৰু গামোচা এখনত নতুনকৈ পৰা তামোল-পাণ এযোৰ, অপৰাজিতা ফুল অথবা জয়ন্তী ফুল এটা, ডালিমৰ কৰ বা কলি এটা, আৰৈ বা

আলোৱা চাউল এমুঠি, ডিমৰুৰ গুটি এযোৰ, দীঘল বগা বেঙেনা এটি ঘূৰণীয়াকৈ গামোচাখনেৰে বান্ধি শৰাই বা বটাত তুলি, অভাৱত নতুন খৰাহী এটাৰ মুখখন কাপোৰেৰে ঢাকি তাৰ ভিতৰত 'জননি' টো সপ্তমেৰে প্ৰেৰণ কৰা হয়। যালৈ পঠিওৱা হয় তেওঁলোকৰ ঘৰৰ মহিলা এগৰাকীয়ে জননিটো গ্ৰহণ কৰি যত্নসহকাৰে ৰাখে। জননিটো প্ৰকৃত অৰ্থত যৌৱনমতী গাভৰু গৰাকীৰ প্ৰতীক মাথোন।”^{৩৩} এই জননি বন্ধা সামগ্ৰীবোৰো ঠাইভেদে বেলেগ বেলেগ হয়। কামৰূপ আৰু নলবাৰী জিলাত জননিত বন্ধা সামগ্ৰীখিনি এনেধৰণৰ — ডালিমৰ কলি এটা, সেন্দূৰৰ ফোঁট দিয়া হাঁহকণী এযোৰ, খটুৱা এখন, ডম্বৰু গছৰ গুটি তিনিটা বা চাৰিটা, ছুৰী-কটাৰী এখন, কঠাল গছৰ পাত কেইখিলামান, তামোল-পাণ এযোৰ, আঙঠি বা খাৰু এপাট, অলপ চাউল আৰু অলপ ফুল ভৰাই দিয়া হয়। সামগ্ৰীখিনি বান্ধি এটা সৰু জপাত ভৰাই দিয়া হয়। দৰঙত জলেনিটো এখন ডাঙৰ ৰুমালৰ সমান অনাকটা কাপোৰত বন্ধা হয়। জলেনিটো এটা সৰু জপাত ভৰাই তাত ছোৱালীজনীয়ে প্ৰথম দিনা ব্ৰতৰ ভাত খাবৰ জোখাৰে চাউল, আলু আদি ভৰাই ৰখা হয়। এই জপাটোক দৰং জিলাত পেটেৰি বুলি কোৱা হয়।

জননিত ৰখা ডালিমৰ কলিটোৱে ভৱিষ্যতৰ সন্তান বুজায়। হাঁহকণীযোৰে ভৱিষ্যতৰ স্ত্ৰী-পুৰুষৰ মিলনৰ কথা সূচায়। জপাটো কইনা আৰু জপাৰ ভিতৰত থকা টোপোলাটোক দৰা অৰ্থত ধৰা হয়। আন অৰ্থত আকৌ জপাটোকে জৰায়ুৰ প্ৰতীক হিচাবে ধৰা হয় আৰু ভিতৰত থকা কনাইক সন্তানৰ প্ৰতীক ৰূপে ধৰা হয়। ৰাজবংশী সমাজত 'গাজিৰাম' তোলনি হোৱা ছোৱালজনীক ধুৱাবৰ দিনা চোতালত সজোৱা হয়।

২.০১.৭ জপা খোৱা নিয়ম :

জননিটো তোলনি বিয়াত অপৰিহাৰ্য অংশ। জপাত ভৰোৱা জননিটো সেইদিনা আবেলি অথবা পিছদিনাৰ ভিতৰত মামাকৰ ঘৰ নতুবা আন আত্মীয়ৰ ঘৰত ৰখা নিয়ম। জপাটো এখন এহতীয়া গামোচা বা ৰুমালেৰে ঢাকি ধুনীয়াকৈ এডাল ফুলৰ মালাৰে মেৰিয়াই দিয়া হয়। জপাটো থবলৈ নিয়াৰ আগতে জপাটো এখন আগলতি কলপাতৰ ওপৰত চোতালত মচি-কাচি এঠাইত ৰখা হয়। এগৰাকী কুমাৰী ছোৱালীয়ে জপাটো মূৰত লোৱাৰ আগতে তাত গোট খোৱা আয়তীসকলে উৰুলি জোকাৰ দিয়ে। নাবালিকাজনীৰ মূৰত জপাটো দি আৰু লগত চাৰি-পাঁচজনীমান তিৰোতা মানুহ জপা খোৱা মানুহঘৰলৈ যায়। বাটত তেওঁলোকে

হাঁহি-ধেমালি কৰি গীত পদ গাই যায়। যাৰ ঘৰত জননি ৰাখিব তেওঁলোকে জননি থবলৈ যোৱা মানুহখিনিক বহিবলৈ দিয়ে আৰু জননিটো সাধাৰণতে পাকঘৰৰ এটা চুকত এখন আগলতি কলপাত পাৰি থব দিয়ে। কোনো কোনোৱে ঘৰৰ আন কোঠাৰ আছুতীয়া ঠাইতো জননিটো থব দি সকলোকে চাহ-পানী খুৱাই বিদায় দিয়ে। অৱশ্যে ঠাইভেদে জপা থবলৈ যাওঁতে দুখন বটাত পিঠাগুড়ি ৰুমালেৰে বান্ধি জপাটোৰ লগতে লৈ যোৱা হয়। ধুৱাবৰ দিনা জপাটো ওভতাই লৈ অহা হয়।

দৰঙত চাৰিদিনৰ দিনা চুৱা গা ধুৱাবৰ বাবে অনা জপাটো চুবুৰীৰ যিকোনো এঘৰত থোৱাৰ নিয়ম। চুৱা গা ধুৱাই ছোৱালীজনীক চোতালত বহুওৱা হয়। তাৰ পিছত কেইজনীমান ছোৱালী বা তিৰোতা গৈ ওচৰৰ মানুহঘৰৰ পৰা যথা নিয়মে জননিটো লৈ আহে। জননি থোৱা মানুহ ঘৰৰক দৰাপক্ষ হিচাপে গণ্য কৰা হয়।

বাল্য-বিবাহ প্ৰচলন থকা সময়ত আগ-বিয়াখন হৈ যোৱাৰ পিছত কইনাজনীৰ তোলনি নোহোৱালৈকে মাকৰ ঘৰতে থকাৰ নিয়ম। মাকৰ ঘৰত তোলনি হোৱাৰ পিছত কন্যাঘৰে জপাৰ ভিতৰত কনাই ভৰাই কেইগৰাকীমান ছোৱালী আৰু তিৰোতাক দৰাঘৰলৈ পঠিয়াই দি তেওঁৰ তোলনি হোৱাৰ খবৰটো দিছিল। কন্যাঘৰৰ পৰা জপা লৈ দৰা ঘৰত উপস্থিত হ'লেই তেওঁলোকে বুজি পাইছিল যে কন্যাগৰাকীৰ তোলনি হ'ল। আগতে একেদিনাই চুৱা গা ধুওৱা আৰু ভাল তোলনি বিয়া পতাৰ নিয়ম আছিল। আগবেলা চুৱা গা ধুৱাই, পিছ বেলা ভাল গা ধুওৱা হয়। নামনি অসমত কোনো কোনোৱে ব্ৰত ভাঙি পৰাচিত হোৱাৰ পিছতহে ভাল গা ধুৱা অনুষ্ঠানটো পাতে। এইদিনাৰ বিয়াখনতো দৰাপক্ষৰ পৰাই জপা লৈ দৰাঘৰীয়া হৈ অহাৰ নিয়ম প্ৰচলিত আছিল। অৱশ্যে উজনি অসমত চাৰি দিনৰ দিনা চুৱা গা ধুৱাই সাত দিনৰ দিনাহে নোৱাই তোলনি বিয়া পতা হয়।

২.০১.৮ তৃতীয় দিনাৰ আনুষ্ঠানিকতা :

দ্বিতীয় দিনা গণকে গণনা কৰি থৈ যোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে ফলাহাৰ কৰিব পৰা হয়। সেয়ে ওচৰ-চুবুৰীয়া তথা আত্মীয় সকলে তেওঁলৈ বুলি দ্বিতীয়দিনাৰ পৰাই বুট, মুগ, গাখীৰ, বতৰৰ ফল আদি লৈ আহে। বুটবোৰ কিছুমানে তিয়াই আনে যদিও সৰহসংখ্যকে শুকানকৈয়ে আনে, যিহেতু ছোৱালীজনীৰ ঘৰত ইতিমধ্যে বুট যথেষ্ট জমা হয়। এই শুকান

বুটখিনি ব্ৰতৰ বাকী থকা কেইদিন খাবৰ বাবে বখা হয় বা তোলনি বিয়াতো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সাধাৰণতে তৃতীয় দিনাই খবৰ লবলৈ অহা মানুহৰ সোঁত বেছিকৈ বয়। খবৰ লবলৈ অহা মহিলাসকলে ছোৱালীজনীৰ কোঠাত গোটখাই বিভিন্ন কথা বাৰ্তাৰ মাজেৰে ছোৱালীজনীক সহজভাৱে কিছুমান শিক্ষা দান কৰে। বিশেষকৈ ছোৱালীৰ দৈহিক গঠনৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে মনৰো যি পৰিবৰ্তন ঘটে তাৰ আভাস দি ছোৱালীজনীক সতৰ্ক কৰি দিয়ে। নিজৰ অভিজ্ঞতা, অত তত ঘটা কিছুমান অবাঞ্ছিত ঘটনাৰ কথা কৈ ছোৱালীজনীক পুৰুষ জাতিৰ পৰা দেহটো বচাই ৰাখিবলৈ প্ৰত্যেকজনী মহিলাই সকীয়নি দিয়ে। তদুপৰি ছোৱালীজনীয়ে এতিয়া ঘৰুৱা কাম-বনৰ প্ৰতিও যে মন-কাণ দিয়া উচিত সেই পৰামৰ্শও তেওঁলোকে দিয়ে। তেওঁলোকে হাঁহি-ধেমালিৰ ছলেৰে যৌৱনকালৰ সম্ভাৱ্য বিপদ-আপদ, দায়িত্ব আদিৰ বিষয়ে ক'বলৈ চেষ্টা কৰে। এই মহিলাখিনি সদ্য যৌৱনপ্ৰাপ্ত ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যত সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট সচেষ্ঠ হোৱা দেখা যায়।

প্ৰথম দিনাৰ পৰা চতুৰ্থদিনালৈ ছোৱালীজনীয়ে গা-খোৱা, চুলি ফণিওৱা, নখ কটা, দাঁত ঘঁহা, পিন্ধি থকা কাপোৰ সাজ সলোৱা নিষেধ। এটা অস্বাস্থ্যকৰ পৰিৱেশত ছোৱালীজনীয়ে এইকেইটা দিন অতিবাহিত কৰিব লগা হয়। গ্ৰাম্য সমাজে এয়া পৰম্পৰা বুলি মানিয়েই এইকেইটা দিন পাৰ কৰাত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰি আহিছে। এইকেইদিন প্ৰত্যেকদিনাই কোঠাটো সৰা-মচা কৰি পৰিষ্কাৰ কৈ বখা হয়। বেয়া গোন্ধ নেপাবৰ বাবে ধূপ-ধুনা জ্বলাই বখা হয়।

তৃতীয় দিনা ছোৱালীজনীক গা-ধুৱাই উঠি গাত দিবলগীয়া কাপোৰবোৰ জপা বা বাকচৰ পৰা উলিয়াই লোৱা হয়। মাৰ থকা কাপোৰবোৰ তিয়াই দি মেলি দিয়া হয়। কাপোৰবোৰ মেলি দিয়াৰ সময়ত ইয়াৰ পানীবোৰ চেপি দিয়া নহয়। তিয়াই লোৱা কাপোৰবোৰ পোনে পোনে মেলি দি শুকাই বখা হয়। বজাৰৰ পৰা সৰু আইনা, ফণি, সেন্দূৰ, তেল, ব্লাউজ, পেটিকোট, সেন্দূৰৰ টেমা এটা, তেলৰ বটল এটা বখা হয়। এখন ধুই লোৱা নতুন গামোচাত হিচাপ কৰি কাপোৰবোৰ লোৱা হয়। পেটিকোট, ব্লাউজকে ধৰি মুঠ কাপোৰৰ সংখ্যা সদায় বিয়ুৰীয়া অৰ্থাৎ অযুগ্ম সংখ্যাৰ হ'ব লাগে। মেখেলা চাদৰ তিনিযোৰ বা চাৰিযোৰ যিয়েই নহওঁক তাৰ লগত ব্লাউজ, পেটিকোট আৰু গামোচাখনেৰে বিয়ুৰীয়া সংখ্যাটো ধৰা হয়। এনেদৰে সাজু কৰা কাপোৰবোৰ আইনা-ফণি, সেন্দূৰৰ টেমাটো একেলগে গামোচাখনেৰে

টোপোলা বান্ধি থৈ দিয়া হয়। কাৰণ এই কাপোৰ আনে গাত লগাব নালাগে, কেৱল ছোৱালীজনীহে প্ৰথম গাত লগাব। গণকে ছোৱালীজনীক দেখুৱাব দিয়া বস্ত্ৰ বা জীৱ-জন্তু যিয়েই নহওঁক সেয়াও আগদিনাখনেই গোটাই থোৱা হয়।

কাপোৰখিনিৰ লগে লগে পিছদিনাৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় দুবিধ বস্ত্ৰ হ'ল প্ৰসাদ আৰু আঁখে। আগতে প্ৰসাদৰ বাবে থলুৱা ভাৱে উৎপাদিত গোটা মাটিমাহ বা ইয়াৰ দাইল ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। এই দাইলখিনি খালৈত ভৰাই পুখুৰীত থকা সাঁকোত ওলোমাই ৰাতিটো পানীত তিয়াই ৰখা হৈছিল। অৱশ্যে ঘৰৰ ভিতৰতো আছুতীয়া বাচনত মাহ তিয়াই ৰখা হয়। কেতিয়াবা ছোৱালীজনীক দিবলৈ অনা বুট বৈ গ'লে তাৰো অলপ তিয়াই ৰখা হয়। আঁখে ভাজিবৰ বাবে সাঁচি ৰখা ধান উলিয়াই লোৱা হয়। আঁখে ভাজিবৰ বাবে চুবুৰীৰে কেইজনীমান তিৰোতাক মতা হয়। চুৱা গা ধুওৱা অনুষ্ঠানত যিহেতু নিমন্ত্ৰিত অতিথি সীমিত সংখ্যক হয়, সেয়ে আঁখেৰ পৰিমাণো কমকৈ লাগে। দুজনীমানে আঁখে ভাজে আৰু দুজনীমানে চালনিৰে চালি আঁখেবোৰ পৰিষ্কাৰ কৰে। এনেদৰে প্ৰসাদ আৰু আঁখে সাজু কৰি ৰখা হয়। নিমন্ত্ৰিত আয়তীসকলৰ বাবে পাণ-তামোলো সাজু ৰখা হয়। ঘৰৰ কোনোবা এজনীয়ে ওচৰৰ তিৰোতা আৰু ছোৱালী মানুহখিনিক পিছদিনা ৰাতিপুৱা গণকে দিয়া সময়ৰ ভিতৰত ছোৱালীজনীক ধুওৱাত সহযোগ কৰিবলৈ নিমন্ত্ৰণ জনাই থৈ আহে। এই আয়তীসকল বহিবৰ বাবে আগদিনাই ওচৰ চুবুৰীয়াৰ পৰা আনি হ'লেও কঠ-ঢাৰি গোটাই থোৱা হয়। অতিথিসকলক আপ্যায়ন কৰিবৰ বাবে অনুষ্ঠুপীয়াকৈ চাহৰ যোগাৰ ৰখা হয়। তৃতীয় দিনাৰ আন এটা প্ৰধান কাম হ'ল বেই সজা। ঘৰৰ পুৰুষ সদস্যসকলে গণকে কৈ দিয়া দিশত বেইখন সাজিবলৈ প্ৰস্তুতি চলায়। ইয়াৰ বাবে চাৰিটা ভীম কলৰ পুলি আয়তকাৰে পুতি ওপৰৰ ফালে পাতবোৰ একলগে বান্ধি দিয়া হয়। আয়তকাৰ ঠাইখিনিত কলগছৰ চতি বা পীৰা এখন পাৰি দিয়া হয়। বেইখনৰ ওচৰত আন এটা কলপুলি পতা হয়, এইটো দৰাৰ প্ৰতীক বুলি ধৰা হয়। চুৱা গা ধুওৱাৰ সময়ত লেতেৰা পানীবোৰ জমা হ'বলৈ ওচৰতে গাঁত এটাও খান্দি ৰখা হয়।

চাহৰ বাবে কেটলি, গিলাচ-কাপ, খৰি-খেৰো গোটাই লোৱা হয়। গিলাচ, কাপ নিজৰ ঘৰত পৰ্যাপ্ত নাথাকিলে ওচৰ চুবুৰীয়াৰ পৰাও আনি গোটাই ৰখা হয়। এনেদৰে কন্যাঘৰে চতুৰ্থদিনৰ কৰ্মসূচীৰ বাবে এক ব্যস্ততাপূৰ্ণ দিন পাৰ কৰে।

২.০১.৯ চতুৰ্থদিনাৰ আনুষ্ঠানিকতা :

চতুৰ্থ দিনা চুৱা ধুৱেৰি অৰ্থাৎ চুৱা গা ধুওৱা পৰ্ব আৰম্ভ হয়। ৰাতিপুৱাই ঘৰৰ মহিলা সদস্যসকলে ঘৰ, চোতাল গোবৰ মাটিৰে মচি-কাচি সুন্দৰ কৰি ৰাখে। মাহ-প্ৰসাদৰ বাবে কলপাতো পুৱাৰ ভাগতে যোগাৰ কৰি ৰখা হয়। পুৱাৰ ভাগত সাজু কৰি ৰখা আন এবিধ সামগ্ৰী হৈছে “সোণা-ৰূপাৰ”^{৩৭} পানী, যিহেতু বিয়াখনৰ সকলো চুৱা বস্তু শুদ্ধি কৰণৰ বাবে সোণা-ৰূপাৰ পানী অতি প্ৰয়োজনীয়। ছোৱালী ধুৱাওতে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ মাহ-হালধি পিহি সাজু কৰি ৰখা হয়। আয়তীসকলে ধেমালী বাবে গালে মুখে ঘাঁহিবলৈ পিঠাগুড়িও খুন্দি ৰখা হয়। আয়তীসকলে খাবৰ বাবে ওচৰৰ কোনোবা এজনীৰ হতুৱাই তামোল-পাণ কাটি ৰখা হয়।

চুৱা গা ধুওৱাৰ যা-যোগাৰ চলি থকাৰ সময়তে চুবুৰীৰ আয়তীসকল কইনা ঘৰত আহি উপস্থিত হয়। চুৱা গা সাধাৰণতে ছোৱালীৰ মাকে ধুৱায়, কাৰণ ছোৱালীজনী এইকেইদিন বহুত বেছি লেতেৰা হৈ থাকে। মাকে নোৱাৰিলে বা মাক নথকা ছোৱালী হ’লে খুৰীয়েক, বৰ-মাক আদিয়ে এই দায়িত্ব গাত পাতি লয়। ছোৱালী ধুওৱা মানুহগৰাকীক ‘ধুৱেতী’ বোলা হয়। ধুৱেতীয়ে প্ৰথমে ছোৱালীজনীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ, বাচন-বৰ্তন উলিয়াই লৈ যায়। সেইবোৰ পুখুৰী, নাদ বা দমকলৰ পাৰত আছুতীয়াকৈ ধোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। কাপোৰ ধোৱাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় চাবোন, খাৰ আদিৰ যোগাৰ ধৰিবলৈ এজনী ছোৱালীক কোৱা হয়। ছোৱালীজনীয়ে এইবোৰৰ যোগান ধৰে আৰু ধুৱেতীয়ে সকলো কাপোৰ-কানি ধুই খাৰ দি শুচি কৰে। কাপোৰখিনিত খাৰপানী দিয়াৰ পিছত লাচনি-পাচনি কৰা ছোৱালীজনীয়ে কাপোৰখিনিত ঘটত থকা সোণা-ৰূপাৰ পানী ছটিয়াই দিয়ে। সোণা-ৰূপাৰ পানী ছটিওৱাৰ পিছত এই কাপোৰখিনি ধুৱেতীজনীয়ে আৰু চুব নোৱাৰে, বেলেগ এজনীয়ে আনি কাপোৰবোৰ মেলি দিয়ে নতুবা ধুৱেতীজনীয়ে গা-পা ধুই শুচি হৈ আহি মেলি দিব পাৰে। বিচনাত পাৰি লোৱা খেৰখিনি বেইৰ ওচৰত খন্দা গাঁতটোত পেলোৱা হয়।

বাহিৰৰ কাপোৰ-কানি ধোৱা হোৱাৰ পিছত ধুৱেতীয়ে ছোৱালীজনী থকা ঠাইখিনি গোবৰ-মাটিৰে মচি থয়। এই সময়ত ছোৱালীজনী কোঠাটোৰ এচুকত থিয় হৈ থাকে। ঠাইখিনি মচি উঠি ছোৱালীজনীক মুখখন ঢকাকৈ এখন গামোচা দি তেওঁক চকুমুদি থাকিব

দিয়া হয়। চকুমুদা অৱস্থাতে ধুৱেতীয়ে ছোৱালীজনীক বাহিৰলৈ উলিয়াই আনে। গা ধুওৱা কৰ্মখিনি গণনাৰ সময়ত গণকে কৈ দিয়া সময়ৰ ভিতৰত কৰিব লাগে। ইতিমধ্যে ছোৱালীজনী থিয় হৈ থকা ঠাইখিনিত সোণা-ৰূপাৰ পানী ছটিয়াই শুচি কৰা হয়। ছোৱালীজনীক উলিয়াই অনাৰ লগে লগে তেওঁৰ পিছে পিছে হাতত সোণা-ৰূপাৰ পানী লৈ এজনীয়ে ঠাইখিনিত পানী ছটিয়াই আহে। চুৱা ধুৱাবৰ বাবে লৈ অহাৰ পৰাই ছোৱালীজনীক সেইদিনাৰ বাবে কইনা বুলি কোৱা হয়। এই চুৱা গা ধুৱাবৰ সময়ত কোনো পুৰুষ ব্যক্তি চোতালত বা ঘৰৰ আশে-পাশে থাকিব নোৱাৰে। পদূলিৰ মূৰত এগৰাকী মানুহক ৰাখি কোনোবা পুৰুষ মানুহ আহিছে নেকি লক্ষ্য ৰাখিব দিয়া হয়। সৰু ল'ৰা পৰ্যন্ত এই বিয়াত উপস্থিত থকা নিষেধ। তোলনি বিয়াৰ কইনাজনীয়ে চকু মুদিয়েই ধুৱেতিৰ সহায়ত বেইৰ তলত থিয় হয়। ইতিমধ্যে কেইবালিমান পানী, মগ, মাহ-হালধি বটা, গণকে দেখুৱাব দিয়া বস্ত্ৰ তাত সাজু কৰি ৰখা হয়। বেইৰ কাষত পোতা কলপুলিটোত এটা সেন্দূৰৰ ফোঁট দিয়া হয়। এজনীয়ে আগদিনাখন সাজু কৰি থোৱা কাপোৰৰ টোপোলাটো আৰু আন এজনীয়ে দুগৰিটো লৈ কইনা ধুওৱা ঠাইত থিয় হয়। দুগৰিত মাটিৰ চাকি গছি জ্বলাই লোৱা হয়। আয়তীসকলো তাত গোট খাই বিয়ানাম দিবলৈ আৰম্ভ কৰে। এই বিয়াত কইনাক গা ধুৱাওতে যথেষ্ট পৰিমাণৰ পানী দৰকাৰ হয়, সেয়ে চুৱা গা ধুৱাবলৈ পানী তুলি অনা নহয়। কইনাক গা ধুওৱা পানী যাতে কাৰো গাত নপৰে তাৰ বাবে সকলোৱে এটা নিৰাপদ দূৰত্বত অৱস্থান কৰে। গা ধুই থকা সময়খিনি কইনাই চকু মুদিয়েই থাকিব লাগে। গা ধুৱাই থাকোতে বিয়াগীতৰ মাধ্যমেৰে ধুৱেতীক গা ধুওৱাৰ নিয়ম-নীতিবোৰ কৈ থকা হয়। ধুৱেতীয়ে প্ৰথমে কইনাৰ মূৰ তথা ভৰি বাদ দি দেহৰ আন অংশত মাহ বটা ঘাঁহি দিয়ে। বালিৰ পৰা মগেৰে পানী লৈ তেওঁক ঘাঁহি-পিহি গা ধুৱাই দিয়া হয়। গা ধুৱাওতে চাবোনৰ সলনি গোটা খাৰেৰে গাটো পৰিষ্কাৰ কৰা হয়। যিটো বালিৰ পৰা পানী ল'ব তাৰ পানী শেষ হ'লে আন এগৰাকীয়ে ওপৰে ওপৰে সেই বালিত পানী ভৰাই দিব। এনেদৰে গা ধুওৱা হোৱাৰ পিছত চকু মুদি থকা অৱস্থাতে কইনাক বেইৰ পৰা অলপ আঁতৰত এখন পীৰাত আহি থিয় হ'বলৈ দিয়া হয়। পীৰাখনত থিয় হোৱাৰ পিছৰেপৰা ধুৱেতীয়ে আৰু কইনাগৰাকীক চুব নোৱাৰে। পীৰাখনৰ ওপৰতে এজনীয়ে প্ৰথমে তেওঁৰ গাত সোণা-ৰূপাৰ পানী আৰু পিছত ঘটৰ পানী ছটিয়াই দিয়ে। সোণা-ৰূপাৰ পানী

ছটিয়াই দিয়াৰ পিছত তেওঁক আনে চুব পাৰে। ছোৱালীজনীক তিতি থকা অৱস্থাতে এগৰাকীয়ে ধৰি পীৰাখনৰ ওপৰতে তিনিপাক ঘূৰায়। আৰু ইয়াৰ পিছত তেওঁক চকু মেলিব দিয়া হয়। চকু মেলিয়েই তেওঁক চাবলৈ দিয়া হয় গণকে দেখুৱাব দিয়া বস্ত্ৰবিধ। যোগ অনুসৰি তেওঁক যি বস্ত্ৰেই চাবলৈ দিয়ে সেই বস্ত্ৰটোলৈ চাই তেওঁ হাতযোৰ কৰি সেৱা লয় আৰু দোষ খণ্ডনৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনায়। তাৰ পিছত সূৰ্যলৈ চাই প্ৰণাম কৰে। সূৰ্যৰ পিছত ছোৱালীজনীক ফলেৰে ভৰি থকা তামোল বা নাৰিকল গছলৈ চাই প্ৰণাম জনাব দিয়া হয়। চাৰিদিনৰ মূৰত বাহিৰৰ পোহৰত ন গাভৰু হৈ ওলোৱা ছোৱালীজনীক এক অচিন লজ্জাবোধে আঙুৰি ধৰে যদিও আয়তীসকলৰ পৰামৰ্শমতে সকলোবোৰ কৰি যায়। তিতা গাৰে যথাযোগ্যভাৱে সকলোকে প্ৰণাম জনোৱাৰ পিছত কইনাক কাপোৰ পিন্ধোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়।

কইনাৰ বাবে সাজু কৰা কাপোৰৰ টোপোলাটো প্ৰথমে ছোৱালীজনীৰ গাত তিনিবাৰ লগাই দিয়া হয়। টোপোলাটো গাত লগোৱাৰ পিছত টোপোলাটো খুলি তাৰ পৰা আইনা-ফণিয়োৰ উলিয়াই অনা হয়। এগৰাকী আয়তীয়ে কইনাক মুখখন চাবলৈ দিয়ে আৰু ফণীখনেৰে মূৰটো অলপ ফণিয়াই দিয়ে। সেন্দূৰৰ টেমাটোৰ পৰা সেন্দূৰ লৈ কপালত এটা ফোঁট আঁকি দিয়া হয়। কইনাৰ ভগ্নী বা ভগ্নীতুল্য এগৰাকী ছোৱালীয়ে এখন কটাৰীৰে কইনাৰ ভৰিৰ বুঢ়া আঙুলি দুটা আৰু হাতৰ বুঢ়া আঙুলি দুটাৰ নখ অলপ অলপ কাটি দিয়ে। ইয়াকে 'নখ কমোৱা' বুলি কোৱা হয়। নখ কমোৱাৰ পিছত কাপোৰৰ টোপোলাৰ পৰা কাপোৰবোৰ এখন এখনকৈ লৈ কইনাৰ গাত পেলাই দিয়া হয়। গামোচাৰে গা মূৰ মচি দি গামোচাখন মূৰত খোপাৰ দৰে বান্ধি ৰখা হয়। কাপোৰবোৰৰ মাজৰ পৰা এসাজ কাপোৰ উলিয়াই কইনাক পিন্ধাই দিয়া হয়। খুড়ীয়েক বা বৰমাক সম্বন্ধৰ কোনোবা এগৰাকীয়ে ছোৱালীক ডাংকোলাকৈ আনি চোতালত পাৰি থোৱা বৰপীৰাত আহি বহুৱাই দিয়ে।

চোতালত বৰপীৰাখনৰ কাষতে ভৰি থবলৈ এখন আঠিয়া কলৰ আগলতি কলপাত পাৰি থোৱা হয়। চোতালত আন এখন আগলতি কলপাতত মাটিৰ চাকি এগছি, ধূপ-ধূনা, দুটা সৰু সৰু খৰাহীৰ এটাত মাহ-প্ৰসাদ আৰু আনটোত আঁঠে থৈ কলপাতেৰে ঢাকি ৰখা হয়। দুগৰিটো আৰু ইমানদিনে কইনাৰ ওচৰত থকা ঘটটো চাকিগছৰ ওচৰতে ৰখা হয়।

কইনাক চোতালত বহুৱাই থৈ উঠি কেইজনীমান ছোৱালী আৰু তিৰোতা দৰা ঘৰলৈ

জননিটো আনিবলৈ ওলায়। যাৰ ঘৰত জননিটো থোৱা হৈছিল, তেওঁলোকৰ মহিলাসকল ৰাতিপুৱাৰে পৰা বিয়াঘৰত ব্যস্ত থাকে যদিও জননি অনাৰ আগমুহূৰ্ত্তত ঘৰত গৈ উপস্থিত হয়। তেওঁ মচি থোৱা চোতালৰ এটা অংশত আগলতি কলপাতত চাকি এখন জ্বলাই দিয়ে। জননি ৰখা জপাটো তিৰোতাগৰাকীয়ে আগলতি কলপাতখনত থৈ দিয়ে। জপাটো সৰু গামোছা এখন বা ডাঙৰ ৰুমালেৰে ঢাকি দি ফুলৰ মালা এডাল মেৰিয়াই থোৱা হয়। মাহ-প্ৰসাদৰ খৰাহী দুটাও জপাৰ ওচৰতে ৰখা হয়। কইনা দৰাঘৰীয়াই এসাজ কাপোৰ পিন্ধোৱাৰ নিয়ম, সেয়ে তেওঁলোকৰ সামৰ্থ্য অনুযায়ী নতুন কাপোৰ অথবা পুৰণি পাটৰ কাপোৰ এযোৰ গোটাই থয়। ইয়াৰ বাহিৰেও সেন্দূৰৰ টেমা এটা, গোক্ৰ তেলৰ বটল এটা, গাম খাৰু বা মুঠি খাৰু এযোৰ দৰাপক্ষই লৈ অহাৰ নিয়ম। চুবুৰীৰ কাৰোৰে ঘৰত মুঠিখাৰু নাপালে চিনাকি আন মানুহৰ ঘৰৰ পৰা হ'লেও এইযোৰ দৰাপক্ষই অনাৰ নিয়ম। এই আটাইবোৰ যা-যোগাৰ লৈ এগৰাকী নাবালিকাৰ মূৰত জননি থোৱা জপাটো তুলি দিয়া হয় আৰু তেওঁকেই বিয়াখনৰ দৰাৰূপত ধৰি লোৱা হয়। জপাটো মূৰত দিয়াৰ আগতে আয়তীসকলে 'হৰি বোলা হৰি এ হ'ল' বুলি তিনিবাৰ উৰুলি জোকোৰ দিয়ে। চুবুৰীৰ ঘৰতে জপা থলে বাটচোৱাৰ দুৰত্ব কম হয় যদিও জননি লৈ আহোতে সকলোৱে হাঁহি স্ফুৰ্তি কৰি গীত-মাত গাই আহে।

জননি লৈ দৰাপক্ষ কইনাপক্ষৰ পদূলিত থিয় হোৱাৰ লগে লগে জপা লৈ অহা নাবালিকা গৰাকীক পদূলিতে এখন পীৰা পাৰি তাত থিয় হ'বলৈ দিয়া হয়। ইতিমধ্যে ধুৱেতীজনীয়ে গা-মূৰ ধুই সোণা-ৰূপাৰ পানীৰে শুচি হৈ সকলোকে চুব পৰা হয়। ধুৱেতীজনীয়েই আগতেহ সাজু কৰি ৰখা কলৰ দোনা এটাত অলপ এৰাঁ গাখীৰ আৰু বাকলি গুচোৱা কল এটা লৈ সেইখিনি দৰা হৈ অহা নাবালিকা গৰাকীৰ ভৰিত ঢালি দিয়ে। গাখীৰ কল ঢালি দিয়াৰ পিছত ভাল পানীৰে ভৰিখন পুনৰ ধুই দিয়া হয়। ভৰি ধুওৱা হোৱাৰ পিছত ধুৱেতীজনীয়ে নিজৰ গাৰ চাদৰৰ আঁচল বা গামোচা এখনেৰে দৰাক বা দি দি আদৰি আনি চোতালত থিয় কৰায়। চোতালত কইনাৰ ওচৰত জপাটো, দৰা পক্ষৰ পৰা অনা আঁঠে-প্ৰসাদ, লগত লৈ অহা কাপোৰ আৰু তেল সেন্দূৰ থৈ দিয়ে। ইতিমধ্যে চোতালত কঠ-ঢাৰি পাৰি দিয়া হয়। তাত সকলোবোৰ বহি লোৱাৰ পিছত কইনা সজোৱাৰ পৰ্ব আৰম্ভ হয়।

কইনা সজাবৰ বাবে কোনোবা এজনী ছোৱালী বা তিৰোতা উঠি আহে। প্ৰথমে

কইনাৰ মূৰত তেল অলপ দি মূৰটো ভালকৈ ফণিয়াই দিয়া হয়। চাৰিদিন ধৰি নফণিওৱা মূৰত চুলিৰ যথেষ্ট জঁট লাগে। ছোৱালীজনীয়ে যাতে দুখ নাপাই তালৈ লক্ষ্য ৰাখি আলফুলে মূৰটো ফণিয়াই দিয়া হয়। মূৰটো ফণিওৱা হ'লে মুখত পাউদাৰ স্নো ঘঁহি দিয়া হয়। পাউদাৰ স্নো নতুনকৈ কিনা নহয়, ঘৰত ব্যৱহাৰ কৰা পাউদাৰ স্নোৱে ঘঁহি দিয়া হয়। মুখত পাউদাৰ স্নো ঘঁহাৰ পিছত কপালত আল্পনা অঁকা হয়। এই আল্পনা আঁকিবলৈ জ্বলি থকা চাকিগছৰ পৰা ছাই আৰু গুড়ি পাউদাৰ অলপ লোৱা হয়। এডাল সৰু বাহৰ কাঠি বা জুইশলাৰ কাঠিৰে বিন্দু বিন্দুকৈ বগা-কলা মিলাকৈ আল্পনা অঁকা হয়। ভ্ৰূয়ুগলৰ ওপৰত কপালৰ দুয়োফালে আল্পনা অঁকাৰ পিছত কপালৰ মাজতে সেন্দূৰৰ ফোঁট এটি দিয়া হয়। পোনে পোনে সেওঁতাৰ নিদি, সেওঁতাৰ ওচৰতো দীঘলীয়াকৈ সেন্দূৰ লগাই দিয়া হয়।

কইনাৰ মুখমণ্ডল সজোৱাৰ পিছত দৰাপক্ষই অনা কাপোৰসাজ আৰু মুঠিখাৰু বা গামখাৰু পিন্ধাই দিয়া হয়। ডিঙিত দুগদুগী হাৰ এডাল পিন্ধোৱা হয়। কইনা সজোৱা হোৱাৰ পিছত জননি লোৱা পৰ্ব আৰম্ভ হয়। ধুৱেতীজনীয়ে প্ৰথমে জননি লোৱা নিয়ম। কইনাৰ সন্মুখত এখন পীৰা পাৰি দিয়া হয়। জননি লোৱা মানুহগৰাকী পীৰাখনত বহি লয়। তেওঁৰ হাতত আৰু কইনাজনীৰ হাতত এখন গামোচা দিয়া হয়। কটাৰীৰ আগেৰে জপাটো খুলি জননিটো উলিয়াই কইনাই হাতত লৈ থকা গামোচাখনত থৈ দিয়া হয়। চাকিগছৰ ওচৰত থকা ঘটৰ পৰা অলপ পানী লৈ ধুৱেতীজনীয়ে জননিটো ধুৱায়। কইনাই এইবাৰ জননিটো ধুৱেতীজনীয়ে লৈ থকা গামোচাখনত দি একেদৰে ঘটৰ পৰা অলপ পানী দি জননিটো ধুৱায়। এইদৰে তিনিবাৰ জননিটো ইহাঁত-সিহাঁত কৰি ধুওৱা হয়। জননি ধুওৱা হোৱাৰ পিছত ধুৱেতীজনীয়ে সোঁহাতৰ আঙুলিৰে দুগৰিৰ পৰা অলপ চাউল লৈ কইনাৰ মূৰত আৰু বাওঁহাতেৰে দুগৰিত থকা তামোল-পাণযোৰত দিয়ে। এনেদৰে তিনিবাৰ দিয়াৰ পিছত আঁজলিৰে দুগৰিৰ পৰা চাউল লৈ চোতালত বহি থকা মানুহখিনিলৈ তিনিবাৰ ছটিয়াই দিয়ে। ধুৱেতীজনীৰ পিছত দৰা হৈ অহা নাবালিকা গৰাকীয়ে একে ধৰণে জননি লব লাগে। ধুৱেতীজনী আৰু দৰা হৈ অহা ছোৱালীজনীক বাদ দি খুড়ীয়েক, পেহীয়েক, বৰ-মাকহঁতেও জননি লয়। কিন্তু জননি লোৱা মানুহ অযুগ্ম সংখ্যাত শেষ হ'ব লাগে। দৰং জিলাৰ নাথ সম্প্ৰদায়ৰ জননি পৰ্ব শেষ হ'লে আঁখৈৰ বাতি টনাটনি কৰে। এটা কাঁহৰ বাতিত আঁখৈ লৈ দৰাপক্ষৰ এজনী

আৰু কইনাপক্ষৰ এজনীয়ে বাতিটো টানে। যিয়ে নিজৰ ফালে বাতিটো নিয়ে তেওঁৰে জিকে বুলি কোৱা হয়। জননি লোৱা পৰ্ব চলি থাকোতে আয়তীসকলক তেল সেন্দূৰ দিয়া হয়। এই তেল সেন্দূৰ কইনাঘৰীয়া আৰু দৰাঘৰীয়া দুয়োপক্ষৰে দিয়া হয়। সেয়ে এটা বাতিত দুয়োপক্ষৰ তেল অলপ মিলাই লৈ চামুচ এখনেৰে সকলোৰে হাতে হাতে বা মূৰত তেল দি যোৱা হয়। তেলৰ লগে লগে সেন্দূৰৰ ফোঁটো দিয়া হয়।

জননি লৈ থাকোতে এক আনন্দমুখৰ তথা আমোদজনক পৰিৱেশৰ সূচনা হয়। তিৰোতাসকলে ইজনীয়ে সিজনীক পিঠাগুড়ি, সেন্দূৰ সানি ৰং ৰহইচ কৰে। জননি লৈ পীৰাত বহিথকাজনীকো নগুৰ-নাগতি কৰিবলৈ নেৰে। জননি লৈ থাকোতে পীৰাৰ তলত পানী পেলাই দি এজনীয়ে পীৰাখন হঠাৎ টান মাৰি আনে, মানুহগৰাকী পানীত লেপেটা খাই পৰি যায়। তাৰ পিছত এজনীয়ে তেওঁক পানীখিনিৰ ওপৰেৰে চোঁচৰাই নিয়ে। জননি লৈ থাকোতে ডিঙিত খালৈ, অমিতাৰ ঠাৰি বা শামুকৰ খোলাৰ মালা গাঠি আঁৰি দিয়া হয়। কেতিয়াবা জননি ধুৱাই থাকোতেই ৰঙীয়াল দুগৰাকী মহিলা হঠাৎ অন্তৰ্দ্ধান হয়। অলপ পিছত দেখা যায় তেওঁলোকে কোনোবা এঘৰৰ পৰা পুৰুষৰ ধুতি, কামিজ পিন্ধি হাতত এডাল লাখুটি, মূৰত পাগুৰিৰে এটা অদ্ভুত বেশভূষাৰে হাজিৰ হয়। তেওঁলোকক দেখি চোতালৰ আয়তীসকলৰ মাজত হাঁহিৰ ৰোল উঠে। দুয়োগৰাকীক দুটা মুঢ়া বা চকী পাৰি বহিব দিয়া হয়। দুয়োৰে কথোপকথনৰ মাধ্যমেৰে ছোৱালীজনীৰ গণনা চোৱাৰ দৰে অভিনয় কৰে। এই গণনাত ঘাইকৈ ছোৱালীজনীৰ বিয়া, লৰা-ছোৱালীৰ প্ৰসংগ, গণনাৰ ফলাফলাবোৰো অদ্ভুত ধৰণে বিশ্লেষণ কৰে। যেনে — ছোৱালীজনীৰ দৰাটোৰ তিনিখন কাণ থাকিব, লৰা ছোৱালী এশটামান হ'ব ইত্যাদি। অৱশ্যে এনেধৰণে ধেমালি কৰোতে মানুহগৰাকীয়ে যাতে খং নকৰে তালৈ দৃষ্টি ৰখা হয়। সাধাৰণতে এনেকুৱা ধেমালিত সহযোগ নকৰাসকলক এবাই চলা হয়। উজনি আৰু নামনিৰ কোনো কোনো অঞ্চলত বৰবিয়া বা নোৱাই তোলনি বিয়াত প্ৰচলন থকা 'কুলাবুঢ়ীৰ নাচ' নিৰ্দোষ ধেমালিৰে এটা অংগ। ঘাইকৈ ৰাভা সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলন থকা এই কুলাবুঢ়ীৰ নাচত মহিলা এগৰাকীয়ে পুৰুষৰ পোছাক পিন্ধি ভূতৰ দৰে ৰূপ লৈ নাচি-বাগি চোতালত এক আমোদজনক পৰিৱেশৰ সূচনা কৰে। এনেদৰে ভূত ৰূপ লোৱাৰ মূল কাৰণ হ'ল বৰবিয়াত দৰা কইনাক আৰু তোলনি বিয়াত কিশোৰীগৰাকীক যাতে কোনো

ভূত-প্ৰেতে লস্তিৰ নোৱাৰে। এনেবোৰ নিৰ্দোষ ধেমালিৰ মাজেৰে জননি পৰ্ব শেষ হয়। চোতালত বিয়াগীতৰ পদো সমানে চলি থাকে। চোতালৰ পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীক চাকিগছৰ সন্মুখত সেৱা ল'ব দিয়ে। আয়তীসকলৰ উৰুলি-জোকাৰৰ মাজেৰে তেওঁ সেৱা লয়। সেৱা লোৱাৰ পিছত ধুৱেতী গৰাকী আহি কইনাই পিন্ধি থকা চাদৰৰ আঁচলত বাওঁহাতেৰে ধৰি সোঁহাতেৰে গামোচা এখনেৰে বা দি বৰঘৰৰ ভিতৰলৈ লৈ যায়। বৰঘৰৰ ভিতৰ সোমোৱাৰ আগতে কোনোবা এজনীয়ে চোতালত জ্বলাই ৰখা চাকিগছি ওলোটাই দি নুমাই দিয়ে আৰু চাকিগছি আনি বৰঘৰৰ পানীপোতাত এটা শিল বা পীৰা এখনত ওলোটাই থৈ দিয়ে। কইনা ঘৰৰ ভিতৰত সোমোৱাৰ আগতে সোঁভৰিৰ গোৰোহাৰে মাটিৰ চাকিগছ ভাঙি পেলায়। এজনীয়ে ঘৰৰ ছালত পানী অলপ ছটিয়াই দিয়ে আৰু চাকিগছৰ যিমান টুকুৰা হ'ল হিচাব কৰি ঘৰৰ ছাললৈ টুকুৰাবোৰ দলি মাৰি পেলাই দিয়ে।

বৰঘৰত সোমোৱাৰ পিছত কইনাজনী পুনৰ চোতাললৈ ওলাই আহে। এইবাৰ তেওঁ চোতালৰ খৰাহিত ৰখা মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে ভগাই দিয়ে। সাধাৰণতে এই আঁখে আৰু প্ৰসাদ নাৰালিকা ছোৱালীকহে খাবলৈ দিয়া হয়। এই সময়তে তাত উপস্থিত মানুহখিনিক গৃহস্থৰ সামৰ্থ অনুযায়ী চাহ বা আন বস্তুৰে আপ্যায়ন কৰে। চাহ খোৱাৰ পিছত দৰা পক্ষৰ পৰা অনা মাহ-প্ৰসাদ, আঁখে আৰু কইনা পক্ষই গোটোৱা আঁখে, মাহ-প্ৰসাদ একেলগে দুখন ডাঙৰ ডলাত ভাগে ভাগে মিলোৱা হয়। চোতালত বহি থকাৰ পৰা দুগৰাকীমান আয়তীয়ে ডলাৰ পৰা মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে সৰু সৰু খৰাহিত লৈ বিলাবলৈ সাজু হয়। ইতিমধ্যে কোনোবা দুজনীমানে সকলোৰে আগে আগে কলপাত দি যায়। আঁখে বিলাবৰ বাবে বিলনীয়া গৰাকীয়ে এটা সৰু জোখৰ বাতি লয়। কলপাতত মাহ-প্ৰসাদ আৰু সকলোৰে পাতি দিয়া কোঁচত বা চাদৰৰ আঁচলত আঁখে দি যায়। কোনো কোনোৱে আঁখে লবলৈ ঘৰৰ পৰা সৰু খৰাহী লৈ আহে। এই বিয়াৰ আঁখে প্ৰসাদ কোনো পুৰুষ বা ল'ৰা মানুহে খাব নাপায়। সেয়ে ঘৰলৈ লৈ গ'লেও প্ৰসাদ আৰু আঁখে কেৱল মহিলা বা ছোৱালীবিলাকেহে খাব পাৰে। এনেদৰে বাতিপুৱাৰে পৰা আৰম্ভ হোৱা বিয়াখন প্ৰায় এটামান বজাত সামৰণি পৰে। সকলো ঘৰাঘৰি গুছি যায়। দৰাপক্ষই কইনাক পিন্ধাবলৈ যদি পুৰণি কাপোৰ আনে সেইযোৰ সেইদিনা সন্ধিয়া বা পিছদিনা ঘূৰাই লৈ যায়। মুঠিখাৰু যোৰো ঘূৰাই নিয়ে। সন্ধিয়া ছোৱালীজনীয়ে ব্ৰতৰ ভাত খাব লাগে।

২.০১.১০ ব্ৰতৰ ভাতখোৱা নিয়ম :

ব্ৰতৰ ভাত খোৱাক দৰং জিলাত 'হবিচ-কৰা' বুলি কোৱা হয়। এই হবিচৰ ভাত খোৱাৰ কিছুমান নিয়ম আছে। হবিচৰ ভাত দিনটো উপবাসে থাকি সন্ধিয়া "চকা নুডুবাৰ আগতে" ^{৩৮} খাব লাগে। এই ভাত সাঁজৰ কাৰণে বান্ধনি ঘৰৰ এচুকত খুটি পুতি এটা চৌকা সাজি দিয়া হয়। ভাত খোৱাৰ কেইদিনৰ কাৰণে সাধাৰণতে এটা লোহাৰ কেৰাহী দিয়া হয়। আগতে হবিচৰ ভাত মাটিৰ পাত্ৰত বান্ধি খোৱা হৈছিল। যিমানদিন ব্ৰত ৰাখিব লাগে সিমানটা মাটিৰ চৰু কিনি আদি থৈ দিয়া হৈছিল। প্ৰত্যেকদিনাই ভাত বন্ধা পাত্ৰটো পেলাই দিয়া হৈছিল। ভাত বন্ধাৰ বাবে খৰি-খেৰ আগতেই গোটাই খোৱা হয়। এইসাঁজ ভাতৰ লগত নিমখ খাব পাৰে, কিন্তু তেল, টেঙা, খাৰ, জলকীয়া খোৱা নিষেধ। আৰৈ চাউলৰ ভাতত আলু, খৰুৱা বেঙেনা, আদা সিজাই লৈ ভাতখিনি সাজু কৰি লোৱা হয়। এই ভাত ব্ৰতত থকা ছোৱালীজনীয়েই বান্ধিব লাগে। ভাত খোৱাৰ সময়ত গণনাৰ ফলাফল অনুসৰি যি পাত্ৰত খাব দিয়ে সেই পাত্ৰত হে খাব লাগে। কলপাতখন ঘৰতে পায় যদিও উৎপলৰ পাত বা পদুমৰ পাত কেতিয়াবা দুবৈৰ পুখুৰী বা বিল আদিৰ পৰা আনিব লগা হয়। ঘৰৰ পুৰুষ মানুহে এই পাত যেনে তেনে যোগাৰ কৰি অনাৰ দায়িত্ব লয়। শিলৰ পাত্ৰ যিহেতু পোৱাটো সম্ভৱ নহয়, সেয়ে, শিলৰ পাত্ৰত ভাত খোৱা বিধান থাকিলে কলপাত এখনৰ তলত শিল এটা ৰাখি ভাত খোৱাৰ নিয়ম। ভাত সাঁজ বাঢ়ি লৈ অতি সভক্তিৰে খোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে ভাত খোৱা পাত চুৱা পাতনিত পেলাই দি, বন্ধা পাত্ৰটো ধুই ঠাইখিনি মচি থৈ দিব লাগে। যিখন পীৰাত বহি ভাত খায় সেই পীৰাখন ব্ৰতৰ কেইদিন আনে বহিব নোৱাৰাকৈ আছুতীয়াকৈ ৰখা হয়। ব্ৰতৰ শেষত পীৰাখন ভালদৰে ধুই শুচি কৰা হয়।

ব্ৰত ৰখা কেইদিন ছোৱালীজনীয়ে কিছুমান কাম কৰা নিষেধ। ব্ৰত শেষ কৰি পৰাচিত নোহোৱালৈকে তেওঁ আনক চাহ-ভাত বান্ধি খুৱাব নোৱাৰে। গোহালি ঘৰ, আৰু গোসাঁইঘৰত সোমাব দিয়া নহয়। পৰাপক্ষত শোৱা বিচনাখনো আছুতীয়াকৈ ৰখা হয়। একেখন আলনাতে সকলোৰে লগত কাপোৰ ৰাখিব দিয়া নহয়। বিয়া-সবাহ বা আন সকাম-নিকামত ভাগ ল'ব নোৱাৰে। আত্মীয়ৰ ঘৰলৈ ফুৰিবলৈ যোৱাটো নিষেধ। আগতে এইকেইদিন স্কুলত যোৱাটো বাধা আৰোপ কৰা হৈছিল। ব্ৰত ৰখা কেইদিন দুপৰীয়া আৰু সন্ধিয়া ঘৰৰ চৌহদৰ বাহিৰ

হ'লে হাতত এখন সৰু কটাৰী লৈ থকাৰ নিয়ম। আনহাতে ছোৱালীজনীৰ বাউসিত মন্ত্ৰপুত জাপ জৰীও পিন্ধোৱা হয়। নিজৰ গাৰ কাপোৰ ৰাতি বাহিৰত ৰাখিব দিয়া নহয়। এইকেইদিন বয়সত জ্যেষ্ঠজনক স্পৰ্শ নকৰে। দেউতাক, ভায়েক বা ককায়েক তথা আন পুৰুষ মানুহক স্পৰ্শ নকৰে। ব্ৰত শেষ হোৱাৰ পিছদিনা ছোৱালীজনীক পৰাচিত বা প্ৰায়শ্চিত্ত কৰা হয়।

২.০১.১১ প্ৰায়শ্চিত্তৰ নিয়ম :

ব্ৰত শেষ হোৱা পিছদিনা আগবেলাৰ ভিতৰত ছোৱালীজনীক প্ৰায়শ্চিত্ত কৰাৰ নিয়ম। প্ৰায়শ্চিত্ত কৰিবৰ বাবে এজন ব্ৰাহ্মণ পুৰোহিতক মাতি অনা হয়। পুৰোহিতৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি প্ৰায়শ্চিত্তৰ বাবে যোগাৰ কৰা সামগ্ৰীসমূহ হৈছে — চাৰিটা কলৰ দোনা, ফুল, তুলসী, বেলৰ পাত কেইটামান, তিল পাঁচগ্ৰাম, আৰু চাউল দহগ্ৰাম, মাটি মাহ দুমুঠি, মিঠাতেল দুই গ্ৰাম, ধূপ, তামোল-পাণ দুয়োৰ আৰু দক্ষিণা হিচাবে টকা অলপ ৷^{৩৩} যিহেতু পৰাচিত্তৰ সময়ত ছোৱালীজনীয়ে দুই-তিনিবাৰ ডুব মাৰি গা-ধুই আহিব লাগে, সেয়ে ব্ৰাহ্মণজন আহি এই সকলোবোৰ সামগ্ৰী এটা পুখুৰীৰ পাৰত সজাই লয়। এনে ব্যৱস্থা কৰা হয়। ওচৰত পুখুৰী নাথাকিলে কুৱা বা দমকলৰ পাৰত পৰাচিত্তৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। ব্ৰাহ্মণজনে পূজাৰ সামগ্ৰীবোৰ চাৰিওটা দোনাত যথাবিধি সজাই লয়। ছোৱালীজনীক পুখুৰীত মূৰ তিয়াই গা ধুই আহি তিতা কাপোৰেৰে হাতযোৰ কৰি ব্ৰাহ্মণজনৰ ওচৰত বহিব দিয়া হয়। যথাবিধি মন্ত্ৰোচ্ছাৰণেৰে প্ৰায়শ্চিত্তৰ কৰ্ম কৰি যাওঁতে ব্ৰাহ্মণজনে ছোৱালীজনীক কি কৰিব লাগে তাৰ নিৰ্দেশ দিয়ে। পূজাৰ মাজতে ছোৱালীজনীয়ে আৰু দুবাৰ পুখুৰীত নামি গা ধুই আহে। এনেদৰে পৰাচিত্তৰ নিয়মবোৰ হোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীক এফাঁকি শ্লোক মাতিবলৈ দিয়ে। শ্লোকফাঁকি এনেধৰণৰ —

“পাপোহং পাপ কৰ্মাহং পাপাত্মা পাপসত্ত্বৰঃ।

ত্ৰাহি মাং পুণ্ডৰীকাক্ষ সৰ্বপাপহৰো মম ॥”^{৪০}

(অৰ্থাৎ হে বাসুদেৱ মোৰ সৰ্বদোষ মৰিষণ আৰু পাপ মোচনাত্থে তোমাক স্মৰণ কৰিছোঁ। তুমি মোৰ যেতিয়াই তেতিয়াই হোৱা বা দেখা আত্মাৰ অসন্তুষ্টিক পৰিত্ৰাণ কৰা বা আত্মাদোষৰ পৰা মোক ৰক্ষা কৰা।)

মন্ত্ৰফাঁকি মতাৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে পুনৰ গা ধুই আহি কাপোৰ সাজ সলায়।

তেওঁৰ দোষ খণ্ডনৰ বাবে গণকে দিব দিয়া দান সেইদিনাৰ ব্ৰাহ্মণজনক দিব লাগে। কোনো কোনোৱে ব্ৰাহ্মণজনক নিদি ছোৱালীজনীক গণোৱা গণকজনকহে দিয়ে। দানৰ বস্তু সেইদিনা দিব নোৱাৰিলে সুবিধামতে পিছত দিব পাৰি। পৰাচিত হোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনী সম্পূৰ্ণৰূপে শুদ্ধ বা পবিত্ৰ হয়। এইদিনাৰ পৰা তেওঁ সকলো কাম-কাজ কৰিব পাৰে আৰু সকলোৰে লগত খোৱা-বোৱাও কৰিব পাৰে। পৰাচিত হোৱাৰ পিছত খুব কম দিনৰ ভিতৰতে গৃহস্থৰ সুবিধা অনুযায়ী ভাল তোলনি বা ভাল ধুওৱা অনুষ্ঠানটো পতা হয়।

২.০১.১২ ভাল তোলনি বিয়া বা ভাল গা-ধুওৱা অনুষ্ঠান :

আগবিয়া প্ৰচলন থকা সময়ত আৰু এই বিয়াৰ প্ৰচলন বন্ধ হোৱাৰ কেবা দশক পিছলৈকে ভাল তোলনি বিয়াখন চুৱা গা ধুওৱাৰ দিনাই পতা হৈছিল। কিন্তু পৰৱৰ্তীকালত এই বিয়াখন পৰাচিত হোৱাৰ পিছত সুবিধা অনুযায়ী কমদিনৰ ভিতৰতে পতাৰ নিয়ম প্ৰচলন হয়। ভাল তোলনি বিয়া বা ভালকৈ ধুওৱা অনুষ্ঠানটোৰ প্ৰস্তুতি অলপ বহলাই কৰা হয়। ব'দ আদি নপৰিবৰ বাবে চোতালত সৰুকৈ এখন ৰভা দিয়াৰো ব্যৱস্থা কৰা হয়। চুৱা গা ধুওৱাৰ দিনা পতা বা পৰাচিত হোৱাৰ পিছত পতা যি সময়তেই পতা নহওঁক কিয় এই বিয়াখনত নিমন্ত্ৰিত অতিথিৰ সংখ্যা বেছি হয়। বিয়ালৈ ওচৰ-চুবুৰীয়া, আত্মীয়-স্বজন তথা ছোৱালীগৰাকীৰ বান্ধৱীসকলক নিমন্ত্ৰণ জনোৱা হয়। এইখন তোলনি বিয়াত আঁখে আৰু মাহ-প্ৰসাদৰ পৰিমাণো বেছিকৈ গোটোৱা হয়। আঁখে ভাজিবৰ কাৰণে বিয়াৰ আগদিনাখনেই ব্যাপক প্ৰস্তুতি চলোৱা হয়। সাধাৰণতে চৰুত ভাজিলে আঁখেবোৰ কেউফালে ছিটিকি পৰে, সেয়ে ডাঙৰ ডাঙৰ মাটিৰ কলহত আঁখে ভজাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। ইয়াৰ বাবে চোতালত শিল, ইটা বা চোতালত খান্দি লৈ হ'লেও উধানৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। খেৰৰ পুজিৰ পৰা খেৰৰ লুৰা সাজি সেইবোৰ এহাতমান দীঘল বাঁহৰ লাঠিৰ মূৰত সুমুৱাই লোৱা হয়। ইয়াক 'লুৰা মাৰি' বুলি কোৱা হয়। এই লুৰা মাৰিবোৰেৰে কলহত আঁখে ভাজোতে লৰাই দিয়া হয়। চাৰি-পাঁচজনীমানে আঁখে ভাজে আৰু কেইজনীমানে এইবোৰ চালনিৰে চালি ধানবোৰ বাচি থয়। আঁখেবোৰ ভাজোতে চুবুৰীৰ মহিলাসকলে সহযোগ কৰে। আঁখে ভাজিবলৈ বাচনি কৰা মহিলাসকলৰ হাতত যাতে ভালকৈ আঁখে ফুটে সেইটোত গুৰুত্ব দিয়া হয়। আগদিনাখনেই আঁখে ভজা, মাহ-প্ৰসাদ তিয়াই খোৱা, পাণ-তামোল গোটোৱা, চাৰি-পাতি সাজু কৰি ৰখা, চাহ-জলপানৰ

ব্যৱস্থা কৰা প্ৰভৃতি যোগাৰবোৰ কৰি ৰখা হয়।

ভাল তোলনি বিয়াৰ অনুষ্ঠানৰ আগদিনাৰ অন্যতম এটি কাম হ'ল জননি দিয়া। সাধাৰণতে মামাকৰ ঘৰত জননি দি থৈ অহা হয়। অৱশ্যে মামাকৰ ঘৰ দূৰৈত হ'লে বা আন কিবা অসুবিধা থাকিলে আত্মীয়ৰ ঘৰতো জননি দিয়াৰ নিয়ম আছে। কোনো কোনোৱে মামাকৰ ঘৰত জননি নিদি তেওঁলোকৰ 'গিয়েতীৰ' ঘৰত জননি দিয়ে।^{৪১} জননি থৈ অহাৰ নিয়ম চুৱা গা ধুৱাওতে জননি থোৱাৰ নিয়মৰ দৰে একে।

তোলনি বিয়াৰ দিনা ঘৰ-দুৱাৰ মচি-কাচি পৰিষ্কাৰ কৰি ৰখা হয়। তদুপৰি পাঁচোটা মাটিৰ ঘট বা কাঁহ-পিতলৰ ঘট পানী তুলিবলৈ সাজু কৰি থোৱা হয়। ৰাতিপুৱাৰ পৰাই আত্মীয়-স্বজন আৰু গাঁৱৰ নিমন্ত্ৰিত আয়তীসকল বিয়া ঘৰলৈ আহিবলৈ লয়। দুপৰীয়াৰ পৰা সকলোৱে দৰাপক্ষ অহালৈ বাট চাই থাকে, কাৰণ দৰাপক্ষ অহাৰ পিছতহে কইনা ধুওৱাৰ পৰ্ব আৰম্ভ কৰা হয়।

দৰাপক্ষই তেওঁলোকৰ চুবুৰীৰ তিৰোতা মানুহখিনিক লৈ কইনা ঘৰলৈ আহিবলৈ সাজু হয়। দৰাপক্ষই চুৱা ধুৱেনীত অনাৰ দৰে সামগ্ৰীবোৰ আৰু হবিচৰ ভাতৰ যোগাৰখিনিৰ লগতে জপাটোত এটা কণী লৈ অহাৰ নিয়ম। হবিচ কৰি খাবৰ জোখাৰে আৰৈ চাউল, আলু, খৰুৱা বেঙেনা আৰু আদা জপাটোত ভৰাই লৈ আহে। দৰাঘৰীয়া হৈ অহা তিৰোতাসকলেও যিয়ে যেনেকৈ পাৰে মাহ-প্ৰসাদ বা আঁখে লৈ অহাৰ নিয়ম। খৰাহীত আঁখে আৰু কাঁহৰ বটাট মাহ-প্ৰসাদ ৰুমাল বা সৰু গামোচাৰে বান্ধি লৈ আহে। সেইদৰে আঁখেৰ খৰাহীবোৰো গামোচাৰে বা টেবুল ক্লথ জাতীয় কাপোৰেৰে ঢাকি লৈ অহা হয়। দৰাঘৰীয়া হৈ তিৰোতা মানুহ, নাবালিকা ছোৱালী বা গাভৰু ছোৱালী আহিব পাৰে যদিও ল'ৰা মানুহ অহাটো নিষেধ। অৱশ্যে কইনাঘৰত ভাল তোলনিৰ দিনা চোতালৰ বাহিৰে বাহিৰে পুৰুষসকলে চাহ-জলপান যোগাৰ কৰা বা আন কাম কৰিব পাৰে। কিন্তু চোতালত বা ধুওৱা স্থানত অংশ গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে।

দৰাপক্ষ যিহেতু দুৰৈৰ গাঁৱৰ পৰা আহে, তেওঁলোকে কইনাঘৰলৈ আহোঁতে ওৰে ৰাস্তাত গীত গাই, হাঁহি-খিকিন্দালি কৰি আনন্দ মনেৰে আহে। দৰাপক্ষী নাবালিকাজনীয়ে মূৰত জপা লৈ কইনা পক্ষৰ পদূলিত থিয় হয়। দৰাক পীৰা এখনৰ ওপৰত থিয় হ'বলৈ দি তেওঁৰ পিছফালে আঁখে জপা লোৱা আন তিনিগৰাকী আয়তীক একে শাৰীতে থিয় হ'বলৈ

দিয়া হয়। এখন চাদৰ বা ৰিহাৰে চাৰিওটা জপা ঢাকি দিয়া হয়। দৰাক আদৰি নিয়াৰ লগে লগে তিনিগৰাকী আয়তীও পিছে পিছে চোতালত গৈ উপস্থিত হয়। চোতালৰ এফালে দৰা ঘৰৰ বস্তুবোৰ থৈ দিয়া হয়। দৰা পক্ষ আৰু অতিথিসকলক চোতালত চাৰি-পাটী পাৰি বহিব দিয়া হয়। এই অতিথিসকলেও লগত তেওঁলোকৰ ল'ৰা সন্তানবোৰ লৈ নাহে। অতিথি বিলাকে বটাত ৰুমালেৰে বান্ধি অলপ হ'লেও মাহ-প্ৰসাদ অনাৰ নিয়ম। অতি নিকটাত্মীয় হ'লে মাহ-প্ৰসাদৰ সলনি আঁখে লৈ আহে। এই সকলোবোৰ মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে বান্ধনি ঘৰৰ এটা চুকত থৈ দিয়া হয়।

দৰাপক্ষ অহাৰ পিছতেই পানী তোলাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। আগৰে পৰা সাজু ৰখা ঘটকেইটা চোতাললৈ উলিয়াই অনা হয়। ধুৱেতীয়ে ল'ব লগা ঘটটো আনকেইটা ঘটতকৈ ডাঙৰ হ'ব লাগে। মূল ঘটটোৰ ভিতৰত তিনিটা বা পাঁচটা পাত থকা আমৰ ডালি এটা, খুচৰা পইচা এটা, তামোল-পাণ এযোৰ ভৰাই লোৱা হয়। ধুৱেতীজনীয়ে হাতত এখন সৰু কটাৰী ল'ব লাগে। ধুৱেতীৰ বাহিৰে ঘট ল'ব লগা আন চাৰিজনী নাবালিকা ছোৱালী হ'লে ভাল, নহ'লেও বংশৰ খুড়ীয়েক বৰমাকহঁতে ঘট ল'ব পাৰে। চোতালত আটাইকেইজনীয়ে একেলগ হৈ হাউলি ঘট কেইটা ধৰি 'হৰি বোলা হৰি এ হ'ল' বুলি তিনিবাৰ উৰুলি জোকাৰ দি ঘটবোৰ হাতত তুলি লয়। ওচৰৰ পুখুৰী বা নদীৰ পৰা পানী তুলিবলৈ যাওঁতে দৰাপক্ষ আৰু কইনাপক্ষৰ জীয়ৰী-বোৱাৰী সকলো একেলগে যায়। সাধাৰণতে বহু বেছি দুৰৈৰ নদী বা পুখুৰীলৈ নগৈ কম দুৰত্বৰ নদী বা পুখুৰী বাচি লোৱা হয়। পানী তুলিবলৈ যাওঁতে আৰু ঘূৰি আহোঁতে আয়তীসকলে বিয়াগীত গাই আনন্দত আত্মহাৰা হৈ পৰে। পানী তুলিবলৈ নদী বা পুখুৰীৰ ওচৰ পোৱাৰ পিছত ঘট লোৱা আটাইবোৰ পানীলৈ নামি যায়। পূবমূৰাকৈ থিয় হৈ প্ৰথমে আয়তীগৰাকীয়ে ঘটটোত অনা পইচা আৰু তামোল-পাণযোৰ পানীত পেলাই দিয়ে। ইয়াৰ পিছত হাতৰ কটাৰীখনেৰে পূবা-পশ্চিমাকৈ আৰু উত্তৰ-দক্ষিণাকৈ (+) যোগ চিনৰ আৰ্হিত পানীখিনিৰ ওপৰেৰে কটাৰীখন পাৰ কৰি দিয়ে। ইয়াকে 'পানীকটা' বুলি কোৱা হয়। পানীকটাৰ পিছত আটাইবোৰে একেলগে পানীত ঘটবোৰ ডুবাইদি তিনিবাৰ 'হৰি বোলা হৰি এ হ'ল' বুলি উৰুলি জোকাৰ দিয়ে। পাৰত বৈ থকা আয়তীসকলে বিয়া গীত গাই থাকে। ঘটবোৰত পানী ভৰোৱা হ'লে সকলোৱে একেলগে

‘হৰি বোলা’ দি উভতি যাত্ৰা আৰম্ভ কৰে। পানী তুলি উভতি আহোঁতে কোনোৱে পিছলৈ উভতি চাব নাপায়। সকলোৱে পানী তুলি লৈ অহাৰ পিছত ঘটবোৰ পোনে পোনে ছোৱালীজনীক ধুৱাবৰ কাৰণে সাজু কৰি থোৱা বেইৰ ওচৰত ৰাখে। ধুৱেতীজনীয়ে গৈ কইনাজনীক বেইৰ ওচৰলৈ লৈ আহে, দৰাপক্ষ আৰু কইনাপক্ষৰ সকলোৱে বেইৰ কাষত গোট খায়। কইনাপক্ষৰ এগৰাকী আয়তীয়ে কাপোৰৰ টোপোলাটো আৰু আন এগৰাকীয়ে দুগৰি এটা লৈ বেইৰ কাষত থিয় দি থাকে। বেইৰ কাষলৈ মাহ-হালধি বটা খিনিও লৈ অহা হয়। এই বিয়াত ছোৱালীজনী সম্পূৰ্ণ শুচি, সেয়ে তেওঁক সকলোৱে চুব পাৰে। আগতে গা-পা ধুই পৰিষ্কাৰ পৰিচ্ছন্ন হৈ থকা ছোৱালীজনীক ঘটৰ পানীৰে গা ধুওৱাৰ নিয়মটো কৰা হয়, প্ৰয়োজন হ’লে বেলেগ পানীও ব্যৱহাৰ কৰা হয়। চুৱা গা ধুৱাওতে কৰা আটাইবোৰ নিয়ম-নীতি এই বিয়াতো যথাযোগ্যভাৱে কৰা হয়। গা ধুৱাই থাকোঁতেও বিয়াগীত চলি থাকে। কইনা ধুৱেতী আৰু কইনাপক্ষৰ তিৰোতাসকলে ইজনিয়ে সিজনীক পিঠাগুৰি, সেন্দূৰ আদি সানি দি এক আনন্দমুখৰ পৰিবেশৰ সৃষ্টি কৰে। কইনাক গা ধুওৱা হ’লে গাত কাপোৰ দি, নখ কমাই, নতুন এসাজ কাপোৰ পিন্ধাই দাং কোলাকৈ আনি চোতালত পাৰি থোৱা পীৰাত বহুৱাই দিয়া হয়। ভৰি খবলৈ আগলতি কলপাত এখন পাৰি দিয়া থাকে।

কইনা সজাই উঠি ধুৱেতী গৰাকী, দৰা হৈ অহা নাবালিকা গৰাকী আৰু আন কেইগৰাকীমান বংশৰ মহিলাই চুৱা গা ধুওৱাৰ নিয়মৰ দৰে জননি লয়। জননি লওঁতেও পিঠাগুড়ি সনাৰ পৰ্ব চলি থাকে। এই ধেমালিবোৰ কইনাপক্ষৰ মানুহখিনিৰ মাজতে সীমাবদ্ধ থাকে। জননি লোৱা পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত নিমন্ত্ৰিত অতিথিসকলে ছোৱালীজনীক চোতালত বহি থকা অৱস্থাতে উপহাৰ প্ৰদান কৰে। অৱশ্যে তোলনি বিয়াত উপহাৰ প্ৰদান কৰাতো বাধ্যতামূলক নহয়। তথাপিও আত্মীয়-কুটুম্ব বা বংশ পৰিয়ালৰ কোনোবাই কিবা দিব বিচাৰিলে দিব পাৰে। উপহাৰৰ ভিতৰত হাতেবোৱা চাদৰ বা মেখেলা, ব্লাউজ, সামান্য পৰিমাণৰ টকাই প্ৰাধান্য পায়। মামাকৰ ঘৰৰ অৱস্থা ভাল হ’লে তেওঁলোকে সৰুকৈ এপদ সোণৰ অলংকাৰ বা ভাল কাপোৰ এসাজ দিয়ে। চোতালত বিয়াগীত পদ চলিয়েই থাকে। কইনাৰ সকলোবোৰ নিয়ম-নীতি হোৱাৰ পিছত উপস্থিত আয়তীসকলৰ আগত আঠু লয়, আয়তীসকলে “হৰি বোলা হৰি এ হ’ল” বুলি তিনিবাৰ উৰুলি জোকাৰ দি তেওঁক আশীৰ্বাদ দিয়ে। এইবাৰো

কইনা গৰাকীয়ে চোতালত বেলেগকৈ খোৱা মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে অলপ নাবালিকা কেইজনীমানক ভগাই দিয়ে। ইয়াৰ পিছত কইনাক ধুৱেতীয়ে ঘৰলৈ আদৰি নিয়ে আৰু যাওঁতে আগৰদৰে মাটিৰ চাকিটো ভঙাৰ নিয়ম। এই বিয়াতো দৰাপক্ষ আৰু কইনাপক্ষৰ আয়তীসকলক তেল সেন্দূৰ দিব লাগে।

আগৰ দিনত এই তোলনি বিয়াখনত পিঠাগুৰিৰ জলপান খুওৱা হৈছিল। ইয়াৰ বাবে ৰাতিপুৱাৰে পৰা টেকীত পিঠাগুৰি খুন্দি সাজু কৰি ৰখা হৈছিল। পিঠাগুৰিৰ লগত পানী আৰু “চুৰা”^{৪২} দিয়া হৈছিল। এই জলপান খোৱাৰ বাবে কলৰ দোনা ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। পিঠাগুৰিৰ জলপানৰ সলনি কোনো কোনোৰ পায়স দিছিল। পৰৱৰ্তী কালত এই জলপানৰ সলনি চাহৰ লগত লুচি দুখন বা বুন্দিয়া ভুজিয়া কাগজত টোপোলা বান্ধি দিয়াৰ ব্যৱস্থা হ’ল। বিয়াৰ কামবোৰ চলি থকাৰ মাজতে চাহ-জলপানৰ পৰ্বও চলি থাকে। আগৰ দিনত যিহেতু মানুহবোৰৰ ঘৰৰ চৌহদ যথেষ্ট আহল-বহল আছিল, সেয়ে চাহ-জলপানৰ ব্যৱস্থা চোতালতে নকৰি ঘৰৰ আন একাষত কৰা হৈছিল। ঠাই অনুসৰি মানুহ উঠাই নি চাহ-জলপান দি থকা হৈছিল। চাহ-জলপানৰ পৰ্ব শেষ হ’লে এজনী বা দুজনী আয়তীয়ে খৰাহীত কটা তামোল পাণ লৈ সকলোৰে হাতে হাতে দি যায়। এই বিয়াত দৰাপক্ষী নাবালিকাজনী আৰু লগত অন্য দুগৰাকীক মুঠতে তিনিগৰাকী নাবালিকাক কইনা পক্ষই আছুতীয়া কৈ মাতি নি ভাত খুৱাব লাগে। এনেদৰে সকলোৰে খোৱা বোৱা হোৱাৰ পিছত মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে বিলোৱাৰ সময় হয়। সকলোকে হাতে হাতে কলপাত দিয়া হয়। তিনি-চাৰিজনী আয়তীয়ে ইতিমধ্যে ঘৰৰ ভিতৰত থকা বটাবোৰ আৰু আঁখিবোৰ উলিয়াই আনে। চোতালত দুখন ডাঙৰ ডলা পৰা হয়। দৰাপক্ষৰ বটাবিলাকৰ গাঁঠি খুলি এখন ডলাত মাহ-প্ৰসাদ আৰু আনখন ডলাত আঁখিবোৰ ৰখা হয়। এইবোৰৰ লগত কইনাপক্ষই সাজু কৰি ৰখা মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখেও মিলাই দিয়া হয়। বটা আৰু খৰাহীবোৰৰ পৰা আঁখে প্ৰসাদ বাকোতে সম্পূৰ্ণ নাবাকি অলপ অলপ ৰাখি দিয়াৰ নিয়ম। চোতালত জমা হোৱা বটা আৰু খৰাহীবোৰ ঢাকি অনা কাপোৰখনৰ জৰিয়তে আত্মীয়সকলে চিনি পায় আৰু সেইবোৰ চোতালৰ পৰাই সংগ্ৰহ কৰে। তিনি-চাৰিজনী আয়তী মাহ-প্ৰসাদ আৰু আঁখে বিলাই দিবলৈ উঠে। এনেদৰে বিয়াখনৰ সামৰণি পৰে। চোতালত সকলোৰে তিনিবাৰ ‘হৰিবোলা হৰি এ হ’ল’ বুলি উৰুলি জোকাৰ দি

বিয়াখনৰ সামৰণি মাৰে আৰু গৃহস্থৰ পৰা নিমন্ত্ৰিত অতিথিসকলে বিদায় লয়।

দৰাপক্ষ হৈ অহা আয়তীসকলে যোৱাৰ আগতে সেইদিনাৰ কইনাজনীৰ কোঁচত জপাত অনা তামোল-পাণ, চাউল, বেঙেনা, আলু, কণী সকলোবোৰ বাকি দিয়ে আৰু তেওঁক লৈ ওচৰৰ পুখুৰী এটাৰ ওচৰলৈ যায়। ছোৱালীজনীক পুখুৰীত কণী আৰু তামোল-পাণযোৰ পেলাই দিবলৈ দিয়া হয় আৰু সকলোৱে উৰুলি জোকাৰ দিয়ে। চাউল, আলু প্ৰভৃতি কোঁচত লৈ ছোৱালীজনী উভতি আহে। ছোৱালীজনীক চোতালত থৈ আটাইবোৰে বিদায় লয়। সেইদিনাই ছোৱালীজনীয়ে জপাত অনা চাউল-আলু আৰু বেঙেনাৰে সিদ্ধ ভাত ৰান্ধি খাব লাগে।

২.০১.১৩ সখী পতা বা লগৰীয়া বন্ধা অনুষ্ঠান :

সখি বন্ধা বা মিতা বন্ধা পৰম্পৰা বৰবিয়া এখনত প্ৰচলন আছে। এই সখি বা মিতা দৰাৰ অভিন্ন বন্ধু আৰু কিছু পৰিমাণে দৰাৰ লগত সাদৃশ্য থকা হয়। পৰৱৰ্তী সময়ত তেওঁলোক দুয়োৰে সম্পৰ্ক ঘৰুৱা ভাবেও দৃঢ় হয় আৰু দুয়োখন ঘৰৰ এই আত্মীয়তা তেওঁলোকৰ পো-নাতিৰ দিনলৈকে অক্ষুণ্ণ থাকে।

তোলনি বিয়াতো সখী পতা বা লগৰীয়া বন্ধা পৰম্পৰা এটাৰ প্ৰচলন আছে। ভাল তোলনি বিয়াত এই অনুষ্ঠানটো পতা হয়। সাধাৰণতে ছোৱালীজনীৰ মনে মিলা আৰু কিছু পৰিমাণে দেখাত সাদৃশ্য থকা এগৰাকী সমবয়সীয়া ছোৱালী সখী পাতিবৰ বাবে দুয়োখন ঘৰৰ সন্মতিক্ৰমে ঠিক কৰি থোৱা হয়। দুয়োজনী ছোৱালী যিহেতু সমবয়সীয়া গতিকে সখী পাতিবলৈ ঠিক কৰা ছোৱালীজনীৰ ইতিমধ্যে তোলনি হৈ উঠে বা তোলনি হোৱাৰ বয়সৰ হয়। এই সখীগৰাকী ঘৰৰ বংশ পৰিয়াল বা আত্মীয় স্বজনৰ ফালৰ পৰা হ'ব নোৱাৰিব। ভাল তোলনি বিয়াৰ দিনা সখীগৰাকী মাক-খুড়ীয়েকহঁতৰ লগত ৰাতিপুৱাই আহি কইনা ঘৰত উপস্থিত হয়। দুপৰীয়া তোলনি বিয়াৰ আনুষ্ঠানিকতা আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে তেওঁ গা পা ধুই এসাজ ভাল কাপোৰ তথা গহনা-গাঁঠৰি পিন্ধি সাজু হৈ থাকে। সম্ভৱ হ'লে সখীয়েক গৰাকীক কইনাই পিন্ধা সাজযোৰৰ সতে প্ৰায় মিল থকা কাপোৰ পিন্ধোৱা হয় আৰু কইনাগৰাকীৰ দৰে সজাই পৰাই তোলা হয়। অৱশ্যে মিলাব নোৱাৰিলে সখীয়েকক ভাল এসাজ কাপোৰ পিন্ধালেও হয়। তোলনি বিয়াৰ কইনাজনীক নোৱাই ধুৱাই চোতালত বহুৱাই

আনুষ্ঠানিকতাবোৰ কৰা হয়। সাধাৰণতে জননি লোৱা পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত সখী পতা অনুষ্ঠানটো আৰম্ভ কৰা হয়।

এখন কাঁহৰ বটাত তামোল-পাণৰ থোক এটা আৰু পাণৰ গুছি ৰখা হয়। সখী পাতিবলৈ সাজু হৈ থকা ছোৱালীজনীক চোতাললৈ উলিয়াই অনা হয়। তেওঁকো কইনাজনীৰ কাষতে এখন পীৰাত বহিবলৈ দিয়া হয়। চোতালত বহি থকা নিমন্ত্ৰিত অতিথিসকলৰ সন্মুখত দুয়োগৰাকীয়ে থিয় হৈ বটানখন একেলগে ধৰি তিনিবাৰ ওপৰলৈ উঠোৱা আৰু তললৈ নমোৱা কাৰ্য কৰে। এনেদৰে বটানখন উঠোৱা-নমোৱা কৰোতে আয়তীসকলে উৰুলি জোকাৰ দিয়ে। এনেদৰে দুয়োগৰাকীয়ে ৰাইজৰ উপস্থিতিত সখী পাতি আত্মীয়তাৰ বান্ধোনত বান্ধ খাই পৰে। দুয়োয়ে একেলগে সমাজৰ আগত আঠু লৈ তেওঁলোকৰ সম্বন্ধ চিৰযুগমীয়া হোৱাৰ আশিস প্ৰাৰ্থনা কৰে। সামৰ্থ অনুযায়ী দুয়ো সখীয়ে চোতালতে ইজনীয়ে সিজনীক একোসাজ কাপোৰ উপহাৰ দিয়ে। কাপোৰ বিনিময় কৰাৰ বাবে কোনো ধৰাবন্ধা নিয়ম নাই। পৰৱৰ্তী সময়ত এই সম্বন্ধ ঘৰুৱাভাৱেও সুদৃঢ় হৈ পৰে। ইজনীয়ে সিজনীৰ সখীৰ মাক-দেউকাকক ক্ৰমে তৰৈ আৰু আঁমৈ সম্বোধন কৰে। সখী পতাৰ পিছত দুয়োঘৰে সখীয়েকৰ পৰিয়ালটোক আলহী খাবলৈ মতাৰ নিয়ম। ইঘৰে সিঘৰৰ ঘৰত অহা যোৱা কৰি বংশ পৰিয়ালৰ অচিনাকি মানুহখিনিৰ লগতো চা-চিনাকি হয়। সখীয়েক দুগৰাকীৰ ঘৰৰ যিকোনো উৎসৱ-পাৰ্বণ বা ঘৰুৱা সকাম-নিকামত তেওঁলোকে আগস্থান পায়। যিজনী সখীয়েকৰ আগতে বিয়া হয়, সেই সখীয়েকৰ বিয়াত আনজনীৰ উপস্থিতি অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ পৰে।

২.০১.১৪ পাছবিয়া :

বাল্য বিবাহ প্ৰচলন থকা সময়ত আগবিয়াখন হৈ যোৱাৰ পিছত তোলনি নোহোৱালৈকে ছোৱালীজনী মাকৰ ঘৰতে থাকিছিল। তোলনি হোৱাৰ পিছত দৰাপক্ষই জাননী লাভ কৰি ছোৱালীজনীক ধুৱাবলৈ আহি পতা বিয়াখনকেই শান্তি বিয়া বোলা হয়। আনহাতে বাল্য বিবাহ প্ৰথা উঠি যোৱাৰ পিছত ঘৰতে তোলনি হোৱা ছোৱালীৰ যিখন বিয়া পতা হয় সেয়াই তোলনি বা নোৱাই তোলনি বিয়া। ছোৱালীজনী তেতিয়া ৰজঃস্বলা হয়, তেতিয়া দৰাপক্ষক জনোৱা হয় আৰু তেওঁলোকে কইনাজনীক ধুৱাবলৈ আহি পতা বিয়াখনকেই শান্তি বিয়া বোলা হয়।^{৪০} আগবিয়া হৈ যোৱাৰ পিছত মাকৰ ঘৰত থকা ছোৱালীজনীৰ যেতিয়া তোলনি

হয় তেতিয়া কইনাঘৰে বাঁহ-বেতৰ জপাৰ ভিতৰত কনাই ভৰাই কেইজনীমান ছোৱালী আৰু তিবোতাক পঠিয়াই দি দৰাপক্ষক সেই সংবাদটো দিছিল। এইদৰে তেওঁলোকে ছোৱালীজনীক আনিব পৰা হৈ গ'ল বুলি পৰোক্ষভাৱে জাননী দি থৈ আছে। ছোৱালী গৰাকী তোলনি হোৱা বুলি গম পোৱাৰ পিছত দৰাঘৰীয়াই জপাটো ৰাখি থয় আৰু চাৰিদিনৰ দিনা ছোৱালী ধুৱাবৰ বাবে তেওঁলোকেই দৰাপক্ষ হৈ আছে। এই চাৰিদিন নিয়ম-নীতিৰ মাজত থকা ছোৱালীজনীক দৰাঘৰৰ পৰা প্ৰত্যেকদিনে বুট-মুগ, গাখীৰ, ফলমূল আদি যোগান ধৰে। অৱশ্যে কইনাঘৰীয়া আৰু খবৰ ল'বলৈ অহা লোকসকলে অনা ফল-মূল, বুট-মুগো ছোৱালীজনীক খাবলৈ দিয়া হয়। তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ আগতে উল্লেখ কৰি অহা নিয়ম নীতিৰে আগবেলাৰ ভিতৰত চুৱা গা আৰু পিছবেলা ভাল গা বা ভাল ধুওৱা অনুষ্ঠান পতা হয়।

তোলনি বিয়াখন হৈ যোৱাৰ পিছত ব্ৰতাদি কৰি শেষ হোৱাৰ পিছদিনা পৰাচিত হয়। পৰাচিত হোৱাৰ পিছত দুয়োপক্ষৰ সুবিধামতে এটা নিৰ্দিষ্ট দিনত পাছবিয়াখন পতা হয়। সাধাৰণতে তোলনি হোৱাৰ পৰা ছমাহ বা এবছৰৰ ভিতৰত পাছবিয়াখন পতা হয়। পাছবিয়াখনৰ খৰছ দৰাপক্ষই বহন কৰে। এই বিয়াখন কইনাৰ ঘৰত সম্পূৰ্ণ বৈদিক নীতিৰে পালন কৰা হয়। এই বিয়াখনতো দৰা-কইনাৰ কোলাত জননি দিয়াৰ নিয়ম আছে। এটা টোপোলাত ডিমৰুগুটি, আৰৈ চাউল আৰু দুবৰি বন বান্ধি ৰখা হয়। বৈদিক নীতি নিয়মবোৰ শেষ হোৱাৰ পিছত দৰা কইনা দুয়োৰে মাজত এখন চাদৰ বেৰৰ দৰে দুজনে ধৰি থাকে। কইনাৰ হাতত প্ৰথমে টোপোলাটো দিয়া হয়। চাদৰখনৰ ওপৰেৰে কইনাই টোপোলাটো দৰাৰ কোলালৈ দলিয়াই দিয়ে আৰু দৰাইও একেদৰে কইনাৰ কোলাত পৰাকৈ দলিয়াই দিয়ে। এনেদৰে তিনিবাৰ দুয়ো দুয়োৰে কোলালৈ টোপোলাটো দলিয়াই দিয়ে। এই টোপোলাটো সন্তানৰ প্ৰতীকস্বৰূপ বুলি গণ্য কৰা হয়। এনেদৰে পাছবিয়াখনৰ সামৰণি পৰে আৰু কইনা দৰাঘৰলৈ একেবাৰে গুচি যোৱাৰ বাবে সামাজিক স্বীকৃতি লাভ কৰে।

২.০১.১৫ সঠা তুলি থোৱা তোলনি বিয়া :

চুৱা ধুৱেনিখন পতাৰ পিছত ব্ৰতাদি শেষ হ'লে প্ৰায়শ্চিত্ত কৰাৰ পিছত ছোৱালীজনী সম্পূৰ্ণৰূপে পৱিত্ৰ হয়। সেয়ে তাৰপিছত অতি কমদিনৰ ভিতৰতে ছোৱালীজনীৰ ভাল

তোলনিখন পতা হয়। কিন্তু কেতিয়াবা ছোৱালীজনীৰ ঘৰৰ আৰ্থিক অৱস্থা বা অন্য কিবা কাৰণত গৃহস্থই বিয়াখন সময়মতে নাপাতি নিজৰ সুবিধামতে দেৰিকৈ পাতিম বুলি থৈ দিয়ে। এইদৰে থৈ দিয়া বিয়াখনক দৰঙত ‘সঠা তুলি থোৱা বিয়া’ বুলি কয়। এই সঠা তুলি থোৱা বিয়াখন পাতিম পাতিম বুলি ভাবি থাকোতেই কেতিয়াবা ছোৱালীজনী যুৱতী অৱস্থা পায়। যিমানেই বিয়াখন পতা দেৰি হয়, সিমানেই ছোৱালীজনীয়েও ভাল তোলনিত বহিবলৈ লজ্জাবোধ কৰে। ভাল তোলনি নপতাকৈ যিহেতু ছোৱালীজনীক বিয়া দিব নোৱাৰি, সেয়ে কেতিয়াবা সঠা তুলি থোৱা বিয়াখন অনুষ্ঠুপীয়াকৈ পতা হয়। এই বিয়াখনৰ বাবে কোনো ধৰণৰ আনুষ্ঠানিকতা নকৰি ভাল তোলনি বিয়াখনৰ নামত ঘৰত আই নাম পতা হয়। আই নামত মাহ-প্ৰসাদৰ উপৰিও তেল-সেন্দূৰৰ প্ৰয়োজন হয়। ছোৱালীজনী আৰু তেওঁৰ মাকে নাম শেষ নোহোৱালৈকে উপবাসে থাকে। এই নামলৈ ওচৰ চুবুৰীৰ আয়তীসকলকো মতা হয়। ছোৱালীজনীয়ে শুদ্ধমনেৰে গা-পা ধুই এসাজ বোৱা নতুন মেখেলা চাদৰ পিন্ধি ডিঙিত গামোচা লৈ আয়তীসকলৰ লগত নামত ভাগ লয়। নাম শেষ হোৱাৰ পিছত আয়তীসকলক তেল সেন্দূৰ দিয়া হয়। নামৰ শেষত ছোৱালীজনীয়ে সকলোৰে আগত আঠু লৈ সকলো দোষ খণ্ডনৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰে। আয়তীসকলে ঘোষা এফাঁকিৰে তেওঁক আশীৰ্বাদ দিয়ে। গৃহস্থই চাহ-তামোল বা সামৰ্থ্য অনুযায়ী আন জলপানেৰে উপস্থিত সকলোকে আপ্যায়িত কৰে। এই সঠা তুলি থোৱা বিয়াখন কেতিয়াবা ছোৱালীজনীৰ বৰবিয়া আয়োজন কৰাৰ পিছতো কৰা হয়। বৰবিয়াৰ আগতে যেনে তেনে আইনামৰ আয়োজন কৰি আয়তীসকলক তেল-সেন্দূৰ দি উদ্ধাৰ হয়। বিয়াখন আঙঠি পিন্ধোৱাৰ আগতে পাতিব লাগে, পিছত পতাৰ নিয়ম নাই। কেতিয়াবা ভাল তোলনি নপতা ছোৱালীক কোনো ল’ৰাই পলুৱাই নিলে আৰু দৰাঘৰত এই কথাটো জ্ঞাত হ’লে তাতেই আই নাম পাতি ঘৰ সুমুৱা ন-ছোৱালীজনীৰ দোষ খণ্ডনৰ ব্যৱস্থা কৰে। দৰাঘৰে এই কাম নকৰিলে, মাকৰ ঘৰৰ লগত আহ-যাহ হ’লে মাকৰ ঘৰতেই আয়তীক তেল-সেন্দূৰ দি আইনাম এভাগ পাতি ভাল তোলনি নপতা দোষৰ পৰা মুক্ত হয়।

২.০১.১৬ দৰঙৰ নৱ-বৈষ্ণৱ সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলিত তোলনি বিয়া :

শংকৰদেৱৰ প্ৰৱৰ্তিত নৱ-বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া সমাজ জীৱনত অপৰিসীম।

তেওঁৰ জাতিভেদহীন, উদাৰ আৰু সৰল ধৰ্মমতৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ হেজাৰ হেজাৰ লোকে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছিল। তাহানিৰে পৰা বৰ্তমানেও অসমৰ সমাজ জীৱনত বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ আদৰ্শত বিশ্বাসী আৰু শৰণ লোৱা লোকৰ সংখ্যা কম নহয়। অসমৰ বৰ্তমান বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ বিভিন্ন পন্থৰ ভিতৰত ‘শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ সংঘ’ই সৰ্ববৃহৎ অনুষ্ঠান আৰু ধৰ্মীয় আচাৰ-নীতিৰ বাবে এওঁলোকৰ নিজস্ব সংবিধান আছে; জন্ম, মৃত্যু, বিবাহ সম্পৰ্কীয় সংস্কাৰকৃত্যৰ সকলোবোৰ উৎসৱ অনুষ্ঠান এই নিয়ম মতে পৰিচালিত হয়। উল্লেখযোগ্য যে এই নীতি-নিয়মসমূহত বৈদিক আচাৰ নাথাকে।

নামনি অসমত শংকৰদেৱ সংঘৰ এক বৃহৎ সংখ্যক অনুগামী আছে। দৰঙৰ গ্ৰাম্যাঞ্চলত এই ধৰ্মত শৰণ লোৱা লোকসকলক ‘ভকত’ আৰু তেওঁলোকৰ নীতি-নিয়মবোৰক ‘ভকতীয়া নিয়ম’ বুলি কোৱা হয়। তোলনি বিয়াৰ আচাৰ নীতিসমূহ শংকৰদেৱ সংঘৰ সংবিধানৰ “বিবাহ পদ্ধতি”ত অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে।^{৪৪} সেই মতে ছোৱালী এগৰাকী পুষ্পিতা হোৱাৰ লগে লগে এটা আছুতীয়া কোঠাত মাটিত ধানখেৰ পাৰি বিচনা সাজু কৰা হয়। পুষ্পিতা হোৱাৰ প্ৰথম দিনটো উপবাসে থাকিব লাগে। বৈষ্ণৱ সম্প্ৰদায়ৰ লোক সকলোৰ মাজত প্ৰত্যক্ষভাৱে বা ৰাজহুৱাকৈ তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ গণনা কাৰ্য কৰা নহয়। অৱশ্যে কোনো কোনো অঞ্চলত অনানুষ্ঠানিকভাৱে এজন বয়োজ্যেষ্ঠ ভকত বৈষ্ণৱৰ ঘৰলৈ গৈ গণনা চাই অহাৰ নিয়ম আছে। ভকতে তোলনি হোৱাৰ সময় জানিলে পঞ্জিকা চাই শুভাশুভ অৱগত কৰায়। দ্বিতীয়দিনাৰ পৰা ফল-মূল, বুট-মুগ খাবলৈ দিয়া হয়। কোনো কোনোৱে সন্ধিয়া এসাঁজ নিৰামিষ ভাতো খাব দিয়ে। ছোৱালীজনী থকা কোঠাটোৰ একাষত কীৰ্তন বা ভাগৱত এখন ৰাখি পূৰা-গধূলি চাকি এগছি জ্বলাই ৰখা হয়। প্ৰত্যেকদিনা পূৰা-গধূলি চাকিগছিব সন্মুখত তিনিজনী নাবালিকা ছোৱালীয়ে এফাঁকিকৈ ঘোষা গায়। এনেদৰে ছোৱালীজনীক চাৰিদিনলৈ ৰখা হয়।

চাৰিদিনৰ দিনা ওচৰৰে আইসকল আহি ছোৱালীজনীক ঘৰৰ পানীৰে সাধাৰণভাৱে গা ধুৱাই দিয়ে আৰু অযুগ্ম সংখ্যাৰে নতুন কাপোৰ গাত দিয়ে। সেইদিনা আন কোনো আনুষ্ঠানিকতা নাই। আইসকলে ছোৱালীজনীক গা ধুৱাই চাহ-পানী খাই ঘৰাঘৰি গুচি যায়। আচলতে চাৰিদিনৰ দিনাই ছোৱালীজনী গুচি হয়, অন্য কোনো প্ৰায়শ্চিত্তৰ প্ৰয়োজন

নাই। চাৰিদিনৰ পৰা সাতদিনলৈ ছোৱালীজনীয়ে সন্ধিয়া এসাঁজ নিৰামিষ ভাত ৰান্ধি খায়। এইকেইদিন নামঘৰত সোমোৱা, ৰন্ধা-বঢ়াৰ পৰা বিৰত থাকিব লাগে।

সাতদিনৰ দিনা ভাল তোলনি বিয়া পতাৰ নিয়ম। সেইদিনা ৰাতিপুৱাৰ ভাগত নাম-প্ৰসংগ আৰু পিছবেলা তোলনি বিয়াখন পতা হয়। ৰাতিপুৱা প্ৰায় দহমান বজাৰ পৰা ভকত-ভকতনীসকল আহি নাম-প্ৰসংগ কৰিবলৈ ধৰে। নাম-প্ৰসংগ আৰু পিছবেলাৰ বিয়াৰ বাবে বুট-মুগ, ফল-মূল যতনাই ৰখা হয়, কিন্তু আখৈৰ ব্যৱহাৰ নাই। নাম-প্ৰসংগ কৰাৰ পিছত ভকতসকলে মাহ-প্ৰসাদ আৰু চাহ খাই বিদায় লয়। দুইমান বজাৰ পৰা নিমন্ত্ৰিত অতিথি আৰু ওচৰত মহিলাসকল আহি ছোৱালীজনীক গা ধুওৱাৰ ব্যৱস্থা কৰে। ঘোষাপদ, বিয়াপদ গাই ওচৰৰে নৈ বা পুখুৰীৰ পৰা পানী তুলি আনে। গীতৰ ক্ষেত্ৰত নাম-প্ৰসংগ মুখ্য, নাম-প্ৰসংগৰ পিছতহে বিয়াগীত গোৱা দেখা যায়। পানী তুলি অনাৰ পিছত ঘৰৰ চৌহদৰ সুবিধাজনক ঠাইত গা-ধুওৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। গা ধুওৱাৰ বাবে কলপুলি আৰু মা-হালধিৰ ব্যৱস্থা কৰা নহয়। গা ধুৱাই থাকোতে প্ৰথমে এফাঁকি ঘোষা গাই উঠি পিছত বিয়াগীত গোৱা হয়। কোনো কোনোৱে বাহিৰত গা নুধুৱাই গা-ধোৱা ঘৰতো গা ধুওৱা দেখা যায়। গা ধুৱাই নতুন এসাজ কাপোৰ পিন্ধাই চোতাললৈ লৈ অহা হয়। চোতালত ভাগৰত এখন ৰখা হয় আৰু চাকি এগছি জ্বলোৱা হয়। ছোৱালীজনীক কিছুসময় চোতালৰ পীৰা এখনত বহুৱাই ৰখা হয়। জননি লোৱা, আগচাউল ছটিওৱা নিয়ম নাই। ছোৱালীজনী চোতালত বহি থাকোতেই নিমন্ত্ৰিত অতিথি সকলে সাধ্যানুসৰি সৰু-সুৰা উপহাৰাদি দিয়ে, এই উপহাৰাদিৰ ভিতৰত সাধাৰণতে হাতে বোৱা চাদৰ, ব্লাউজ, টকা আদি থাকে। গোট খোৱা আইসকলে ঘোষা গাই উঠি বিয়া-পদ গাবলৈ ধৰে। এই সময়খিনিত ইজনীয়ে সিজনীক পিঠাগুড়ি সানি দি ধেমালি কৰে। ইয়াৰ মাজতে চাহ-জলপানৰো ব্যৱস্থা কৰে। খোৱালোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে সকলোৰে সন্মুখত সেৱা লৈ এফাঁকি ঘোষা গায় আৰু আইসকলেও ঘোষা এফাঁকিৰে তেওঁক আশীৰ্বাদ দিয়ে। এইদিনাৰ পৰাই অশৌচ গুচি সম্পূৰ্ণৰূপে শুচি বা শুদ্ধ হয়। সাতদিনৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে কোনোধৰণৰ ব্ৰত বা হবিচ কৰাৰ প্ৰয়োজন নাথাকে।

পঞ্জিকাৰ গণনা ছোৱাৰ সময়ত ছোৱালীজনীৰ যদি কিবা দোষ বা অশুভ ফলাফলৰ কথা কোৱা হৈছিল, তেনেহ'লে ছোৱালীজনীৰ সকলো দোষ খণ্ডনৰ বাবে সময় সুবিধা

অনুযায়ী গৃহস্থই কেইজনমান ভকত বৈষ্ণৱক মাতি আনি নাম-প্ৰসংগ কৰোৱায় আৰু এসাঁজ খুৱায়। ছোৱালীজনীয়ে সকলোৰে ওচৰত আঠু লৈ দোষ খণ্ডনৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰে।

২.০১.১৭ দৰঙৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ মাজত প্ৰচলিত তোলনি বিয়া :

দৰঙৰ জনজাতীয় লোকসকলৰ মাজত পৰম্পৰাগতভাৱে তোলনি বিয়া বা তোলনি বিয়া সদৃশ কোনো ধৰণৰ লোকাচাৰ পালন কৰা নহয়। কিন্তু বৰ্তমান বড়ো আৰু ৰাভা সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে তোলনি বিয়াৰ কিছুমান নীতি নিয়ম পালন কৰা দেখা যায়। এইবোৰ অজনজাতীয় অৰ্থাৎ বৰ্ণহিন্দু সম্প্ৰদায়ৰ মাজত প্ৰচলিত তোলনি বিয়াৰ প্ৰভাৱত হোৱা বুলি অনুমান কৰিব পাৰি।

দৰঙৰ কিছুসংখ্যক বড়ো জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ মাজত অদ্যপি প্ৰচলিত হ'ব ধৰা তোলনি বিয়াৰ নিয়ম মতে পুষ্পিতা হোৱা ছোৱালীজনীক চাৰিদিন আছুতীয়াকৈ ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰে। পিছদিনা গণকৰ ওচৰলৈ গৈ তোলনি হোৱা সময় অনুসৰি শুভাশুভ চাই আছে। ফলাফল অনুসৰি আৱশ্যক হ'লে কি প্ৰতিবিধান বা দান-দক্ষিণা দিব লাগিব তাকো জানি আছে। গণনা চাই অহাৰ পিছত বুট-মুগ আৰু অন্য ফল-মূল খাবলৈ দিয়া হয়। তেওঁলোকৰ মাজত ছোৱালীজনীৰ ওচৰত আগবেলা বা পিছবেলা চাকি দিয়া, জননি থোৱা আদি নিয়ম নাই। চাৰিদিনৰ দিনা ওচৰ চুবুৰীয়া তিৰোতা আৰু ছোৱালী মানুহখিনি মাতি আনি আছুতীয়া থাইত পুতি থোৱা ভীমকলৰ পুলি এটাৰ কাষত ছোৱালীজনীক ধুওৱা হয়। ধুওৱাৰ সময়তো বিশেষ নীতি-নিয়ম নাই, গীত-পদো নাই। গা ধুওৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীক চোতালত বহুৱাই এগছি চাকিৰ সন্মুখৰ নতুন দখনা পিছাই সেৱা ল'বলৈ কোৱা হয়। নিমন্ত্ৰিত অতিথিসকলক চাহ-জলপান খুৱাই আপ্যায়িত কৰা হয়। ধুওৱাৰ পিছত ব্ৰত, পৰাচিত হোৱাৰ কোনো নিয়ম নাই। যিসকলে তোলনি বিয়া নাপাতে, তেওঁলোকে গণকৰ ওচৰলৈ গৈ গণনা চাই আছে। গণনাৰ ফলাফলমতে ছোৱালীজনীৰ কিবা অশুভ দোষ থাকিলে তাক খণ্ডনৰ বাবে গণকজনক মাতি আনি দান-দক্ষিণা দি দোষ খণ্ডনৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনায়।

দৰং জিলাৰ ৰাভালোকসকলৰ মাজত প্ৰচলিত তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰো প্ৰাচীন নহয়। বড়োসকলৰ দৰে যিসকল ৰাভালোক বৰ্ণহিন্দুৰ লগত ওচৰা-ওচৰিকৈ বাস কৰে তেওঁলোকেহে তোলনি বিয়া পাতে। দৰঙৰ ৰাভা সমাজত তোলনি বিয়াৰ ৰীতি-নীতি

আদিতে নাছিল যদিও পৰৱৰ্তী কালত বৰ্ণ-হিন্দুসকলৰ মাজত চলা তোলনি বিয়াৰ ৰীতি-নীতিৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়। বিশেষকৈ তেওঁলোকে ঋতুমতী তিৰোতা আৰু প্ৰথম ঋতুমতী হোৱা ছোৱালী অইন মানুহৰ সংস্পৰ্শলৈ নাহে আৰু তিনিদিনৰ দিনা ধোৱা-পখলা কৰি গা-মূৰ ধোৱাৰ নিয়ম আছে।^{৪৫} সেইদিনাৰ পৰা আনক চাহ-তামোল দিব পাৰিলেও ভাত নাৰান্ধে। পাঁচ দিনৰ দিনাখন পুনৰ তিয়ন-বুৰণ কৰি গা-ধুই নিশা উপবাসে থাকি শুদ্ধ হয়।

কুমাৰী ছোৱালী শান্তি হ'লে প্ৰথম দিনৰ পৰা পাঁচ দিনলৈ ছোৱালীজনীক কোনো মানুহৰ সংস্পৰ্শ নোহোৱাকৈ নিৰাপদে ৰাখিব লাগে। গণনাৰ ব্যৱস্থাও কৰা দেখা যায়। পাঁচদিনৰ দিনা ছোৱালীজনীক ধুৱাই খেলৰ সন্মানিত লোকৰ দ্বাৰা সদাচাৰী উপদেশ দিয়া হয়। কোনো কোনো লোকে তোলনি বিয়া পাতি উৎসৱমুখৰ কৰে। পাঁচদিনলৈ ছোৱালীজনীক ফল-মূল খাবলৈ দিয়া হয় আৰু কিছুমানে নিৰামিষ ভাত কলপাতত খাবলৈ দিয়ে। জননি লোৱাৰ আৰু বিয়াগীত গোৱাৰ কোনো নিয়ম নাই। পৰাচিত হ'বৰ বাবে কেতিয়াবা ব্ৰাহ্মণক নামাতি গাঁৱৰে বয়োজ্যেষ্ঠ এজনক মতাও দেখা যায়। এই ব্যক্তিজনে ছোৱালীজনীৰ আচাৰ-আচৰণ কেনে হ'ব লাগে, ভৱিষ্যতে কেনেদৰে চলিব লাগিব ইত্যাদি উপদেশবাণী শুনায়। সেইদিনা গৃহস্থই সামৰ্থ অনুসৰি দুই এজনক ভাত খাবলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰে। কোনো কোনোৱে ব্ৰাহ্মণক মাতিও দান-দক্ষিণা দিয়া দেখা যায়।

২.০১.১৮ মুছলমান সমাজৰ তোলনি বিয়া :

দৰঙৰ মুছলমান সমাজত তোলনি বিয়া পতা নহয় যদিও প্ৰথম ঋতুমতী ছোৱালীজনীক লৈ ঘৰুৱাভাৱে কিছু আনুষ্ঠানিকতা পালন কৰা হয়। এজনী ছোৱালী ঋতুমতী হোৱাৰ সময় সমাগত হ'লে ঘৰৰ মহিলা সদস্যসকলে তেওঁৰ প্ৰতি তীক্ষ্ণ নজৰ ৰাখে। প্ৰথম ঋতুমতী হোৱাৰ লগে লগে ছোৱালীজনীক একাষৰীয়াকৈ ৰাখি সম্বন্ধীয়া চাৰি-পাঁচজনী মহিলাক কথাটো জনোৱা হয়। তেওঁলোকে এটা ডাঙৰ পাত্ৰত ছোৱালীজনীক ধুৱাবৰ বাবে পানী সাজু কৰে। এই পানীখিনিত দুবাৰি বন অলপ, তুলসী পাত কেইটামান দি তাত সোণ আৰু ৰূপৰ অলংকাৰ এবিধ ডুবাই দিয়া হয়। এনেদৰে তৈয়াৰ কৰা পানীখিনিক অতি 'পৱিত্ৰ' বুলি গণ্য কৰা হয়। পানীখিনি তৈয়াৰ হোৱাৰ পিছত গোটা মাটিমাহ আৰু হালধি অলপ পিহি লোৱা হয়। ছোৱালীজনীক গা ধোৱা ঘৰ বা দমকলৰ পাৰৰ আৰ বেৰ থকা ঠাইলৈ লৈ

গৈ গাত মাহ-হালধি ঘাঁহি দি পাত্ৰৰ পানীখিনিৰে গা ধুৱাই দিয়া হয়। গা ধুৱাওতে উপস্থিত আটাইকেইগৰাকী মহিলাই সহযোগ কৰে যদিও প্রধানতঃ মাকেই গাটো ধুৱাই দিয়ে। প্ৰথমে ঋতুমতী হোৱাৰ পৰা তিনি চাৰিদিন মানলৈ ছোৱালীজনীয়ে নিজৰ ঘৰৰ চৌহদত ওলোৱা-সোমোৱা কৰি ফুৰিব পাৰে যদিও আনৰ ঘৰলৈ যাব দিয়া নহয়। এই কেইদিন তামোল-পাণৰ বাৰীৰ ফালে যোৱা, ভঁড়াল-গোহালি ঘৰত প্ৰৱেশ কৰা নিষেধ। তদুপৰি তেওঁক বন্ধা-বঢ়াও কৰিব দিয়া নহয়। এনেদৰে চাৰিদিনলৈ চুৱা মানি গৃহস্থৰ সুবিধা অনুযায়ী পাঁচদিন বা সাতদিনত এটা অনুষ্ঠুপীয়া অনুষ্ঠান পতা হয়। সেইদিনা ছোৱালীজনীৰ সমনীয়া তিনিজনী বা পাঁচজনী ছোৱালী ঘৰলৈ ভাত খাবলৈ মাতি অনা হয়। গৃহস্থৰ সামৰ্থ্য নাথাকিলে বা আন অসুবিধাবশতঃ এই ভাত খুওৱাৰ ব্যৱস্থাটো সেইদিনা কৰিব নোৱাৰিলে বৰ বিয়াৰ আগত হ'লেও নিয়মটো কৰিব লাগে। ছোৱালীকেইজনীক মতাৰ দিনাই গা-পা ধোৱাৰ পিছত তেওঁ সম্পূৰ্ণৰূপে শুচি হয়। সেইদিনাই এজন মৌলবী বা মোল্লা মাতি ঘৰত কোৰাণ পাঠ কৰোৱা হয় আৰু ছোৱালীজনীৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰা হয়। নিমন্ত্ৰিত মোল্লা বা মৌলবীজনে ছোৱালীজনীক অপদেৱতাৰ প্ৰভাৱৰ পৰা আঁতৰত ৰাখিবলৈ তাবিজ এটা পিন্ধিব দিয়ে। সেইকেইদিন ছোৱালীজনীৰ খাদ্য তালিকাৰ পৰা খাৰ, টেঙা, কণী, মাছ, মাংস বাদ দি সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰামিষ আহাৰ খাব দিয়া হয় আৰু কঠিন কাম-বন কৰিব দিয়া নহয়।

আমন্ত্ৰিত মোল্লাজনক গৃহস্থই সামৰ্থ্য অনুযায়ী ভাত এসাঁজ বা আন জা-জলপানেৰে আপ্যায়ন কৰে। বিদায় দিয়াৰ সময়ত তেওঁক তামোল-পাণ এযোৰ আৰু সামান্য টকা মাননি হিচাবে দিয়া হয়। আৰ্থিক দিশত স্বচ্ছল পৰিয়ালে কেইদিনমান পাছত কেইজনীমান বয়সস্থ মহিলাক ভাত খাবলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰে। মহিলাকেইগৰাকীয়ে ভাত খাই উঠি ছোৱালীজনীৰ মূৰত অলপ অলপ তেল দি তেওঁক ভৱিষ্যত মংগলাৰ্থে আশীৰ্বাদ দিয়ে। এই অনুষ্ঠান মুকলিমূৰীয়াকৈ পালন কৰা নহয়। মুছলমান সমাজত এটা বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে যে ছোৱালী মামাকৰ ঘৰত প্ৰথম ঋতুমতী হ'লে সেই ছোৱালীৰ ভৱিষ্যত শুভ হয়।^{৫৬}

নামনি অসমৰ কোকৰাঝাৰ জিলাৰ মুছলমান সমাজতো অঞ্চল ভেদে প্ৰথম ঋতুমতী ছোৱালীজনীক কেন্দ্ৰ কৰি পালন কৰা লোকাচাৰ দেখা যায়।^{৫৭} প্ৰথম ঋতুমতী হোৱা বুলি গম পালে ছোৱালীজনী এটা কোঠাত সোমাই থাকিব দি চুবুৰীৰে তিনিজনী বা

পাঁচজনী বয়োজ্যেষ্ঠা মহিলাক মাতি অনা হয়। তেওঁলোক আহি ছোৱালীজনী থকা কোঠাটোত বহে। গৃহস্থৰ কোনোবা এজনে আমৰ পাত বা কঠালৰ পাত এটা আনি মহিলাকেইগৰাকীৰ হাতত দিয়ে। ঘৰৰ মহিলা এগৰাকীয়ে ভাতেৰে তিনিটা লাডু সাজি তেওঁলোকক দিয়ে। ভাতৰ লাডুকেইটা আৰু পাতখিলা লৈ তেওঁলোকে কোঠাটো বন্ধ কৰি দিয়ে। মহিলাকেইগৰাকীয়ে পাতখিলা ছোৱালীজনীৰ হাতত দি তাত তেওঁৰ বক্তৃতাৰেৰে তিনিটা ফোঁট দিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। ফোঁটকেইটা দিয়া হোৱাৰ পিছত পাতখিলা আঢ়ৈ ভাগ (২½) হোৱাকৈ ফালিব দিয়া হয়। এতিয়া ভাতৰ লাডু কেইটা দুটা গোটাকৈ ৰাখি আন এটা ভাগ আধা কৰি লাডু আঢ়ৈ ভাগ কৰা হয়। ভাতৰ আধা অংশ আৰু সৰু পাতখিলা একাষে থোৱা হয়। আঢ়ৈ ভাগত ফালি লোৱা পাতখিলাত ভাতৰ গোটা লাডু আৰু আধাফালখিনি সজাই লোৱা হয়। ইয়াৰ পিছত বন্ধ কোঠাৰ দুৱাৰ খুলি ছোৱালীজনীক ভাতেৰে সৈতে পাতখিলা লৈ কোনো এটা ঘৰৰ চালত সেইখিনি থৈ দিবলৈ দিয়া হয়। পাতখিলা এনেদৰে থোৱা হয় যাতে ভাত কেইটা কাউৰী বা আন চৰায়ে খাব পাৰে। যিখিনি ভাত আৰু পাতৰ ভাগ ৰৈ গ'ল সেইখিনি আনি চুৱা পাতনিত পেলাই দিব দিয়া হয়। এই কামখিনি হোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনী আঢ়ৈ দিনত শুচি হ'ব কৈ মহিলা কেইগৰাকী চাহ-তামোল খাই গুছি যায়। যি সময়ত প্ৰথম ঋতুমতী হয় সেই সময়ৰ পৰা আঢ়ৈ দিনত ছোৱালীজনী শুচি হয়। অর্থাৎ যদি ৰাতিপুৱাই ঋতুমতী হয় তেনেহ'লে সম্পূৰ্ণ দুটা দিন আৰু তৃতীয়দিনাৰ দুপৰীয়ালৈকে আঢ়ৈদিন ধৰা হয়। এনেদৰে ঋতুমতী হোৱাৰ সময় অনুযায়ী আঢ়ৈ দিনৰ হিচাবটো কৰি লোৱা হয়। এই সময়ছোৱাত ছোৱালীজনীৰ ওলোৱা-সোমোৱা বা খোৱা লোৱাত কোনো বাধা নিষেধ আৰোপ কৰা নহয়। অৱশ্যে এনে অৱস্থাত মছজিদ বা আন ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানলৈ যাব দিয়া নহয়।

আঢ়ৈ দিন সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ দিনা আগতে মাতি অনা মহিলা কেইগৰাকী পুনৰ তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ আহে। মহিলাকেইগৰাকীক গৃহস্থই ভাত এসাঁজ বা চাহ-জলপান খুওৱাৰ ব্যৱস্থা কৰে। ছোৱালীজনীয়ে গা-পা ধুই আহি তেওঁলোকক সেৱা জনাই আশীৰ্বাদ লয়। গৃহস্থৰ সামৰ্থ অনুযায়ী মহিলা কেইগৰাকীক একোখনকৈ শাড়ী দিয়ে। সামৰ্থ নাথাকিলে শাড়ীৰ পৰিবৰ্তে মাননি হিচাবে অলপ অলপ টকা দি বিদায় দিয়ে। এইদিনাৰ পৰা ছোৱালীজনীক

সম্পূৰ্ণৰূপে শুচি হোৱা বা পৰিত্ৰ হোৱা বুলি গণ্য কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানখিনি সম্পূৰ্ণ ঘৰজ্ৰাভাৱে পালন কৰা হয়।

২.০১.১৯ অন্যান্য লোকাচাৰ :

প্ৰাক্ যৌৱন কালৰ আৰু সদ্য যৌৱনপ্ৰাপ্ত কিশোৰীগৰাকীক কেন্দ্ৰ কৰি অসমীয়া সমাজত আন কেতবোৰ লোকাচাৰ প্ৰচলিত আছে। সাধাৰণতে কুমাৰী পূজা বা অন্যান্য কিছুমান পূজাত তোলনি নোহোৱা ছোৱালীৰ প্ৰয়োজন হয়। তোলনি হোৱাৰ পিছত কিশোৰীগৰাকীক ডাঙৰ মানুহৰ শাৰীত ধৰা হয় কাৰণে, তেওঁ মহিলাসকলে পালন কৰা বহুতো নিয়ম-নীতি মানি চলিব লগা হয়। কিছুমান বিশেষ আচাৰ-আচৰণ পালন কৰা লোকে বাহিৰত অকুমাৰী ছোৱালীৰ হাতেৰে পানী বা আন খোৱা বস্তু গ্ৰহণ কৰাত বাধা নাই, কিন্তু তোলনি হোৱা ছোৱালীৰ হাতেৰে পানী এগিলাচো নাখায়। বয়োজ্যেষ্ঠ বৃদ্ধ-বৃদ্ধা কিছুমানেও তোলনি হোৱা ছোৱালীৰ হাতেৰে পানী টোপাও নাখায় কিন্তু অকুমাৰী ছোৱালীৰ হাতেৰে পানী বা অন্যান্য খাদ্য গ্ৰহণ কৰাত বাধা নাই।

প্ৰথম ৰজঃদৰ্শন হোৱাৰ পিছৰ পৰা স্বাভাৱিকভাৱে কিশোৰীগৰাকী এমাহৰ মূৰে মূৰে ৰজঃস্বলা হয়। তোলনি হোৱাৰ পিছত নিৰ্দিষ্ট দিনত পুনৰ ৰজঃস্বলা হোৱা অৱস্থাটোকো অসমীয়া সমাজে বিশেষভাৱে গ্ৰহণ কৰে। সাধাৰণতে প্ৰথম ৰজঃস্বলা হোৱাৰ পিছত দ্বিতীয়বাৰ ৰজঃদৰ্শন হ'লেহে পৰিয়ালটো বা আন মানুহবোৰ আশ্বস্ত হয় যে তেওঁৰ ৰজঃদৰ্শনৰ স্বাভাৱিক আৰু নাৰীত্ব লাভৰ ক্ষেত্ৰত কোনো জটিলতা নাই। তোলনি বিয়াৰ পিছত প্ৰথম ৰজঃদৰ্শন হোৱাক দৰঙত 'পাটলানী' হোৱা বুলি কয়। 'পাটবাণী' শব্দৰ অপভ্ৰংশ হৈ পাটলানী শব্দটো হৈছে বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। পাটলানী হোৱাৰ সময়তো ছোৱালীজনীয়ে কিছুমান নীতি নিয়ম মানি চলিব লাগে। তেওঁক দিনত এসাঁজ ভাত খাবলৈ দিয়া হয়, ৰাতি উপবাসে থাকিব লাগে। সাধাৰণতে ৰজঃস্বলা হোৱা গাভৰু বা মহিলাসকলে যাক চুৱা হোৱা বুলি কোৱা হয়, তেওঁলোকে তৃতীয়দিনাত চুৱা গা ধুব পাৰে, কিন্তু পাটলানী হ'লে চাৰিদিনৰ দিনাহে চুৱা গা ধুই শুচি হয়। চাৰিদিনত খাৰেৰে গা মূৰ ধুই, সোণাৰূপাৰ পানীৰে শুচি হোৱা নিয়ম। সেইদিনাও দিনত ভাত খাই ৰাতি উপবাসে থাকে আৰু পিছদিনাৰ পৰা ৰন্ধা-বঢ়াকে ধৰি ঘৰজ্ৰা সকলো কাম কৰিব পাৰে। পাটলানী হোৱাৰ প্ৰত্যেকদিনে গা ধোৱা,

কাপোৰ সলোৱাত বাধা নাই কিন্তু সেইকেইদিন ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ চাৰিদিনৰ দিনা ধুই
খাৰ আৰু সোণাৰূপাৰ পানী ছটিয়াই দিয়াৰ পিছতহে শুচি হয়।

অসমীয়া সমাজত গাভৰু তথা জীয়ৰী-বোৱাৰীসকলে ৰজঃস্বলা হোৱা কেইদিন
যিবোৰ নীতি-নিয়ম মানি চলে, সেই নিয়ম-নীতিবোৰ পৰৱৰ্তী কালত মাহে মাহে হোৱা
ঋতুস্বৰৰ সময়ত মানি চলিব লাগে। চুৱা গা ধুই উঠি মুখত সৰুকৈ হ'লেও তামোল-পাণ
লৈ খোৱাৰ নিয়ম এটাও অসমীয়া সমাজত প্ৰচলন আছে। মুখ শুদ্ধিয়েহে মানুহগৰাকীক
সম্পূৰ্ণৰূপে শুচি কৰে।

২.০২ লোকবিশ্বাস :

ইংৰাজী Folk belief শব্দৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দ হ'ল 'লোকবিশ্বাস'। সাধাৰণভাৱে
চালে দেখা যায় যে লোকবিশ্বাস আৰু লোকসংস্কাৰ প্ৰায় একে, দুয়োটাৰে প্ৰধান বৈশিষ্ট্য হ'ল
প্ৰত্যয়। হ'লেও দুয়োটাৰ মাজত পাৰ্থক্যও আছে। কোনো এক জনসমষ্টিয়ে তেওঁলোকৰ
বিশেষ আচাৰ-আচৰণ, ক্ৰিয়াদিক উচিত-অনুচিত বুলি বিবেচনা কৰি তাৰ লগত শুভ-
অশুভ ধাৰণা জড়িত কৰিলে সেইবোৰকে লোকবিশ্বাস বুলিব পাৰি। লোকবিশ্বাসৰ লগত
ঐতিহ্যৰ সম্পৰ্ক ক্ষীণ। লোকবিশ্বাস হ'ল এটা ধ্যানধাৰণা, মানসিক ক্ৰিয়া মাত্ৰ। নবীন চন্দ্ৰ
শৰ্মাৰ মতে— “লোকবিশ্বাসে মানসিক সজহবৃত্তি গঠন কৰে আৰু যুগ যুগ ধৰি এই মানসিক
সহজ বৃত্তিয়ে মানৱৰ যুক্তি প্ৰৱণতাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আহিছে।”^{৪৮} আনহাতে
জনপ্ৰিয় বিশ্বাসবোৰ কিয় আৰু ক'ৰ পৰা উৎপত্তি হয় সঠিককৈ কোৱা টান। বিশ্বাসবোৰ
পৰম্পৰাৰ মাজেৰে সমাজত বৰ্তি থাকে আৰু সমাজখনে মানুহৰ মনত ওপজা সংশয় আৰু
জটিল মনস্তত্ত্ব আদি দিশ সমূহ কেনেকৈ, ক'ৰ পৰা আৰম্ভ হ'ল সেই বিষয়ে কাচিৎহে চিন্তা
কৰে।^{৪৯} কিন্তু দেখা যায় যে বেছিভাগ লোকবিশ্বাস ধৰ্মবোধ বা শাস্ত্ৰ নিৰ্দেশিত আচাৰ-
আচৰণৰ পৰা উৎপত্তি হয়।

এইখিনিতে ব্যক্তিগত বিশ্বাসৰ লগত লোকবিশ্বাসৰ পাৰ্থক্যৰ কথাও উনুকিয়াব
পাৰি। প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়ে জীৱনত সাফল্য লাভ কৰিব খোজে, তাৰ বাবে বিভিন্নজনে বিভিন্ন
সংস্কাৰ তথা বিশ্বাসৰ বশৱৰ্তী হয়। পৰীক্ষা, ইন্টাৰভিউ আদিত বিশেষ ৰঙৰ পোছাক পিন্ধা,
খেলাত নিৰ্দিষ্ট বুট, বেট আদিৰ ব্যৱহাৰ আদিক ব্যক্তিগত বিশ্বাসৰ ভিতৰত ধৰিব পাৰি।

ব্যক্তিগত বিশ্বাস বা সংস্কাৰ ব্যক্তিগৰাকীৰ মৃত্যুৰ লগে লগে মৃত্যু হয়, কিন্তু লোকবিশ্বাস দীৰ্ঘস্থায়ী। ব্যক্তিৰ জন্মৰ লগে লগে এইবোৰৰ লগত পৰিচিত হয় আৰু আয়ত্ব কৰে।

লোক বিশ্বাস বা লোকসংস্কাৰ উভয় ক্ষেত্ৰতেই মূল কথা হ'ল বিশেষ কাৰ্য বা ক্ৰিয়াৰ এটি সুনিৰ্দিষ্ট কাৰণৰ অনুসন্ধান। বাস্তৱত যিবোৰ ঘটনা ঘটে সেইবোৰ আকস্মিকভাৱে নঘটে, প্ৰতিটো ঘটনাই কিছুমান নিৰ্দিষ্ট কাৰণৰ লগত সংযুক্ত থাকে। আদিম যুগৰে পৰা মানুহে এই কাৰ্য-কাৰণৰ সম্পৰ্ক নিৰূপণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰি আহিছে, অৱশ্যে এই সম্পৰ্ক বৈজ্ঞানিকভাৱে পৰীক্ষিত নহয়। কাৰ্য-কাৰণ উদঘাটনৰ প্ৰয়াস থাকিলেও পৰৱৰ্তী কালত লোকবিশ্বাস আৰু লোকসংস্কাৰৰ মাজত অন্ধবিশ্বাস বা আনুগত্যৰ মনোভাৱ ক্ৰিয়াশীল হৈ থকা পৰিলক্ষিত হয়। দুয়োটাতে যুক্তিৰ বন্ধনক অস্বীকাৰ কৰা হয়।

লোকবিশ্বাসৰ লগতে সঘনে উচ্চাৰিত হোৱা এটি শব্দ হ'ল অন্ধবিশ্বাস- 'Superstition'। লোকবিশ্বাসসমূহ মঙ্গলদায়ক বা যুক্তিৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত, ইয়াৰ বিপৰীতে অন্ধবিশ্বাসসমূহত আনক অপকাৰ কৰাৰ প্ৰৱণতা থকা দেখা যায়। লোকবিশ্বাস, আচাৰ-অনুষ্ঠান সকলোতে অন্ধবিশ্বাসৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ দেখা যায়। বহুতে মতপ্ৰকাশ কৰে যে কোনো বিশ্বাস এজন নিৰক্ষৰ ব্যক্তিৰ মনত যিমানখিনি সময় অৱস্থান কৰে, সিমান সময় সেইটোক লোকবিশ্বাস বুলিব পাৰি।^{৫০} লোকবিশ্বাস, অন্ধবিশ্বাস যে অকল নিৰক্ষৰ, আদিম সমাজতহে বিদ্যমান তেনে নহয়, শিক্ষিত তথা অভিজাত সমাজতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। কিছুমান লোকবিশ্বাস আৰু আচাৰ অনুষ্ঠান অন্ধবিশ্বাসৰ লগত একান্তভাৱে মিলি থাকে। লোকবিশ্বাসসমূহ লোকজীৱন আৰু চিন্তাৰ লগত একীভূত হৈ আধুনিক সমাজ জীৱনৰ ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত অপৰিহাৰ্য বুলি পৰিগণিত হয়। তথাপি শিক্ষা-দীক্ষা, স্বাস্থ্য, যোগাযোগ আদিৰ উন্নতিয়ে অন্ধবিশ্বাসৰ ক্ষেত্ৰখন বহু পৰিমাণে কমাই অনা পৰিলক্ষিত হয়।

আধুনিক জীৱনত অন্ধবিশ্বাসসমূহৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ কিছু পৰিমাণে আছে যদিও নতুন অন্ধবিশ্বাসৰ উৎপত্তিৰ সংখ্যা হ্রাস হৈ আহিছে। একেদৰে ভালেমান লোকবিশ্বাসৰ পৰিৱেশ-পৰিস্থিতি হেৰাই গৈছে যদিও কিছুমান ক্ষেত্ৰত ই অক্ষত ৰূপত চলি অহা দেখা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে অসমৰ লোকসমাজত প্ৰচলিত জন্ম সম্পৰ্কীয় ভালেমান লোকবিশ্বাস হেৰাই

গৈছে, কিন্তু মৃত্যুৰ লগত জড়িত লোকবিশ্বাসসমূহ অবিকল ৰূপত চলি আহিছে। বৰ্তমান সমাজত প্ৰচলিত আচাৰ-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতল, ত্ৰিফালাকাণ্ড আদিৰ মাজেৰেই লোকবিশ্বাসসমূহে আত্মপ্ৰকাশ কৰি আহিছে। এইফালৰ পৰা সামাজিক জীৱনত লোকবিশ্বাসসমূহৰ গুৰুত্ব উলাই কৰিব নোৱাৰি। তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰসমূহৰ অন্তৰালতো লোকবিশ্বাস কিছুমান জড়িত হৈ থকা দেখা যায়।

২.০২.১ প্ৰথম চাৰিদিনৰ লোকবিশ্বাস :

তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ লগত জড়িত লোকবিশ্বাসসমূহ পৰম্পৰাগতভাৱে চলি আহিছে। তোলনি হোৱাৰ লগে লগে ছোৱালীজনীক চন্দ্ৰ, সূৰ্য, জীৱ-জন্তু তথা পুৰুষ ব্যক্তিৰ দৃষ্টিৰ পৰা আঁতৰত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। সেয়ে তেওঁক এটা আছুতীয়া কোঠাত খেৰৰ বিচনা পাৰি দিয়া হয়। ছোৱালীজনীক আছুতীয়াকৈ ৰখা সম্পৰ্কত নিৰ্মল প্ৰভা বৰদলৈৰ মন্তব্য উল্লেখ কৰিব পাৰি— “সূৰ্য উৰ্বৰতাৰ মূল উৎস। সেইকাৰণেই বোধকৰো সদ্য পুষ্পিতা ছোৱালী এজনী গৰ্ভৱতী হ’ব বুলি ভাবি সূৰ্যৰ দৃষ্টিৰ পৰা আঁতৰত ৰখা পৰম্পৰাটো জনসমাজত আজিও প্ৰচলন আছে।”^{৫১} সাধাৰণ লোকৰ দৃষ্টিত চন্দ্ৰ-সূৰ্যক দেৱতা বুলি গণ্য কৰা হয়। গতিকে প্ৰথম ঋতুমতী ছোৱালীয়ে চুৱা গাৰে দেৱতাস্বৰূপ চন্দ্ৰ-সূৰ্যক দৰ্শন কৰাৰ পৰা বিৰত থাকিব লাগে বুলি বিশ্বাস কৰি অহা হৈছে। এই সময়ত পুৰুষ ব্যক্তিক চালে ছোৱালীজনীৰ নহয় পুৰুষজনৰহে ক্ষতি হয় বুলি ভবা হয়। এনে অৱস্থাত পুৰুষে ছোৱালীজনীক দেখিলে বা ছোৱালীজনীয়ে পুৰুষজনক চালে সেই ব্যক্তিজনৰ আয়ুস টুটি যায় বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। আন এটা বিশ্বাসমতে তোলনি হোৱা ছোৱালী দেখা ল’ৰাৰ ভৱিষ্যতে দাড়ি নগজে। সেয়ে দাড়ি নগজাৰ ভয় দেখুৱাই সৰু ল’ৰা এজনক নিজৰ ঘৰৰ তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ দৰ্শনৰ পৰা বিৰত ৰখা হয়। সাধাৰণ লোকৰ বিশ্বাসমতে ভৱিষ্যতে পুৰুষেই এগৰাকী ছোৱালীৰ স্বামী হৈ পৰে, গতিকে প্ৰথম ঋতুমতী গাৰে এগৰাকী পুৰুষ ব্যক্তিক চালে তেওঁৰ অমংগল হ’ব। আনহাতে কুকুৰ-মেকুৰী বা আন জীৱ-জন্তু দৰ্শন কৰিলে ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীৰ অমংগল হয় বুলি বিশ্বাস কৰি অহা হৈছে।

বিচনাখনৰ পূৰ্ব দিশত এখন আগলতি কলপাতত বখা দুগৰিত চাউল আৰু তামোল-পাণ খোৱাৰ লগতো লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। ছোৱালীজনী হৈছে লক্ষ্মীস্বৰূপা। লক্ষ্মীস্বৰূপা ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যতে ঐশ্বৰ্য-বিভূতিৰ অধিকাৰী হোৱাৰ কামনাৰে তেওঁৰ দৃষ্টিত পৰাকৈ চাউল বখা হয়। দুগৰি ভৰ্তি চাউলেৰে ছোৱালীজনীৰ জীৱনৰ পূৰ্ণতা কামনা কৰা হয়।

ছোৱালীজনীৰ বিচনাখনৰ মূৰ শিতানৰ গাৰুৰ তলত কটাৰী বা লোহাৰ অস্ত্ৰ এবিধ বখা হয়। ইয়াৰ কাৰণ ভূত-প্ৰেতক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ়ি উঠা লোকবিশ্বাস। লোকবিশ্বাসমতে ভূত-প্ৰেতে লোহাৰ বস্তুক ভয় কৰে। তোলনি হোৱা ছোৱালীজনী যিহেতু মানসিক আৰু শাৰিৰীকভাৱে কিছু দুৰ্বল হৈ থাকে, এনে অৱস্থাত ভূতে সহজে লম্বিৰ পাৰে। সেয়ে ভূতক দূৰতে বখাৰ লক্ষ্যৰে এই ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হয়। তদুপৰি কোনো কোনোৱে ছোৱালীজনীৰ মূৰ শিতানত সৰিয়হৰ সৰু টোপোলা এটা ৰাখি ভূত-প্ৰেতৰ শংকাৰ পৰা মুক্ত কৰি বখাৰ চেষ্টা কৰে। চাৰিদিনৰ দিনা গা নুখুওৱালৈকে ছোৱালীজনীয়ে পিন্ধি থকা কাপোৰসাজ সলোৱা, গা-ধোৱা, নখ-কটা, মূৰ ফণিওৱা, চাবোন তথা আন প্ৰসাধন সামগ্ৰী ব্যৱহাৰ কৰা নিষেধ। 'যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি'ত প্ৰথম ৰজস্বলা ছোৱালীয়ে এই কাৰ্যবোৰ কিয় কৰিব নাপায় তাৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে —

অঞ্জনাঙ্জায়তে কানঃ কেৰন্ত নখ কৰ্ত্তনাৎ।

দন্তধাৰনতঃ কুষ্ঠীসুৰাপীগাত্ৰ মাজ্জনাৎ।।

(অৰ্থাৎ নাৰী গৰাকীয়ে ৰজোদৰ্শনাবধি ব্ৰতৰ ভিতৰত অঞ্চন ললে কনা সন্তান, নখ কাটিলে কেৰা সন্তান, দন্ত মাজ্জন কৰিলে কুষ্ঠৰোগী সন্তান, খাৰ খলিহাৰে গাত মাজিলে মদাপি সন্তান জন্মিব।) ^{১২} আন এটা বিশ্বাসমতে চুৱা ছোৱালীজনীয়ে মূৰ ফণিয়ালে য'তে ত'তে চুলি উৰি যাব পাৰে, নখ কাটিলে নখো য'তে ত'তে পৰিব পাৰে আৰু এইবোৰ আন মানুহে গচকিব বা চুব পাৰে। অপৰিষ্কাৰ তথা অপৰিত্ৰ গাত প্ৰসাধন কৰাৰ কোনো যুক্তিযুক্ততা নাই বুলিয়েই প্ৰসাধনৰ পৰাও ছোৱালীজনীক আঁতৰাই ৰখা হয়। আন এটা বিশ্বাস মতে চাৰিদিনৰ দিনা কিশোৰী জীৱনে এটা নৱৰূপ পাব, গতিকে পুৰণি দেহৰ মলি-মাকতি একেদিনাই চাফা কৰি সম্পূৰ্ণ নতুন ৰূপত আদৰি লোৱা হয়। দেহৰ মলি-মাকতিৰ দৰে ছোৱালীজনীয়ে

নিজৰ কুমাৰী শুচিতাকো এৰি অহাৰ ইংগিত বহন কৰে।

ছোৱালীজনীৰ কোনো শত্ৰুৱে তেওঁৰ মূৰৰ চুলি, নখ বা কাপোৰ আদি সংগ্ৰহ কৰি কুমন্ত্ৰ কৰিব পাৰে বুলিও এই সময়ছোৱাত যথেষ্ট সাৱধানতা অৱলম্বন কৰা হয়। শত্ৰুজ্ঞান কৰি কোনোৱে যাতে ছোৱালীজনীক কুমন্ত্ৰ কৰিব নোৱাৰে তাৰ প্ৰতি কঠোৰ দৃষ্টি ৰখা হয়। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই কুমন্ত্ৰ বা আহুদি সম্পৰ্কে মন্তব্য দিবলৈ গৈ কৈছে — “আহুদি কৰা অভিশাপৰ আন এটা ফাল। শত্ৰুৰ দেহত মন্ত্ৰপুত বস্তু সুমুৱাই দিব পাৰিলে অভাৱনীয় ফল ধৰে বুলি সাধাৰণ বিশ্বাস। শত্ৰুৰ চুলি, নখ, তেজ বা তেওঁ ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ কানি সংগ্ৰহ কৰি তাত শাও-শপনি উচ্চাৰণ কৰিলে সেইবোৰে অধিক ক্ৰিয়া কৰে। এই বস্তুবোৰৰ ওপৰৰ শাও-শপনি উচ্চাৰণ কৰোতে বস্তুবোৰক অভিশপ্তজনৰ প্ৰতীকৰূপে গণ্য কৰা হয়।”^{৩০}

পুৱা-গধূলি ছোৱালীজনীৰ ওচৰত শলিতা জ্বলাই উৰুলি জোকাৰ দি ছোৱালীজনীৰ মংগল কামনা কৰা হয়। দ্বিতীয়দিনা গণনা শেষ হোৱাৰ পিছৰপৰা ছোৱালীজনীয়ে ফলাহাৰ কৰিব পাৰে যদিও এই সময়ছোৱাত কল একেবাৰে খাব নিদিয়ে। কল খালে ছোৱালীজনীয়ে ভৱিষ্যতে মিছা অপবাদ বা কলংক পায় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। এই বিশ্বাসৰ বাবেই পৰাচিত নোহোৱা পৰ্যন্ত ছোৱালীজনীক কল খাবলৈ নিদিয়ে। ছোৱালীজনীক প্ৰথমে খাবলৈ দিয়া ফল হ'ল অমিতা। তোলনি বিয়াৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাসসমূহ যিহেতু উৰ্বৰা বিশ্বাসৰ লগত জড়িত সেয়ে প্ৰতিমুহূৰ্ততে তেওঁৰ ভৱিষ্যত উৰ্বৰা শক্তিৰ কথা মনত ৰখা হয়। অমিতা খাবলৈ দিয়াৰ অন্তৰালতো এই উৰ্বৰা বিশ্বাস জড়িত। অমিতা হৈছে বহু গুটিযুক্ত ফল। ভৱিষ্যতে যাতে এই ফলত থকা গুটিৰ দৰে তেওঁ বংশ বিস্তাৰ কৰিব পাৰে এই কামনাৰে প্ৰথমে অমিতা খাবলৈ দিয়া হয়। এইকেইদিন খাৰ, তেল, নিমখ, গৰম খাদ্য খোৱাৰ পৰা ছোৱালীজনীক বিৰত ৰখা হয়। প্ৰথম ঋতুমতী হোৱা ছোৱালীজনীক স্বাস্থ্যৰ হানি হ'ব পাৰে বুলি থকা বিশ্বাসৰ বাবেই এনেধৰণৰ খাদ্য দিয়াৰ পৰা বিৰত থকা হয়।

তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীক ৮ - ৯ বছৰীয়া অকুমাৰী ছোৱালীয়ে চাবলৈ গ'লে সেই ছোৱালীজনীও সোনকালে তোলনি হয় বুলি লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। সেয়ে বহু অভিভাৱকে এনে বয়সৰ কন্যা সন্তানক তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীক চাবলৈ

যাব নিদিয়ৈ। স্বাস্থ্যজনিত বা আন কোনো কাৰণত তেৰ-চৈধ্য বছৰ বয়সলৈকে ছোৱালীজনীৰ তোলনি নহ'লে অভিভাৱকসকল চিন্তিত হৈ পৰে। এনে অৱস্থাত তেওঁলোকে ছোৱালীজনীক তোলনি হোৱা আন ছোৱালীক দৰ্শন কৰিবলৈ দিয়ে। ইয়াৰ ফলত ছোৱালীজনীৰ সোনকালে তোলনি হ'ব বুলি গভীৰ বিশ্বাস পোষণ কৰা হয়।

ধূৱাবৰ আগদিনা আঁখে ভজা হয়। আঁখে ফুটা-নুফুটা লৈও লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। আঁখে নুফুটাতো অশুভ বুলি ভৱা হয়। ভৱিষ্যতে যি ছোৱালীৰ সন্তান হোৱাৰ সম্ভৱনা নাই, তেনে ছোৱালীৰ নামত আঁখে নুফুটে বুলি ভৱা হয়। আঁখে ভাজি থাকোতে গোটাকৈ থাকিলে ল'ৰা আৰু পাহি মেলি ফুটিলে ছোৱালী জন্ম পাব বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে।^{৪৪} আন এটা লোকবিশ্বাসমতে আঁখে ভালদৰে নুফুটিলে ছোৱালীজনীৰ সন্তান বোবা হয় বুলি ভৱা হয়।^{৪৫} আন এটা বিশ্বাস মতে আঁখে যিমান ভালদৰে ফুটে ছোৱালীজনীয়ে সিমান প্ৰজনন ক্ষমতা লাভ কৰে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।^{৪৬} আহোম সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলোৰ মাজতো আঁখে ভজাৰ লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। শান্তি হ'বলগা ছোৱালীৰ শান্তি হ'বলৈ, শান্তি নোহোৱা ছোৱালীৰ নামত ফুটালে ছোৱালীজনী সোনকালে তোলনি হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। আন হাতে 'দৰা আৰু কইনাৰ নামত দুটা চৰুত একেলগে আঁখে ভজা হয়, যিটোৰ আঁখে বেছিকৈ ফুটে সেইজনৰে মুখখন চোকা হয় বুলি বিশ্বাস।^{৪৭}

ধূওৱাৰ আগদিনাখন ছোৱালীজনীক পিন্ধাবৰ বাবে সাজু কৰি ৰখা মাৰুৱা কাপোৰবোৰ ধোওতে পানী চেপি নিদিয়াকৈ মেলি দিয়াৰ অন্তৰালতো লোকবিশ্বাস জড়িত। এই বিশ্বাসমতে কাপোৰবোৰ পানী চেপি মেলিলে ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীৰ সন্তান কেঁচুৱা অৱস্থাত দেহটোৰ ভাঁজ দি কেৰমেৰাই থাকে।

২.০২.২ গণনা সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস :

প্ৰকৃতিৰ নিয়ম অনুসৰি দেহৰ পৰিৱৰ্তন ঘটা সময়ছোৱাৰ সময়ত মানুহে ভূত-ভৱিষ্যত, শুভাশুভ ফল কেনে হ'ব সেইবোৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি আহিছে। এগৰাকী কিশোৰীৰ যৌৱন প্ৰাপ্তিৰ সময়ত পালনীয় লোকাচাৰসমূহৰ লগতে জড়িত হৈ আছে লোকবিশ্বাসসমূহ। নিয়মানুসৰি ছোৱালীজনী তোলনি হোৱাৰ দ্বিতীয়দিনা ছোৱালীজনীৰ গণনা চোৱা হয়। গণকজনে গণনা কৰি পোৱা ফলাফলখিনিয়ে ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যত নিৰ্দ্ধাৰণ কৰে বুলি

পৰম্পৰাগতভাৱে বিশ্বাস কৰি অহা হৈছে। গণকৰ সন্মুখত বহুগুটিযুক্ত ফল অমিতা বখা হয় বংশবৃদ্ধিৰ কামনাৰে কাৰণ এক গুটিযুক্ত ফলে বংশবৃদ্ধি সীমিত কৰিব বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। গণকে সেইদিনা বন্ধা কনাইটোও প্ৰতীকধৰ্মী। কনাইটোক সন্তানৰ প্ৰতীক হিচাবে গণ্য কৰা হয়। সন্তান এটাক আলফুলে বখাৰ দৰে কনাইটোও জপা এটাৰ ভিতৰত চাৰিদিনলৈ সযতনে বখা হয়। কনাইৰ ভিতৰত থকা প্ৰত্যেকটো বস্তুকেই প্ৰজননৰ প্ৰতীকৰূপে বিশ্বাস কৰা হয়। গণকে দিয়া বিধানমতে ব্ৰত ৰাখিলে আৰু দান আদি দিলে ছোৱালীজনীৰ দোষ খণ্ডন হয় বুলি বিশ্বাস কৰি যিমনেই কঠোৰ নহওঁক কিয় গণকৰ বিধান পালন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হয়। বিশেষ অসুবিধাবশতঃ পৰাচিতৰ দিনা দান-দক্ষিণাদি দিব নোৱাৰিলে পিছত হ'লেও সুবিধা অনুযায়ী দান দি উদ্ধাৰ হ'ব লাগে। গণকে দিয়া বিধানমতে দান-দক্ষিণা নিদিলে ছোৱালীজনীয়ে ভৱিষ্যতে কিছুমান সমস্যা বা অসুবিধাৰ সন্মুখীন হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। এই সমস্যাবোৰৰ ভিতৰত ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনী সন্তানহীনা হোৱা, অনবৰতে গাত এটাৰ পিছত এটা সৰু-সুৰা বেমাৰ আজাৰ হৈ থকা বা ঘৰুৱা আন অপায়-অমংগলক ধৰা হয়। গণকৰ বিধানমতে দান-দক্ষিণা দি এনেধৰণৰ সমস্যাৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাব পাৰি বুলি দৃঢ়বিশ্বাস পোষণ কৰি অহা হৈছে।

গণনা কাৰ্যৰ মাজেৰে নিৰূপণ হোৱা যোগৰ শুভাশুভ ফলাফলৰ ওপৰত ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যত আটাইতকৈ বেছি নিৰ্ভৰ কৰে। পতিহীনা যোগ পালে সেই ছোৱালী সোনকালে বিধবা হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। সেয়ে এনে যোগ পোৱা ছোৱালীৰ বিয়া-বাৰুৰ ক্ষেত্ৰতো কেতিয়াবা সমস্যাই দেখা দিয়ে। একেদৰে শংখিনী আৰু হস্তিণী কন্যা পোৱা ছোৱালীৰ হাতৰ পৰা ঘনাই বস্তু ভাঙে বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। তোলনি হোৱাৰ সময়ত ছোৱালীজনীৰ গাত কেইখন কাপোৰ আছিল সেই কথা গণকজনে নিৰ্ভুলভাৱে কব নোৱাৰিলে বিশ্বাস কৰা হয় যে ছোৱালীজনী তোলনি হোৱা সময়ৰ কথাটো কওঁতে ভুল হৈছে যাৰ বাবে এই কথাখিনি মিলি যোৱা নাই।

গণনা কৰিবলৈ অহা গণকজনক সন্তুষ্ট কৰি নপঠালেও ছোৱালীজনীৰ অমংগল হ'ব পাৰে বুলি ভবা হয়। সেয়ে গণকজনক মান-সৎকাৰ কৰাত গুৰুত্ব দিয়া হয়।

২.০২.৩ ধুৱাবৰ দিনা পালিত লোকবিশ্বাস :

ছোৱালীজনী ধুৱাবৰ দিনা যিবোৰ ৰীতি-নীতি মানি চলা হয় সেইবোৰ লোকবিশ্বাসৰ আধাৰত প্ৰতিষ্ঠিত। ধুৱাবৰ দিনা ছোৱালীজনীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ কানি ধুই 'সোণা-ৰূপা'ৰ পানী ছটিয়াই শুদ্ধিকৰণ কৰা আৰু ঘৰ গোবৰ মাটিৰে মচি লোৱাৰ জৰিয়তে সম্পূৰ্ণ পৰিত্ৰতাৰ ওপৰত বিশ্বাস কৰা হয়। গা ধুৱাবৰ কাৰণে সজা বেইৰ তলত কণী পোতাৰ অন্তৰালতো লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত। কণী উৰ্বৰা বিশ্বাসৰ প্ৰতীক। মেচ কছাৰীসকলে সজা বেইত যি ধনু কাড় দিয়া হয়, সেয়া যিফালে হালি যায় সেই দিশতেই ভৱিষ্যতে কইনাজনীৰ বিয়া হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। ছোৱালীজনীয়ে বিচনাত পাৰি লোৱা খেৰবোৰ পুৰি নেপেলাই গাঁতটোত পুতি থোৱা হয়। কাৰণ প্ৰচলিত বিশ্বাসমতে ব্যৱহৃত এই খেৰবোৰ পুৰি পেলালে ছোৱালীজনীৰ গাত পোৰণি উঠে।

বেইৰ ওচৰত দৰাৰ প্ৰতীকস্বৰূপ কলপুলি পোতাৰ উদ্দেশ্য হ'ল যাতে ছোৱালীজনী কল গছৰ দৰে উৰ্বৰা শক্তিৰ অধিকাৰিণী হয়।^{৫৮} চুৱা গা ধুৱাওতে কলপুলিটোত কইনা গা ধুওৱা পানী পৰি চুৱা বা অপৰিত্ৰ হোৱা বুলি ধৰা হয়। সেয়ে এই কলপুলিটো কাটি লেতেৰা গাঁতটোতে পুতি পেলোৱা হয়। কিন্তু ভাল তোলনিত কলপুলিটো নি বাৰীৰ এচুকত ৰুই থোৱাৰ নিয়ম। এই কলপুলিটোত থোক ধৰা নধৰাৰ লৈও লোকবিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। কলপুলিটোত থোক ধৰিলে ছোৱালীজনীৰ ভৱিষ্যতে সন্তান হ'ব বুলি বিশ্বাস কৰা হয় আৰু থোক নধৰিলে ছোৱালীজনী বাঁজী হ'ব বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। আন এটা বিশ্বাস মতে কলপুলিতো মৰি গ'লে বা গৰু ছাগলীয়ে খালে অশুভ বুলি ভৱা হয়, সেয়েহে নোৱাই তোলনিৰ পাছত কলপুলিটো উঠাই নি আছুতীয়া ঠাইত ৰোৱা হয়।^{৫৯}

প্ৰাচীন কালৰে পৰা সৌন্দৰ্যবৰ্দ্ধক উপাদান হিচাপে মাহ-হালধিৰ ব্যৱহাৰ হৈ আহিছে। সদ্য যৌৱনা ছোৱালীজনীৰ দেহৰ উজ্জ্বলতা তথা সৌন্দৰ্য বৃদ্ধিৰ কামনাৰে গা ধুৱাওতে মাহ-হালধিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আন এটা বিশ্বাসমতে যেনেদৰে বিহুৰ দিনা মাহ-হালধিৰে গা ধুলে ভৱিষ্যতে দেহত খৰ-খজুৰতি নহয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়, তেনেদৰে তোলনি বিয়াৰ দিনা মাহ-হালধিৰে গা ধুলেও ভৱিষ্যতে তেওঁৰ ছালৰ কোনো ধৰণৰ বেমাৰ নহয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। আন বিশ্বাসমতে চুৱা গা ধোওতে ছোৱালীজনীয়ে কাষলতিৰ

তলখন জোৰেৰে ঘাঁহি ঘাঁহি ধুলে ভৰিষ্যতে কাষলতিত নোম নগজে বুলি ভৰা হয়।

গা ধুওৱা হোৱাৰ পিছত 'সোণা-ৰূপাৰ পানী' ৰে পৱিত্ৰ হোৱা ছোৱালীজনীয়ে চকুমেলি প্ৰথমে সূৰ্যলৈ আৰু তাৰ পিছত গণকে দেখুৱাবলৈ দিয়া সামগ্ৰীবিধলৈ চাই সেৱা লয়। সূৰ্য সৃষ্টিৰ প্ৰতীক। সূৰ্যৰ তেজস্বী শক্তি যাতে ছোৱালীজনীয়ে লাভ কৰে তাৰ কামনাৰে সূৰ্যলৈ চাই সেৱা ল'ব দিয়া হয়। বিশ্বাস কৰা হয় যে যদি সূৰ্যলৈ চাই সেৱা লওঁতে ছোৱালীজনীয়ে কেৰাহিকৈ চাই তেনেহ'লে ভৰিষ্যতে তেওঁৰ সন্তান কেৰা চকুৱা হয়। সেয়ে সূৰ্যলৈ পোণপটীয়াকৈ চাইহে সেৱা লোৱাৰ নিয়ম। গণকে দেখুৱাবলৈ দিয়া সামগ্ৰীবিধলৈ চাই সেৱা লোৱাৰ লগে লগে গণনাৰ সময়ত পোৱা সকলো দোষ খণ্ডন হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। গণকে প্ৰতিবিধান দিয়া মতে সূৰ্য আৰু সামগ্ৰীবিধ চোৱাৰ পিছত ছোৱালীজনীক তামোল গছৰ থোক বা নাৰিকলৰ থোকলৈ চাই সেৱা ল'ব দিয়া হয়। তামোল আৰু নাৰিকলৰ থোকত বহুত ফল থাকে বাবে এনেদৰে চাব দিয়া হয়। ছোৱালীজনীয়ে ভৰা বিৰিখলৈ চাই সেৱা ললে ভৰিষ্যতে অধিক সন্তানৰ মাতৃ হ'ব পাৰিব বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। এই সম্পৰ্কে লীলা গগৈয়ে কৈছে 'যিবোৰ গছ-বনে সবহীয়াকৈ পুলি পোখা দিয়ে, যিবোৰ গছৰ অধিক গুটি ধৰে, যিবোৰ গছ-বনৰ জীৱনী শক্তি অধিক সেইবোৰকে আনুষ্ঠানিকভাৱে মংগলজনক বুলি ধৰা হয়, ঠিক তেনেদৰে ফলহীন গছ অনুৰ্বৰতাৰ প্ৰতীক বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে।' ৩০ আন এটা বিশ্বাস মতে ফলভৰা গছলৈ চালে ছোৱালীজনীয়ে কম বয়সতে স্বামীদান পাব, অৰ্থাৎ কম বয়সতে বিয়া হ'ব পাৰিব বুলি ভৰা হয়।

ছোৱালীজনী শুচি হোৱাৰ পিছত পীৰাখনৰ ওপৰতে তিনিপাক ঘূৰোৱা হয়। বৰবিয়াত যেনেকৈ হোমৰ জুইক সান্ধী কৰি দৰা-কইনাক সাতপাক ঘূৰোৱা হয়, তেনেদৰে কলগছৰূপী দৰাটোক উদ্দেশ্য কৰি এনেদৰে কইনাক তিনিপাক ঘূৰিব দিয়া হয়।

গা ধুৱাই উঠি নতুন কাপোৰসাজ পিন্ধাই পথালি কোলাকৈ কইনাক দাঙি আনি চোতালত পাৰি থোৱা বৰপীৰাখনৰ সন্মুখত থোক থকা আঠিয়া কলৰ আগলি কলপাত এখিলাত ভৰি ৰাখিব দিয়াৰ অন্তৰালতো লোকবিশ্বাস জড়িত হৈ আছে। গুটি লগা কলৰ পাতখিলাই উৰ্বৰা বিশ্বাসক সূচায়। ৩১

কইনাজনীক সজাই পৰাই লোৱাৰ পিছত চোতালত কইনাৰ সতে কনাই সাল-

সলনি কৰা হয়। এই কনাইটো সন্তানৰ প্ৰতীকৰূপে ধৰা হয়, সেয়ে সন্তানৰূপী কনাইটো সদ্যেৰনা ছোৱালীজনীৰ কোলাত দি তেওঁ যাতে ভৱিষ্যতে কোলাত কেঁচুৱা ল'ব পাৰে তাৰ কামনা কৰা হয়। কনাইটো ধুৱাওতে ঘটৰ পানীৰে ধুওৱা হয়। অৱশ্যে কেতিয়াবা এই ঘটৰ পানীখিনিত পিঠাগুড়ি অলপ মিহলি কৰি লোৱা হয়। এনেদৰে পিঠাগুড়ি মিহলি পানীৰে কনাইটো ধুৱালে ভৱিষ্যতে তেওঁৰ সন্তানটোৱে পিঠাগুড়ি মিহলি পানীৰ বৰণৰ পনীয়া শৌচ নকৰে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।^{৬২} জননি লৈ উঠাৰ পিছত দৰঙৰ নাথ সম্প্ৰদায়ৰ তোলনি বিয়াত আঁখৰ বাতি টনাটনি কৰাৰ নিয়ম আছে। এটা ডাঙৰ বাতিত আঁখে লৈ দৰাপক্ষৰ এজনী আৰু কইনাপক্ষৰ এজনীয়ে বাতিটোৰ দুইফালে ধৰি টনাটনি কৰে। দৰাপক্ষ জয়ী হ'লে ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীৰ দৰাঘৰ কইনাঘৰতকৈ আৰ্থিকভাৱে শক্তিশালী হ'ব আৰু কইনাপক্ষ জয়ী হ'লে দৰাঘৰীয়া কইনা ঘৰতকৈ আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল হ'ব বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে।

জননি লোৱাৰ সময়ত আগচাউল ছটিওৱা হয়। চাউল মংগলৰ প্ৰতীক হিচাবে শুভকৰ্মত চাউলৰ ব্যৱহাৰ হৈ আহিছে। তোলনি বিয়াত এইদৰে চাউল ছটিয়াই ছোৱালীজনীৰ মংগল কামনা কৰা হয়। আন এটা বিশ্বাসমতে চাউলৰ সংখ্যাধিক্যৰ সমতুল্য সন্তান আশা কৰাটো এই ৰীতিৰ অন্তৰ্নিহিত বিশ্বাস।^{৬৩} তোলনি বিয়াৰ ছোৱালীজনীক সেইদিনা কইনা হিচাবে ধৰা হয় বাবেই এনেদৰে আগচাউল ছটিওৱা হয়। আগচাউল ছটিয়াই ছোৱালীজনীৰ আশে পাশে থকা অপদেৱতাক খেদি দিয়া হয় বুলিও বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে। আন এটা লোকবিশ্বাসমতে আগচাউল ছটিয়ালে যিমান দুৰলৈ যাব সিমান দুৰলৈকে কোনো অশুভ শক্তিৰ প্ৰৱেশ ঘটিব নোৱাৰে। কইনা আৰু সমজুৱাসকলৰ গালৈ ছটিওৱা এই আগচাউল বিয়া ভঙাৰ পিছত সাৰি-পুছি এটা বাঁহৰ চুঙা বা মাটিৰ টেকেলীত ভৰাই ৰখাৰ নিয়ম। পথাৰৰ শইচত পোকে ধৰা ৰোগ হ'লে এনেদৰে ৰখা আগচাউল পথাৰত ছটিয়াই দিলে পোকে ধৰা ৰোগ সম্পূৰ্ণৰূপে ভাল হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। সেয়ে এই আগচাউল সাঁচি ৰখা হয়। কইনাজনী ঘৰ সুমুৱাৰ সময়ত চোতালত জ্বলি থকা মাটিৰ চাকিটো নুমুৱাই বৰঘৰৰ সন্মুখৰ শিল এছটা বা পীৰা এখনত থৈ সোঁভৰিৰ গেৰোহাৰে গচকি ভাঙিলে যিমান টুকুৰা হ'ব ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীৰো সিমান সংখ্যক সন্তান জন্ম পায় বুলি বিশ্বাস

প্রচলিত হৈ আহিছে। চাকিৰ টুকুৰাবোৰ পিছত ঘৰৰ চালত পেলাই দিয়া হয়। ঘৰৰ চালত পেলাই দিয়াৰ আগতে ঘটৰ পৰা অলপ পানী লৈ ঘৰৰ চাললৈ ছটিয়াই দিয়া হয়। চুৱা ধুৱেনিৰ কইনাই বিলাই দিয়া আঁখে আৰু প্ৰসাদ খালে তোলনি হ'বলগা ছোৱালীৰ তোলনি আগতীয়াকৈ হয় বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে। সেয়ে কোনো কোনোৱে সোনকালে তোলনি হোৱাৰ ভয়ত এই আঁখে প্ৰসাদ খোৱাৰ পৰা বিৰত থাকে। আনহাতে সময় পাৰ হৈ যোৱাৰ পিছতো তোলনি নহ'লে সেই ছোৱালীজনীক এই আঁখে প্ৰসাদ খাব দি তোলনি হোৱাৰ কামনা কৰা হয়।

কোঁচ-ৰাজবংশীসকলৰ লোকবিশ্বাসমতে ধুৱেনি বিয়াৰ দিনা ব্যৱহাৰ কৰা পিঠাগুড়ি দাড়ি নগজা ল'ৰাৰ মুখত সানি দিলে দাড়ি গজে। আনহাতে সেইদিনা কইনাই চাৰিওফালে পেলাই দিয়া ফুল, তামোল-পাণ আদি বুটুলি নি ফলহীন গছৰ গুৰিত পেলালে সেই গছত ফল ধৰে বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে।

চুৱা ধুওৱা পৰ্বত পানী তুলি অনাৰ নিয়ম নাই যদিও ভাল তোলনিত পানী তোলাৰ নিয়ম আছে। গা ধুৱাবলৈ ওচৰৰ নদ-নদী বা পুখুৰীৰ পৰা পানী তুলি অনা হয়। য'ৰ পৰাই পানী তুলি নানক কিয় সেই পানীখিনিক পৱিত্ৰ গংগাজলৰ লগত তুলনা কৰি লোৱা হয়। কাৰণ গংগা নদীক পৱিত্ৰ জ্ঞান কৰা হয়। গতিকে কইনা ধুৱাবলৈ অনা পানীখিনিও 'গংগাজল' ৰ দৰে পৱিত্ৰ হোৱাটো বাঞ্ছনীয়। পানী তুলিবলৈ যাওঁতে ধুৱেতীয়ে লোৱা ঘটৰ পৰা তামোল-পাণ এযোৰ আৰু নগদ টকা এটা পেলাই জলকপী গংগা আৰু জলদেৱতাক পূজা কৰি লোৱা হয়। তাৰ পিছত ধুৱেতীয়ে লগত নিয়া কটাৰীখনেৰে পানী কাটে। পানী কাটোতে কটাৰীৰ আগেৰে প্ৰথমে পূবৰ পৰা পশ্চিমলৈ আৰু তাৰপিছত দক্ষিণৰ পৰা উত্তৰলৈ পানীখিনি (+) এই চিনৰ আৰ্হিত কাটি লোৱা হয়। এনেদৰে কাটি লোৱা কাৰণ হ'ল পানীখিনি চাৰিটা ভাগ কৰি চাৰিটা ঘাট হিচাবে ধৰি লোৱা। নিয়মানুযায়ী কইনাক গা ধুৱাবলৈ চাৰিটা ঘাটৰ পৰা পানী আনিব লাগে। কিন্তু চাৰিটা ঘাটলৈ পানী তুলিবলৈ নগৈ একে ঘাটতে পানীখিনি চাৰিটা ভাগ কৰি চাৰিটা ঘাটৰ পানী তুলি অনাৰ নিয়মটো কৰা হয়। আন এটা বিশ্বাসমতে এনেদৰে পানীখিনি কাটি পানীখিনিত থকা দোষ কাটি পানীখিনিক শুদ্ধিকৰণ কৰি লোৱাৰ লগতে পানীত থকা অপদেৱতাকো এনেদৰে দূৰ

কৰাৰ চেষ্টা কৰা হয়। শুভকাৰ্য এটা কৰি আহি পিছলৈ ঘূৰি চাব নাপায়। সেয়ে পানী তুলি আহোঁতে কোনোৱে পিছফালে ঘূৰি নাচায়, পিছফালে ঘূৰি চালে অমংগল হয় বুলি লোক বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে।

জননি লৈ অহা দৰাকৰ্পী সৰু ছোৱালীজনীক পদূলি মূৰত পীৰা এখনত থিয় কৰাই দোনাত লোৱা গাখীৰ কলেৰে ভৰি ধুওৱা হয়। সেইদিনা দৰাজন সন্মানীয় আৰু আদৰ্শীয় ব্যক্তি। গতিকে সন্মানপূৰ্বকভাৱে তেওঁক দৈ কলেৰে ভৰি ধুৱাই সন্মান যাঁচা হয়। দৰাপক্ষ হৈ অহা আয়তীসকলে অনা আঁখে আৰু প্ৰসাদৰ ওপৰত চাদৰেৰে ঢাকি দি দৰাঘৰীয়াক সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

২.০২.৪ অন্যান্য লোকবিশ্বাস :

তোলনি বিয়াত বেইৰ কাষত পোতা কলপুলিটোত সেন্দূৰৰ ফোঁট দিয়া হয়। ছোৱালীজনী গা ধুই উঠাৰ পিছত কপালত এটা ডাঙৰ সেন্দূৰৰ ফোঁট দিয়া হয়। শুভকাৰ্যবোৰত সেন্দূৰৰ ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য। সেয়ে তোলনি বিয়াখনতো সেন্দূৰৰ ব্যৱহাৰ চলি আহিছে। দৰাপক্ষ তথা কইনাপক্ষৰ তৰফৰ পৰা আয়তীৰ কাৰণে তেল সেন্দূৰ অনা হয়। বিশেষ অসুবিধাবশতঃ গৃহস্থই ভাল তোলনি বিয়াখন পাতিব নোৱাৰিলে আয়তীক ঘৰলৈ মাতি তেল সেন্দূৰ দি উদ্ধাৰ হ'ব পাৰি বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।

তোলনি বিয়াত ব্যৱহৃত তামোল-পাণো অসমীয়া সংস্কৃতিৰ অপৰিহাৰ্য অংগ। তামোল-পাণোৰ আটাইতকৈ সন্মানৰ বস্তু বুলি ধৰা হয়। সেয়ে সকলো মাংগলিক অনুষ্ঠানতে তামোল-পাণৰ ব্যৱহাৰ পূৰ্বৰে পৰা চলি আহিছে। তোলনিৰ শেষত কইনাই পানীত তামোল-পাণ এযোৰ পেলাই দি জলদেৱতাকে পূজা কৰে। পানী তুলিবলৈ যাওঁতেও তামোল-পাণেৰে জলদেৱতাক পূজা কৰা হয়। চোতালত কইনাৰ সন্মুখত জ্বলাই ৰখা চাকিগছৰ ওচৰতো আগুৰি কটা তামোল-পাণ ৰখাৰ নিয়ম। তোলনি বিয়াত তামোল-পাণেৰে আয়তীসকলৰ ওচৰত সেৱা ল'লে আৰু আয়তীৰ আশীৰ্বাদ পালে সকলো দোষ মৰিষণ হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। তোলনি হোৱা ছোৱালীজনীৰ ওচৰত উৰুলি দিয়া, জননি লোৱা, ঘট লোৱা প্ৰভৃতি কাৰ্যবোৰত সদায় অযুগ্ম সংখ্যাৰ লোক উপস্থিত থকাৰ নিয়ম। লোকবিশ্বাস মতে যুগ্ম সংখ্যাৰে শুভ কৰ্মবোৰ কৰিলে ভৱিষ্যতে ছোৱালীজনীয়ে যাঁজা সন্তান জন্ম দিয়াৰ সম্ভৱনা থাকে।

তোলনি হোৱাৰ সময়ত আৰু তোলনি হোৱা পিছত ছোৱালীজনীৰ স্বাস্থ্য পাতি চকুত লগা হৈ পৰে। এনে অৱস্থাত ছোৱালীজনীৰ ওপৰত কাৰোবাৰ বেয়া দৃষ্টি পৰিব পাৰে বুলি গভীৰভাৱে বিশ্বাস কৰা হয়। সেয়ে কাৰোৰে যাতে কুপ্ৰভাৱ নপৰে তাৰবাবে ছোৱালীজনীক বেজৰ পৰা অনা মন্ত্ৰপুত ৰঙা, বগা আৰু ক'লা সূতাৰে জাপ বা তাবিজ পিন্ধাই ৰখা হয়। এই সময়ছোৱাত অপশক্তিলৈও ভয় থাকে, বিশেষকৈ তোলনি হোৱা কেইদিন আৰু ব্ৰত ৰাখি থকা দিনকেইটা ছোৱালীজনীক সহজে অপশক্তিয়ে লম্বিব পাৰে। অপশক্তিৰ সম্পৰ্কত নিৰ্মল প্ৰভা বৰদলৈয়ে লিখিছে — “অপশক্তিৰ প্ৰতি থকা আদিম মানুহৰ বিশ্বাস, সেই শক্তিয়ে যাতে মঙ্গল বিধান কৰে সেই উদ্দেশ্যে আগবঢ়োৱা যাদুমন্ত্ৰ আৰু কেতিয়াবা প্ৰত্যাহান প্ৰাচীন অথৰ্ব বেদতো সংৰক্ষিত হৈছে। অথৰ্ব বেদৰ দিনৰে পৰা প্ৰচলিত হিন্দু বিশ্বাস, তাত্ত্বিক-বৌদ্ধ পদ্ধতিৰ আচাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ অংশ, মুছলমান সকলৰ আগমনৰ লগে লগে তেওঁবিলাকৰ “জিন্” আদি ধাৰণাৰপৰা পোৱা কিছু বিশ্বাস, অনাৰ্য জনজাতীয় লোক সকলৰ মাজত অশৰীৰি অজস্ৰ দেৱতাৰ প্ৰতি থকা বিশ্বাসৰ সমন্বয়ত অসমত ভূত-প্ৰেত, তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ, বেজ-বেজালিৰ এক বহুসময় অধ্যায় নজনা দিনৰে পৰা আৰম্ভ হৈ আজিও পূৰ্ণ বিশ্বাসত চলি আছে।”^{৬৪} এনেধৰণৰ বিশ্বাসৰ বাবেই পৰাচিত নোহোৱালৈকে ছোৱালীজনীৰ হাতত এখন কটাৰী লৈ থাকিবলৈ দিয়া হয়। সন্ধিয়া আৰু দুপৰীয়া বাহিৰলৈ ওলালে লগত কোনোবা থাকিব লাগে। তোলনি হোৱা অৱস্থাতো ছোৱালীজনীক এক মুহূৰ্তৰ বাবেও অকলে এৰা নহয়। সাল-সলনিকৈ হ'লেও কোনোবা এজনী থাকে। ৰাতি তেওঁৰ কোঠাত এগৰাকী মানুহ সদায় শোৱে। এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ কাৰণ ছোৱালীজনীক অপশক্তিৰ প্ৰভাৱৰ পৰা আঁতৰত ৰখা।

প্ৰায়শ্চিত্ত নোহোৱালৈকে ছোৱালীজনীক চুৱা বুলি ধৰা হয়। সেয়ে এনে অৱস্থাত ছোৱালীজনীৰ বিচনা বেলেগে দিয়া হয় আৰু ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ-কানিও বেলেগে ৰাখিব দিয়া হয়। এইকেইদিন তেওঁক পুৰুষ ব্যক্তিক চুব দিয়া নহয় আৰু ৰন্ধা-বঢ়া কৰা, নামঘৰ, ভঁড়ালঘৰ, গোহালিঘৰত সোমোৱাত বাধা আৰোপ কৰা হয়। ওচৰ চুবুৰীয়া বা আত্মীয়-স্বজনৰ যিকোনো উৎসৱ-পাৰ্বণ, সকাম আদিত ছোৱালীজনীক ভাগ ল'বলৈ নিদিয়ে, কাৰণ ছোৱালীজনী পৰিত্ৰ বুলি গণ্য কৰা নহয়। এইকেইদিন ছোৱালীজনীৰ কাপোৰ কানি য'তে-ত'তে থোৱা নিষেধ। গা ধুই মেলি দিয়া কাপোৰৰ ক্ষেত্ৰতো তীক্ষ্ণ নজৰ ৰখা হয়। কাৰণ

এনে কাপোৰৰ অংশ চুৰ কৰি কুমল কৰিলে ইয়াৰ প্ৰভাৱ অতি বেছি হয় বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আহিছে।

প্ৰসংগ টীকা :

- ১) নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মা : *অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস*, পৃষ্ঠা-২
- ২) ভদ্ৰকান্ত বৰা : *অসমীয়া সমাজৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস*, পৃষ্ঠা-২
- ৩) কিৰণ শৰ্মা : *মনুসংহিতা*, পৃষ্ঠা-১৭
- ৪) ভদ্ৰকান্ত বৰা : *অসমীয়া সমাজৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস*, পৃষ্ঠা-১
- ৫) নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মা : *উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ লোকসংস্কৃতি*, পৃষ্ঠা-৪
- ৬) নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মা : *অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস (দ্বিতীয় খণ্ড)*, পৃষ্ঠা-১৩৩
- ৭) নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা : *অসমৰ লোক সাহিত্য*, পৃষ্ঠা - ৩০৭
- ৮) সংবাদদাত্ৰী : *লাহেশ্বৰী হাজৰিকা, ধ্বজাপাৰা, দৰং*
- ৯) লীলা গগৈ : *টাই সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা*, পৃষ্ঠা-৭৫
- ১০) বামনাথ দেৱশৰ্ম্মোপাধ্যায় বিদ্যাভূষণে সঙ্কলিতা : *যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি*, পৃষ্ঠা- ৪৮
- ১১) নবীনচন্দ্ৰ শৰ্মা : *অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস (দ্বিতীয় খণ্ড)*, পৃষ্ঠা-৬৭
- ১২) সাংবাদদাত্ৰী : *ফুলেশ্বৰী চহৰীয়া, হাজৰিকা পাৰা, দৰং।*
- ১৩) সাংবাদদাত্ৰী : *ফুলেশ্বৰী চহৰীয়া, হাজৰিকা পাৰা, দৰং।*
- ১৪) মাৰুৱা কাপোৰ : মাৰ দিয়া সূতাৰে বোৱা কাপোৰ। আজি প্ৰায় দুইদশকমান আগলৈকে বজাৰৰ পৰা অনা সূতাত মাৰ দিবলৈ এক বিশেষ পদ্ধতিৰে মাৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। মাৰ তৈয়াৰ কৰা পদ্ধতিটো আছিল এনেধৰণৰ — সাধাৰণতে থলুৱা লতাশালি ধানেৰে মাৰ তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। কাৰণ এই ধানৰ আঠা বেছি। সূতাৰ পৰিমাণ অনুযায়ী ধান লৈ ৰাতি ধানখিনি ফাটি থোৱাকৈ সিজাই লোৱা হৈছিল। পিছদিনা ঠাণ্ডা হৈ থকাধানখিনি টেকীত খুন্দি লোৱা হৈছিল। খুন্দি লোৱা ধানখিনি এটা পানীৰ পাত্ৰৰ ওপৰত খৰাহী এটাত পানীত ডুব যোৱাকৈ লোৱা হয়। খৰাহীটোত খুন্দা ধানখিনি ভালদৰে মোহাৰি লৈ পুনৰ খুন্দা হয়। এনেদৰে ধানখিনি তিনি চাৰিবাৰ মান খুন্দি প্ৰত্যেকবাৰে খৰাহিত ভালকৈ মোহাৰি লোৱা হয়। আঠায়ুক্ত ভাবটো নোহোৱা হোৱাৰ পিছত ধানখিনি পেলাই দিয়া হয়। ধান মোহাৰি লোৱা পানীখিনিত সূতাবোৰ উতলাই লৈ এখন কাপোৰত সূতাখিনি বাকি লৈ এটা টোপোলাৰ দৰে কৰি ভালদৰে চেপি পানীখিনি উলিয়াই পেলোৱা হয় আৰু ৰ'দত সূতাখিনি শুকাবলৈ দিয়া হয়। ইয়াৰ বাহিৰেও আটা আৰু পিঠাগুড়িৰেও সূতাত মাৰ দিয়া হৈছিল। মাৰ দিবলৈ প্ৰস্তুত কৰা পিঠাগুড়িৰ চাউলখিনি নোধোৱাকৈয়ে খুন্দি পিঠাগুড়ি উলিওৱা হৈছিল। বৰ্তমান বজাৰত সহলভ্য মাৰেৰে সূতাত মাৰ দিয়া হয় যদিও আগৰ দিনৰ সূতাত মাৰ দিয়াটো এটা লেখত লবলগীয়া কাৰ্য আছিল। এনেদৰে মাৰ দিয়া সূতাৰে বোৱা কাপোৰক “মাৰুৱা কাপোৰ” বোলা হয়।
- ১৫) নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ : *অসমৰ লোকসংস্কৃতি*, পৃষ্ঠা -২০
- ১৬) হেম বৰুৱা : *a small basket containing rice, betel nuts and a lightend lamp carried with the procession going to fetch water at a marriage.* *হেমকোষ অভিধান*, পৃষ্ঠা -৫০

- ১৭) যামিনী মালী : দক্ষিণ কামৰূপৰ তোলনি বিয়াৰ লোকবিশ্বাস : পৰমানন্দ ৰাজবংশী আৰু নাৰায়ণ দাস (সম্পাঃ) *অসমৰ সংস্কৃতি কোষ*, পৃষ্ঠা-৩২৫
- ১৮) সিধা : গণনা কৰা গণকজনক দিবৰ বাবে এটা সৰু খৰাহীত ১কেজি আৰৈ চাউল, নিমখ অলপ, আলু কেইটামান, আদা, আৰু মিঠাতেল সজোৱা হয়। গণকজন যোৱাৰ সময়ত মাননি হিচাবে দিয়া টকাৰ লগতে এই সিধা দিয়াৰ নিয়ম।
- ১৯) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা -১৫
- ২০) সুৰেন্দ্ৰপ্ৰসাদ বৰুৱা : *জ্যোতিষ শিক্ষণ*, পৃষ্ঠা-২৭
- ২১) ৰামনাথ দেৱশৰ্ম্মোপাধ্যায় বিদ্যাভূষণেন : *যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি*, পৃষ্ঠা-৪৫
- ২২) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা-৪৪
- ২৩) সংবাদদাতা : চন্দ্ৰমোহন শৰ্মা, দেৱানন্দ, দৰং।
- ২৪) বেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ : *'Assam Popular Superstition and Assamese Demonology*, পৃষ্ঠা-৬৮
- ২৫) সংবাদদাতা : চন্দ্ৰমোহন শৰ্মা, দেৱানন্দ, দৰং।
- ২৬) সুৰেন্দ্ৰ প্ৰসাদ বৰুৱা : *জ্যোতিষ শিক্ষণ*, পৃষ্ঠা-২৯
- ২৭) ৰামনাথ দেৱশৰ্ম্মোপাধ্যায় বিদ্যাভূষণেন : *যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি*, পৃষ্ঠা- ৪১
- ২৮) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা-৪১
- ২৯) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা- ৪১
- ৩০) সংবাদদাতা : চন্দ্ৰমোহন শৰ্মা, দেৱানন্দ, দৰং।
- ৩১) উল্লিখিত।
- ৩২) ৰামনাথ দেৱশৰ্ম্মোপাধ্যায় বিদ্যাভূষণেন : *যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি*, পৃষ্ঠা- ৪৮
- ৩৩) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা- ৪৮
- ৩৪) হেমবৰুৱা : *Wild figs, some rice and durva grass placed in the tap of puberty, asa child.* *হেমকোষ অভিধান*, পৃষ্ঠা- ২১৮
- ৩৫) ভৃগুমোহন গোস্বামী : *সংস্কৃতি আৰু লোকসংস্কৃতি*, পৃষ্ঠা -৩১
- ৩৬) নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা : *অসমৰ লোক সাহিত্য*, পৃষ্ঠা - ৩০৮
- ৩৭) সোণাৰূপাৰ পানী : সোণাৰূপাৰ পানী হৈছে এটা পাত্ৰত লোৱা অলপ এৰাঁ গাখীৰ, পানী, কেইটামান আৰৈ চাউল, দুবৰি বন কেইডালিমান, সোণ আৰু ৰূপৰ এপদ এপদ বস্তু। এই আটাইবোৰ একেলগে মিলাই লৈ সোণ আৰু ৰূপৰ ধাতুবিধ তাত ডুবাই দি সোণৰূপৰ বস্তুখিনি আঁতৰাই অনা হয়। পানীখিনিত গাখীৰ, পানী, আৰৈ চাউল আৰু দুবৰি বনখিনি থাকে। এই পানীখিনিক গঙ্গাজলৰ দৰে পৱিত্ৰ বুলি গণ্য কৰা হয়। সোণাৰূপাৰ পানী শুদ্ধিকৰণৰ কামত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।
- ৩৮) চকা নুডুবাৰ আগতে : সূৰ্য অস্ত যোৱা বুজাবলৈ দৰঙৰ গ্ৰামাঞ্চলত ব্যৱহাৰ কৰা বাক্যাংশ।
- ৩৯) সংবাদদাতা : চন্দ্ৰমোহন শৰ্মা, দেৱানন্দ, দৰং।
- ৪০) উল্লিখিত।
- ৪১) সংবাদদাত্ৰী : অহল্যা চহৰীয়া, দুনী, দৰং।
- ৪২) চুৰা : কুঁহিয়াৰৰ বস পগাই পগাই তৈয়াৰ কৰা জুলীয়া গুড়।
- ৪৩) নাৰায়ণৰ দাস : কনাই, পৰানন্দ ৰাজবংশী আৰু নাৰায়ণ দাস (সম্পাঃ) *অসমৰ সংস্কৃতি কোষ*, পৃষ্ঠা -১১২
- ৪৪) সংবাদদাতা : কৃষ্ণ শইকীয়া, হাজৰিকা পাৰা, দৰং।

- ৪৫) বামচন্দ্ৰ ৰাভা : দৰঙৰ ৰাভা জনজাতিৰ কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ চমু ৰেঙণি, কনকচন্দ্ৰ চহৰীয়া (সম্পাদক):
দৰঙৰ লোকসংস্কৃতি সমীক্ষা, পৃষ্ঠা - ১৬০
- ৪৬) নাজমা বেগম : বৰদৌলগুৰি, দৰং।
- ৪৭) চায়েনা বিবি : মকৰাপাৰা, কোকৰাঝাৰ।
- ৪৮) নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মা : অসমীয়া লোক সংস্কৃতিৰ আভাস, পৃষ্ঠা-১০০
- ৪৯) প্ৰফুল্লদত্ত গোস্বামী : পাতনি, বেণুধৰ ৰাজখোৱাৰ 'Assam Popular Superstition and
Assamese Demonology, পৃষ্ঠা-৬
- ৫০) বৰুণ চক্ৰবৰ্তী : লোক-বিশ্বাস ও লোক-সংস্কাৰ, পৃষ্ঠা-১৯
- ৫১) নিৰ্মল প্ৰভা বৰদলৈ : সূৰ্য, পৃষ্ঠা- ২
- ৫২) ৰামনাথ দেৱশৰ্ম্মোপাধ্যায় বিদ্যাভূষণেন : যজুৰ্বেদীয় বিবাহ পদ্ধতি, পৃষ্ঠা- ৪৮
- ৫৩) বিৰিধিকুমাৰ বৰুৱা : অসমৰ লোকসংস্কৃতি, পৃষ্ঠা - ১১৩
- ৫৪) নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ : অসমৰ লোকসংস্কৃতি, পৃষ্ঠা- ২২
- ৫৫) সংবাদদাত্ৰী : ফুলেশ্বৰী চহৰীয়া, হাজৰিকা পাৰা, দৰং।
- ৫৬) লীলা গগৈ : অসমৰ সংস্কৃতি, পৃষ্ঠা - ১৯৯
- ৫৭) হীৰা ডেকা বৰা : নোৱাই তোলনি বিয়া, পৃষ্ঠা - ২৮
- ৫৮) লীলা গগৈ : অসমৰ সংস্কৃতি, পৃষ্ঠা - ১৯৮
- ৫৯) শিৱনাথ বৰ্মন : লোককৃষ্টিৰ উৎস, পৃষ্ঠা - ৬০
- ৬০) লীলা গগৈ : অসমৰ সংস্কৃতি, পৃষ্ঠা - ২০০
- ৬১) উল্লিখিত : পৃষ্ঠা-১৯৮
- ৬২) সংবাদদাত্ৰী : মাকনী ডেকা, দুনী, দৰং।
- ৬৩) লক্ষেশ্বৰ চৌধুৰী : ক্ষেত্ৰী অঞ্চলৰ বিবাহ আৰু আচাৰসমূহৰ তাৎপৰ্য, পৃষ্ঠা - ২৩৭
- ৬৪) নিৰ্মলপ্ৰভা বৰদলৈ : অসমৰ লোকসংস্কৃতি, পৃষ্ঠা-৭১-৭২